

ശ്രീമാമഖണ്ഡനമാലി

ര ര മ ര ഹ ണ ൾ

ഇരുപത്തുനാലുവൃത്തം

(ആദ്യത്തെ ആവൃത്തം മാത്രം.)

കൊച്ചി

മലയംമുദ്രാലാപരിഷ്കരണകമ്മിറ്റിയിൽനിന്ന്
വ്യാഖ്യാനത്തോടും അവതാരികയോടുംകൂടി
പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നത്.

(രൂപം 500)

എം.എം.എം.എം.

PRINTED AT
THE MANGALODAYAM POWER PRESS,
TRICHUR.

വിലാസം }
കമ്മിറ്റിയിൽനിന്ന് }

വില്യം ഐ. S.

BAMA VARMA RESEARCH INSTITUTE.
TRICHUR, COCHIN STATE.

12 NOV 1938

No. 1046

M L. 58.



866111-
RVR
പ്രൊഫ. ടി. വി. കുറുപ്പൻ
പ്രൊഫ. ടി. വി. കുറുപ്പൻ
പ്രൊഫ. ടി. വി. കുറുപ്പൻ

ശ്രീരാമവർഗ്ഗനാഥലി.

രാമായണം

ഇരുപത്തുനാലുവൃത്തം

(ആദ്യത്തെ അദ്ധ്യായം മാത്രം.)

കൊച്ചി

മലയാളഭാഷാവരിഷ്ഠരണ കമ്മിറ്റിയിൽനിന്ന്

പ്രാഖ്യാനത്തോടും അവതരികയോടുംകൂടി

പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്നത്.

(കോപ്പി 500)

എഫ്.എം.എം.എസ്.

PRINTED AT

THE MANGALODAYAM POWER PRESSE,

TRICHUR.

ചകുപ്പുവകുശം
കമ്മിറ്റിക്കുമായും

}

വില രൂ. 6.

അവതാരിക.

രാമായണം ഇരുപത്തുനാലുവൃത്തം പഞ്ചതന്ത്രം മലയാളത്തിൽ വളരെ പ്രസിദ്ധിയും പ്രചാരവുമുള്ള ഒരു സാഹിത്യഗ്രന്ഥമാണ്. മദിരാശിസർവ്വകലാശാല വക മദികുലേഷൻ മുതലായ പരീക്ഷകൾക്കുള്ള പാഠ്യ പുസ്തകങ്ങളിൽ ഇതിലെ പല ഭാഗങ്ങളും പലപ്പോഴും ചേർത്തു കണ്ടിട്ടുണ്ട്. മലയാളികളുടെ ഗ്രന്ഥപ്പെട്ടികളിൽ മിക്കതിലും ഇതിന്റെ കയ്യെഴുത്തുപ്രതികൾ കാണാതിരിക്കുകയില്ല. പല അച്ചുകൂടക്കാരും ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ അനേകം പ്രതികൾ കൊല്ലത്തോറും എന്നുപോലെ അച്ചടിച്ചു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ട്. കയ്യെഴുത്തുകാരടേയും അച്ചടിക്കാരടേയും അജ്ഞത കൊണ്ടോ അശ്രദ്ധകൊണ്ടോ ഇവയിൽ പിഴയില്ലാത്ത ഗ്രന്ഥങ്ങളോ പുസ്തകങ്ങളോ അധികം കാണാനിടവന്നിട്ടില്ല. ഇതിനും പുറമേ ഇതു വായിച്ചാൽ സംസ്കൃതപരിചയമില്ലാത്ത സാധാരണ മലയാളികൾക്ക് അതും മനസ്സിലാക്കുവാൻ പ്രസാദമുള്ള വിധത്തിലാണ് ഇതിലെ രചനാശീതി. ഇസ്സംഗതികളെല്ലാം ആചോചിച്ച സാമാന്യം പഴക്കമുള്ള പല നാളിയോലഗ്രന്ഥങ്ങളും അച്ചടിപ്പുസ്തകങ്ങളും കൂട്ടിച്ചേർത്തു പരിശോധിച്ച് ഒരു വ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടി ഈ ഗ്രന്ഥം പ്രസിദ്ധീകരിച്ചാൽ കൊള്ളാമെന്നുദ്ദേശിച്ചാണ് ഇതിലേക്കു പുറപ്പെട്ടത്.

ട്ടൂ. പക്ഷേ മൗനകാഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ വൈഷമ്യംകൊണ്ട് ഉദ്ദേശ്യസിദ്ധിക്കു പ്രയാസം കൂടുതലായിത്തോന്നുകയാൽ കഴിഞ്ഞേടത്തോളം ഭാഗം ഇപ്പോൾ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയും, ബാക്കി ഇനിയൊരിക്കലാവുമെന്നു തീർച്ചപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യേണ്ടിവന്നു.

പണ്ടത്തക്കാലത്തു ദേശത്തോറും ഏഴുതുപള്ളികളുണ്ടാക്കിക്കുട്ടികളെ പഠിപ്പിച്ചിരുന്നതു നാട്ടെഴുത്തച്ഛൻ (ആശാൻ) മാറാണല്ലോ. അന്നു നിലത്തെഴുത്തു്, കണക്കു്, അഷ്ടകങ്ങൾ, (ചില ഇഷ്ടദേവതാസ്തോത്രങ്ങൾ) വാക്യം, അടിവാക്യം, ധ്യാനം; (ജ്യോതിഷത്തിലെ ഗണിതത്തിനാവശ്യമുള്ള ചില ക്രിയാസാധനങ്ങൾ) നാറുപകം വയ്ക്കുക, ഗ്രന്ഥങ്ങളെ ഗണിക്കുക മുതലായതിനുള്ള വിധികൾ ഇവയെല്ലാം ആദിപാഠമായി പഠിപ്പിക്കും. ഇത്രയും കഴിഞ്ഞാൽ സാമാന്യവിദ്യാഭ്യാസം കഴിഞ്ഞു. പിന്നെ പെൺകുട്ടികളെയും ആൺകുട്ടികളെയും വേർതിരിച്ചു പ്രത്യേകം ചില വിഷയങ്ങളെ പഠിപ്പിക്കും. ആൺകുട്ടികളെ ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം മുതലായ മണിപ്രവാളകാവ്യങ്ങളും, സംസ്കൃതചാർത്തിനത്യാവശ്യകതയനുസരണമോ, സിദ്ധാന്തവും, ബാലപ്രബോധനം, ഏണിയയും ശ്രീരാമഭക്തം, ശ്രീകൃഷ്ണവിലാസം മുതലായ മനോരമങ്ങൾ ചെറുകാവ്യങ്ങളും പഠിപ്പിച്ചു സംസ്കൃതഭാഷാപ്രചാരമർഗ്ഗത്തിലെത്തിക്കും. അതോടുകൂടി പഞ്ചാംഗംവയ്ക്കുക, ഗ്രന്ഥങ്ങളെ ഗണിക്കുക മുതലായ 'കവിശിക്രിയ'കളും ചെയ്യിച്ചു തുടങ്ങും.

എന്നാൽ ഈ രണ്ടുരംഗത്തിൽ പെൺകുട്ടികളു

ടെ പാഠക്രമം ഇങ്ങനെയല്ല. മണിപ്രവാളത്തിനു പകരം രാമായണം ഇരുപത്തുനാലുവൃത്തം, ഭാരതം പതിനാലുവൃത്തം ഈ പക ഗ്രന്ഥങ്ങളാണ്. അവ സാധാരണ ശ്ലോകങ്ങളുമല്ല; കേവലം പാട്ടുകളുമല്ല; എന്നാൽ കുറേജ്ഞസംഗീതഭംഗിയിൽ ചൊല്ലുകയും വേണം; അതോടുകൂടിത്തന്നെ സംഗീതവാസനയുള്ള പെൺകുട്ടികളെ താളംവിടിച്ചു ചോടുവച്ചു കയ്യും മെയ്യും ഉലച്ചു പാട്ടുപാടിയുള്ള കൈകൊട്ടിക്കളിയും പഠിപ്പിക്കും. (ആൺകുട്ടികൾക്കു കയ്യും മെയ്യും തെളിയിപ്പാൻ കുറുപ്പും കളരിയും വേറെതന്നെയുണ്ടായിരിക്കുമല്ലോ.) ഇരുപത്തുനാലുവൃത്തവും പതിനാലുവൃത്തവും കൈകൊട്ടിക്കളിക്കു പാഠ്യാൻ കൈക്കൂട്ടുകയില്ല; ആരും അതിനുപയോഗിക്കാറില്ല. എങ്കിലും അല്പം സംഗീതരീതിയിൽ ചൊല്ലുണ്ടവയാകകൊണ്ട് അക്കാലത്തു പെൺകുട്ടികളെ പഠിപ്പിക്കാറുണ്ടായിരുന്നു. അതുകൊണ്ടായിരിക്കാം അവ കൈകൊട്ടിക്കളിയുടെ ഉപയോഗത്തിനുണ്ടാക്കിയവയാണെന്നു ഹോചരിത്രത്തിലും മറ്റും പ്രസ്താവിക്കുവാറുണ്ടെന്നതു്.

ഇരുപത്തുനാലുവൃത്തം എന്ന പേരു കേട്ടാൽ ഇരുപത്തുനാലു പ്രത്യേകവൃത്തങ്ങളിലുള്ള ഒരു കൃതിയാണെന്നു ശ്രോതാക്കൾക്കൊരു ഭ്രമം വന്നേക്കാം. എന്നാൽ വാസ്തവമെന്തെന്നല്ലാ. ഇരുപത്തുനാലു സദ്യങ്ങളുള്ള ഒരു കാവ്യമാണ്. അതുതന്നെ ചില അച്ചടിപ്പുസ്തകങ്ങളിൽ ഇരുപത്തഞ്ചു വൃത്തമാക്കിത്തീർത്തിട്ടുണ്ട്. അതിനു കാരണം, ഇരുപതും ഇരുപത്തൊന്നും വൃത്തങ്ങളു

ടെ മദ്ധ്യേ പതിവുപെട്ടുവെങ്കിലും വേറെ ഒരു വൃത്തത്തിൽ കാണുന്നതാണ്. അതില്ലെങ്കിലും കഥാഗതിക്കു യാതൊരു വൈചര്യവും വരുന്നതല്ല. അതിലെ വിഷയം രാമന്റെ രാജ്യഭാരവണ്ണമാണ്. അതിശയോക്തി, ദുഷ്ടം മുയലായി സ്ഥൂലങ്ങളും കൃത്രിമങ്ങളുമായ ചില വണ്ണത്തകിടുകളേക്കൊണ്ടുള്ള അലങ്കാരപ്പണികൾ മാത്രമേ അതിലുള്ളൂ. ഈ കവി, മനോരാജത്തും അതി വണ്ണനം ചെയ്ത കാണാത്തതുകൊണ്ട്, ആ ഭാഗം വേറെ ആരെങ്കിലും ഉണ്ടാക്കിച്ചെത്തതായിരിക്കുമോ എന്നും ചിലർ ശങ്കിക്കുന്നവരായിട്ടില്ലെന്നില്ല.

ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെ സ്വഭാവം ആകപ്പാടെ ആലോചിച്ചാൽ ഇതുപോലെ ഉള്ള ഒരു മഹാകാവ്യമെന്നാണു പറയേണ്ടത്. സാഹിത്യശാസ്ത്രനിയമം അനുസരിച്ചുള്ള നഗരാണുപാദിവണ്ണനകളിൽ മിക്കതിനും ഇതിൽ സ്ഥാനം കൊടുത്തിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ മാഘാദികാവ്യങ്ങളിലെപ്പോലെ അതിദീർഘങ്ങളായ വണ്ണനകൾ കേടടുത്തു മില്ലാത്തതു സന്ദർഭത്തിനു ചേർന്നതും മിതവുമായിരിക്കും നായികാദികളുടെ അംഗവണ്ണനാപ്രസംഗയമേയില്ല. എന്നാൽ പാത്രങ്ങളുടെ സാക്ഷാത്സ്വഭാവം അവരുടെ വാക്കുകളെക്കൊണ്ടും പ്രവൃത്തികളെക്കൊണ്ടും തെളിയിക്കുകയെന്നുള്ള കവിധർമ്മത്തെ കേടടുത്തു വിട്ടു കൂടാത്തതില്ല നായികനായ കാദികഥാപാത്രങ്ങൾക്കു മാത്രമല്ല, ലോകത്തിലുള്ള സ്ഥാവരജംഗമസ്രവങ്ങളായ സകലവസ്തുക്കൾക്കും ഇഷ്ടാനിഷ്ടസംഭവങ്ങളെക്കൊണ്ടുണ്ടാകുന്ന സമവിഷമദശഭേദങ്ങളേയും, തന്നിമിത്തമുണ്ടാക

ന്ന വികാരങ്ങളേയും ഓരോവസ്തുവിൽ വില്പിക്കുന്നതായ തന്റെ വാങ്മയസൃഷ്ടികൊണ്ടു കവി വായനക്കാർക്കു സർവ്വഥാ ആഹ്ലാദമയമായ കേന്ദ്രഭാവമുണ്ടാക്കിക്കൊടുക്കുന്നതാണ് ഒരു ഉത്തമസാഹിത്യമെന്നും, ഈ വക ഗുണങ്ങളെല്ലാം തികഞ്ഞിട്ടുള്ള ഒരു സാഹിത്യം ആ ആദികവ്യമല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമില്ലെന്നും സർവ്വസമ്മതമാണല്ലോ. അങ്ങനെയുള്ള ആ രാമായണകഥയുടെ നാനാഭാഗങ്ങളെയും നാതിസംക്ഷേപവിസ്തരമായി ഇതിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുള്ളതിനാൽ ഇതിന്റെ മഹാത്മകതയെപ്പറ്റി അധികം വിചാരിക്കേണ്ടതില്ല. ചുരുക്കിച്ചറയുന്നതായാൽ രാമായണത്തിൽ എവിടെയെവിടെ ഏതേതു മസങ്ങൾ ധാരാവാഹികളായി കാണപ്പെടുന്നുണ്ടോ അവിടെയെവിടെ അതതു മസങ്ങൾ ഇക്കാര്യം പറയിക്കുന്നവർക്കും മിതമായി ആസ്വദിച്ചാൽ പ്രയാസമില്ല. ഉപമ, ഉൽപ്രേക്ഷ, രൂപകം, അതിശയോക്തി മുതലായ അർത്ഥാലങ്കാരങ്ങളും, ആദ്യപ്രാസം, അന്ത്യപ്രാസം, അർദ്ധപ്രാസം, അനുപ്രാസങ്ങൾ മുതലായ ശബ്ദാലങ്കാരങ്ങളും അശേഷം ദാരിദ്ര്യംകൂടാതെ ഇതിൽ പ്രയോഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. എന്നാൽ ചിതീയാക്ഷരാപ്രാസം നിബന്ധിച്ചില്ലെങ്കിൽ കൈരളീവനിതയുടെ മംഗല്യഹാസി വന്നുപോകുമെന്നുള്ള ഭയം പണ്ഡിതനായ ഈ കവിയെ ബാധിച്ചിട്ടില്ലെന്നു തോന്നത്തക്കവണ്ണം അത്ര ധാരാളം പദ്യങ്ങൾ ചിതീയാക്ഷരാപ്രാസമില്ലാതെ തന്നെ ഇതിൽ കാണുന്നുണ്ട്.

ഇതിലെ മിക്ക വൃത്തങ്ങളിലെയും പദ്യങ്ങൾ മാത്രം പ്രധാനങ്ങളായ ദ്രാവിഡവൃത്തങ്ങളിൽ രചിക്കപ്പെട്ട

ടിട്ടുള്ളവയാണ്. ഇടയ്ക്കു ചിലതു സംസ്കൃതമനുസൃത
 ക്കിൽപ്പെട്ടവയായിട്ടുണ്ടെന്നില്ല. എന്നാൽ അവയും ഗാ
 നമിതിയിൽ ചൊല്ലുവാൻ തക്കവയാകുകൊണ്ടു ദ്രാവി
 ഡ വൃത്തങ്ങളോടുകൂടിയ പ്രാധാമ്യത്തിൽ ഭംഗി
 ക്കു ഭംഗം വരുത്തുന്നവയല്ല. ഇങ്ങനെയാണെങ്കിലും ഇ
 കാര്യം, 'മാമചരിതം' പോലെ തനിത്തമിഴോ 'കണ്ണശ്ശ
 രാമായണം' പോലെ തമിഴ് വിരുത്തം കേൾവിൽ തമിഴും
 മലയാളവും കൂട്ടി ഉരുക്കി വാങ്ങ വെങ്കലപ്പാത്രമോ അ
 ല്ല. ഇതിൽ മദ്ധ്യകോളത്തിൽ നടപ്പുള്ള മലയാളപദ
 ങ്ങളല്ലാതെ തീരെ തെക്കേന്നു വടക്കേന്നു ആയ ദേശ്യ
 പദങ്ങൾ അധികം കാണുന്നില്ല. പവ(ക)ഴി; കല
 ചില; അമ്പതുരടി; പുത്തൻമണിപ്പൂൺപൂ; അച്ചേ;
 തിരുവാമൊഴിഞ്ഞു; പറവുതും ചൊയ്ക്ക; മതിയുണ്ടു; ഇ
 ത്താദിചംബുപ്രബന്ധകാരന്മാർ പ്രാധാമ്യകാണുന്ന
 ഭാഷാപദങ്ങൾ പലടത്തും കാണുന്നുണ്ട്. എങ്കിലും ഭാ
 ഷാസംസ്കൃതശബ്ദങ്ങളു കൂട്ടിച്ചേർത്ത മണിപ്രവാളമാ
 ക്കിയിരിക്കുന്നതിൽ ചെമ്പിട്ടുള്ള വികടാഭടനകളെക്കൊ
 ണ്ടും, ഗുരുലാലുക്കളുടെ വിസ്മാസത്തിൽ കാണിച്ചിട്ടുള്ള
 അനിമന്ത്രിതരായ സ്വാതന്ത്ര്യപ്രകടനംകൊണ്ടും, ഇതി
 നുമുമ്പിൽ ഭാഷാകവിസമണിയിൽ സഞ്ചരിച്ച പരിച
 യമില്ലാത്തതാൽ അറിയാതെ വഞ്ചപായാതാ ഉദ്യോഗ
 ദിപണ്ഡിതന്മാരോടൊപ്പം ഭാഷാകവിതയിലുള്ള അവ
 ങ്ങളെക്കൊണ്ടു അറിഞ്ഞുതന്നെ വരുത്തിക്കൂട്ടിയതോ ആയ
 യതിഭംഗകോലാഹലംകൊണ്ടും, പാദാന്തത്തിൽ മാത്ര
 മല്ല, അല്പത്തിൽ വാലും വിച്ഛേദം കൂടാതെ സമസ്ത

പദങ്ങളെ നിട്ടിവലിച്ചു പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതിനാലുള്ള അവിശ്വാസത്തിനൊക്കെയും, സാധാരണക്കാർക്കു് ഇക്കൂട്ടത്തിൽ ചില ഭാഗം വായിപ്പാൻ വളരെ ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടായിരിക്കും. ഇതിനുപുറമേ കവിചര്യങ്ങളുടെ ഇടയിൽ വരുന്ന കഥാപാത്രസംഭാഷണങ്ങളെ വായനക്കാർക്കു് യാതൊരു മുന്നറിവും കൊടുക്കാതെ ആരംഭിക്കുകയും അതുവസാനിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നവെട്ടങ്ങളും അനേകമുണ്ടു്. (നൂറാം വൃത്തം നോക്കുക) 'യാത്രാക്കുവാനും' 'ജയച്ചുട്ടു' 'കാല്യായൻ'. 'അറിഞ്ഞീടരാഞ്ഞു' 'ചിന്തം' 'ശൈലിലുരുകാത്തു'. ഇത്യാദികളായി ഏതാനും ചില വിലക്കുന്നപദപ്രയോഗങ്ങളും ഇല്ലെന്നില്ല.

എന്നാൽ ഈ വക ദോഷങ്ങളൊന്നും കൂടാതെ പ്രസന്നപ്രൗഢ സരസങ്ങളും, സാഹിത്യസാരദ്രുതിഷ്ടങ്ങളുമായ ഭാഗങ്ങളാണ് ഇക്കാവ്യത്തിൽ ഒട്ടുമിക്കാലും വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നതു്.

ഇവി ഗുണമകുന്താചിഹ്നക്കുറിച്ച ആലോചിക്കുന്നതായാൽ ഇന്നത്തെ ഭാഷാകവികളുടേയും കാവ്യവിമർശനാരുടെയും നോട്ടത്തിൽ അദ്ദേഹം ഒരു വാസനക്കാരനായ കവിയാണെന്നു തോന്നുന്നതല്ലങ്കിൽ അസൂ. എന്നാൽ പരമഭക്തനും, നല്ല സംസ്കൃതപണ്ഡിതനും, യോഗ്യനായ ഒരു ജ്യോതിഷികനുമാണെന്നുള്ള സംഗതിയിൽ ആർക്കും വിസംഭാദമുണ്ടാവാനു് തരമില്ലാ. മേൽപ്പത്തുർ ഭട്ടതിരിയുടെ 'കുട്ടിമ്പുഭാഗവത' മായ നായനീയസ്തോത്രം പോലെ ഈ ഇരുപത്തുനാലുവൃത്തം ഒരു രാമസ്തോത്രമാണു് നായനീയത്തിൽ കാണാ

ദേശകത്തിന്റെ അവസാനത്തിലും തൽകർത്താവു തന്റെ ഉപസന്നാമത്തിയായ ഗുരുവായൂരപ്പനോടു് ആശംഗപ്രാർത്ഥനയാണു ചെയ്യുന്നതു്. നമ്മുടെ കവിയാകട്ടെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ രാമസ്തോത്രത്തിൽ കാമോവൃത്താന്തത്തിലും ഐഹികസുഖമല്ല യാതൊന്നുംകൂടതെ പരമപുരുഷാർത്ഥമായ നൈവദ്യത്തെ പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു. എന്നുമാത്രമല്ല, ഇരിലുള്ള എല്ലാപ്പദ്യങ്ങളും ഭഗവന്നാമകീർത്തനത്തിൽ കലാശിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. അതും പോര, ശ്രീരാമനെ ധീരരാജാത്തനായ ഒരു മനുഷ്യനായകന്റെ നിലയിൽ നിർത്താതെ, ഭക്തരാജാദീക്ഷിതനായ ഭഗവദ്വതാരപുരുഷന്റെ നിലയിലാണു കവി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഖരൻ, ജടായു, ബാലി, ഭദ്രകന്ധൻ ഇവരുടെ ചരമകാലത്തെപ്പറ്റി കവി എങ്ങനെ പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു നോക്കുക.

ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഒരൊരം ഖണ്ഡശാപദംപോലുമില്ലാത്ത തനിസ്സംസ്കൃതപദ്യങ്ങൾ വളരെയുണ്ടു്. (വൃത്തം മ. പദ്യം ൭-൨൨; വൃത്തം മന്ദ പദ്യം ൨൩; വൃത്തം മ. പദ്യം ൧൭; വൃത്തം മന്ദ പദ്യം ൩൩-൩൪; ഇവ നോക്കുക) ചേരിനമാത്രം ഒന്നോ രണ്ടോ ഭാഷാപദങ്ങളും ശേഷമെല്ലാം സംസ്കൃതമയവുമായിട്ടുള്ള പദ്യങ്ങൾക്കു ക്ഷാമമില്ല. അതിന്നു പുറമേ രാമചംശം, കർമ്മസംഭവം, രാമായണചംബു, രാമായണാമൃതകായ ഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ പല പദ്യങ്ങളും സന്ദർഭമനുസരിച്ചു ഭാഷാന്തരംചെയ്തു ചേർത്തിട്ടുണ്ടു്. ഇതുകൊണ്ടു് ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ സംസ്കൃതപാണ്ഡിത്യം സ്പഷ്ടമാകുന്നതാണല്ലോ.

മണ്ടാംവൃത്തത്തിൽ ശ്രീരാമന്റെ ജാതകഫലം നിദ്ദേശിച്ചിരിക്കുന്നതിൽനിന്നു കവിയുടെ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്ര നൈപുണ്യം ഗണ്യമാകുന്നു.

‘മാലാറുമാരിയ മാമായണം കഥയെ
ബാലാദിഭാഷാലുരുപെയ്യിൽ ത്രിലോകവെന്ത -
മാളാമവൻ പാണനാടേകീ ചേരിപ്പതിന്നു -
മാളാജ്ഞാന ഹരിനാരായണയെ നമഃ’

എന്ന കടകുഞ്ഞ വൃത്തത്തിന്റെ ഉപാന്തഃപദ്യത്തിൽ നിന്നു് ഇദ്ദേഹം ഒരു ഉപാധ്യായന്റെ നിലയിൽ ബാലന്മാരായ തന്റെ ശിഷ്യന്മാരെ പഠിപ്പിച്ചുവന്നിട്ടാണു് ഈ ഗ്രന്ഥം നിർമ്മിച്ചതെന്നു കൂടി ഉറപ്പാക്കാൻ വഴിയുണ്ടു്. മേലഴ്ത്തിയതിന്റെ അനന്തരപദ്യം,

‘മിനാമ, പന്തി, നരസിംഹാ, യചാമന, മ -
ഹാരാമ, ദാശരഥി, സീതായധായ, നമഃ
കൃഷ്ണായ, കൃഷ്ണതനുശുദ്ധായ കല്പിവചു -
ഷേ കാദണായ ഹരി നാരായണായ നമഃ’

എന്നുള്ളതാണു്. ഇതെഴുതിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ തന്നെ ആ മനസ്സിനും വാക്കിനും കയ്യിനും, ദരനധ്യായം കൊടുക്കുതെയായിരിക്കുമോ -

‘കാങ്കാരമായ പൊരുൾ മൂന്നാഹ്ലിമിത്തുടനെ
ആങ്കാരമായതിന്നു താൻതന്നെ സാക്ഷിയതു
ബോധം വരുത്തുവതിനാളായി നിന്ന പര -
മാചാര്യബ്രഹ്മ! ഹരിനാരായണായ നമഃ’

എന്തിന്നു ന ‘ഹരിനാമകീർത്തനം’ ആരംഭിച്ചതു്? എന്തു ബലവത്തുമോരു ഉപാമത്തിന്നു് അവയുടെ രീതിസ

മൃഗങ്ങളെ നഷ്ടമായിക്കുന്നു. ഏകിലും ഇക്കൂതികൾ രണ്ടും 'രാമായണം', 'ഭാരതം' ഈ കിളിപ്പാട്ടുകളുടെ കർത്താവായ സാക്ഷാൽ തുഞ്ചത്തെഴുത്തച്ഛന്റെ കൃതികളാണെന്നുള്ള ഭാഷാചരിത്രകാരന്റെ അഭിപ്രായത്തോടു യോജിപ്പാൻ എനിക്കു വളരെ വൈമനസ്യമുണ്ട്; പക്ഷേ 'അഗ്രജൻ മമ സതാം വിദ്യയാമഗ്രേസരൻ. മൽ ഗുണനാഥനനേകാരേവം സിക്ഷേദം ഉൾക്കരുണ കുൽവാഴ്ക' എന്ന് അധ്യാത്മരാമായണത്തിൽ എഴുത്തച്ഛൻ പ്രശംസിച്ചിട്ടുള്ള ആ അഗ്രജനായിരിക്കുമോ ഇസ്കോത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ രണ്ടിന്റെയും കർത്താവ് എന്നാണു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നത്. 'ചാരിധിതന്നിൽത്തിരമാലകളെന്നപോലെ' 'ഭാരതീപദാവലി' 'സലക്ഷണം മേന്മേൽ' 'കാല കാലേ' തോന്നുന്ന ആ (എഴുത്തച്ഛന്റെ) 'ശാരികപ്പെരുപ്പിന്റെ' വാണീഗുണം ഇതിൽ കാണുന്നില്ലെന്നാണു് എന്റെ താഴ്മയോടുകൂടിയുള്ള അഭിപ്രായം.

ഇതേ.

കൊച്ചി ഭാഷാപരിഷ്കരണ	} പണ്ഡിതർ
ജമ്മാറി ആപ്പീസ്,	
തുളുവചത്രം.	
29-10-1101.	

കെ. വാരമേശ്വരമേനോൻ.

രാമായണം

ഇരുപത്തിനാലു വൃത്തം.

ഫരി: ശ്രീ ഗണപതയേ നമഃ
അവിഷ്ണുമന്ത്ര.

(൧) വെണ്മതികലഭരണനംബിക ഗണേശൻ
നിർമ്മഗുണാ കമല വിഷ്ണുഭഗവാനും,
നാനുഖനമാദികവിമാതു ഗുരുഭൂതൻ
നന്മകൾ വരുത്തുക നമുക്കു ഫരിരാമ.

വ്യാഖ്യാനം—ഗ്രന്ഥാരംഭത്തിൽ കവി ഇഷ്ടഭാവതാനമസ്കാരരൂപമായ മംഗളം ചെയ്യുന്നു. വെണ്മതികലഭരണൻ=ചന്ദ്രക്കല മുദന്നവൻ (ശിവൻ)—അംബിക=ശ്രീപാർവ്വതി. ഗണേശൻ=ഗണപതി. നിർമ്മഗുണാ=നല്ല ഗുണങ്ങളുള്ളവൻ. കമല=കമലീഭദ്രവി. നാനുഖൻ=ബ്രഹ്മാവ്യ. ആദികവിമാതു്=സരസ്വതീഭദ്രവി. നന്മകൾ=മംഗളങ്ങൾ. ഫരിരാമ. ഇതു ഏകപദമായി സ്തോത്രരൂപേണ പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നു. വ്യാഖ്യാനമൊന്നെങ്കിൽ ഫരേ രാമ. എന്നു പ്രയോഗിക്കേണ്ടതായിരുന്നു. ഇവിടെ ത്രിമൂർത്തികളെ അവരുടെ ശക്തികളോടുകൂടി വർണിച്ചിരിക്കുന്നത്, “ശിവശ്ശക്ത്യായുക്തോയഭിഭവതി ശക്തഃ പ്രഭവീതും” എന്നിത്യാദി സമരോപാസനസിദ്ധാന്തത്തെ അനുസരിച്ചുള്ളതാകുന്നു. വിഷ്ണുരൂപനായ ശ്രീരാമന്റെ നാമം എല്ലാ ദേവകളുടേയും അവസാനത്തിൽ ഒരു പല്ലവരൂപേണ ചേർത്തിരിക്കുന്നതിനാൽ ഇതു ഭഗവൽ സ്തോത്രരൂപമായ ഒരു ഗാനകാവ്യമാകുന്നു. ഈ കാവ്യത്തിൽ ഇരുപത്തുനാലു സഗ്ഗങ്ങളുള്ളതി

നാൽ ഇതിന് 'ഇലപത്തുനാലുവൃത്തം' എന്ന പേർ കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു. സംസ്കൃതത്തിൽ പദ്യങ്ങളുടെ ഛന്ദസ്സിനുള്ള 'വൃത്തം' എന്ന സംജ്ഞയെ പരസ്സരിച്ചു; ഈ ഭംഗം വൃത്തത്തിലുള്ള പദ്യങ്ങളുടെ വൃത്തം 'ഇന്ദുവദനം'യാകുന്നു. "ഇന്ദുവദനേന ഭംഗം ന ഗുരു രണ്ടം" എന്ന ലക്ഷണം. (വൃത്തമഞ്ജരി) ഗ്രന്ഥാരംഭത്തിൽ കുറച്ചിട്ടുള്ളതായ ഭംഗം പ്രയാഗിച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ അതിന് ചന്ദ്രൻ ദേവായനം, 'പ്രച്ഛാതകീർത്തി' ഫലവുമാകുന്നു.

- (൨) ഉത്തമപുരണപുരുഷന്റെ ചരിതാനന്ദം.
 മുത്തമിതാദിമപ്പനായകചരിത്രം.
 ഭക്തിയൊടു ചൊല്ലുവതിനിന്നു തുനിയുന്നേൻ
 മുക്തിപദമേകവതിനാശ്ശു ഫലിരാരം.

വ്യാ.—ഉത്തമം.....പുരുഷൻ=വീഷ്ണു. ചരിതാനന്ദം (അ. ന. ഷ. ബ) കഥകളിൽ വച്ച്. ഉത്തമം=പ്രധാനം. ആദി...ചരിത്രം=ആദി കാവ്യവീര്യയോഗ്യ ശ്രീരാമന്റെ ചരിത്രം. മുക്തിപദം=മാർഗ്ഗം. ആശു=(അശ്വത്ഥം) വേഗത്തിൽ. ഈ പദ്യംകൊണ്ടു പ്രതിജ്ഞയും ഫലശ്രുതിയും പരമാവധിയും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. "ദേവാചനാത്ഥം ഫലശ്രുതിഃ" എന്നുണ്ടല്ലോ.

- (൩) രാക്ഷസകുലാധിപതിരാവണഭുജോഷ്മ-
 ത്തിക്കനലിൽ വീണഴലുമത്രിദശപാളീ.
 പാൽക്കടലിൽ മേച്ചിന പുരണപുരുഷന്റെ
 കാക്കലടിപെട്ട ഭൂവി വീണ ഫലിരാരം.

വ്യാ.—രാക്ഷസ...തിക്കനൽ=രാക്ഷസരാജാവായ രാവണന്റെ കയ്യുക്കാകുന്ന തിക്കനൽ. ത്രിദശപാളീ=ദേവസമൂഹം. പാൽ...പുരുഷൻ=പാൽക്കടലിൽ പശു കൊള്ളുന്ന ക്ഷാവിഷ്ണു. അടിപെട്ടുക=ശരണപ്രാപിക്കുക. ഭൂവി=(൧൦ ശ്രീ. സ. ഏ). ഭൂമിയിൽ. വീഴുക=നമസ്സരിക്കുക. രാവണഭുജോഷ്മാവിനു തിക്കനലിനോടു അഭേദം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ ത്രിദശപാളീയാകുന്നു.

(൪) “മാധവജയിക മധുസൂതന ജയിച്ചീ-
ടാധിശമനായ ഭവ നീലഘനധാരൻ!
സംധുജനപാലക! നിബോധ ഗിരമസ്താൻ
പാഥി ജഗദീശപര! നമോസ്തു” ഹരിരാമ.

വ്യാ—മാധവ=(അ. പ. സം. ഏ) മേ വിഷ്ണുഗേവാതനഃ (നീ) ജയിക. മധുസൂതന=(അ. പ. സം. ഏ) മേ മധുസൂതനഃ (നീ) ജയിച്ചീട്ട്. (മധുസൂതനൻ=മധുവെന്ന അസൂരനെ കൊന്നവൻ). ആധിശമനായ=(അ. ന. മ. ഏ). സങ്കടം തീർപ്പാണായിക്കൊണ്ടു്. ഭവ=(ക്രി. ചോട്ട്. പ. ൧. മ. ഏ). ജയിച്ചാലും. (നീ എന്നു കർത്തവ്യ്) അങ്ങനെയങ്ങു് സങ്കടം തീർത്തു തരണേ എന്നു സാരം. നീലഘനധാരൻ=(ന. പ. സം. ഏ) മേ. നീലക്കാരവസ്തു്. സംധുജന പാലക=(അ. പ. സം. ഏ). വലത്തവരെ രക്ഷിക്കുന്നവനേ! നിബോധ=(ക്രി. ചോട്ട്. ൧. ൧. മ. ഏ) (നീ) കഠിനതാലും. ഗിരം=(ദേഹാന്തരം. സ്ത്രീ. ഭഗി. ഏ)വാക്കിനെ. അസ്താൻ=(അയ്യമഞ്ജം. ഭഗി. ബ) തങ്ങളെ. പാഥി=(ക്രി. ചോട്ട്. പ. ൧. മ. ഏ) രക്ഷിക്കണേ. ജഗദീശപര=(അ. പ. സം. ഏ) മേ ലോകനാഥഃ. നമഃ=(അവ്യ) നമസ്താരം. അസ്തു=(ക്രി. ചോട്ട്. ൧. ൧. പ്ര. ഏ) ഭവിക്കട്ടേ, മേ മാധവ! അല്ലയോ മധുസൂതന! അങ്ങനെയായിച്ചാലും. ജയിച്ചാലും. അല്ലയോ കർമ്മേവസ്തു! അങ്ങനെയങ്ങു് സങ്കടം തീർത്തു രക്ഷിക്കണേ! അല്ലയോ സംധുജനപാലക! അങ്ങനെയങ്ങു് വാങ്ങ കേൾക്കണേ! അങ്ങനെയങ്ങു് രക്ഷിക്കാണേ! മേ ജഗദീശപര! അങ്ങനെയെന്നു് നമസ്താരം. എന്നു ഭാഷ.

(൫) ഇത്ഥമമരസ്തതികൾ കേട്ടു പുരുഷാണാം-
മുത്തമനുണൻ ഘണിമെത്തമെലിരുന്നു,
“ഹന്ത! ഭവദാഗമനകാരണമമർത്യാഃ!
സാഹുതമിദം കിമിതി ചൊൽക” ഹരിരാമ.

വ്യാ—ഇത്ഥം=(അവ്യ) ഇങ്ങനെ. പുരുഷാണാം=(അ. പ. ക്ഷ) ബ) പുരുഷന്മാരിൽവെച്ചു് ഉത്തമൻ (പുരുഷന്മാരുടെയ്ക്കു് വിഷ്ണു) ഹണി

മെത്തം=അനന്തനാകുന്ന മെത്തം. ചന്ദ്ര!=(അവ്യ) ആശ്ചര്യമുണ്ടാകുക.
 ഭവഭാഗമനകാരണം=നിങ്ങളുടെ വരവിന്റെ കാരണം. അമർത്ത്യം.
 (അ. പ. ൩൦. ബ) അല്പമേ ദേവന്മാരേ! സാന്ത്വനം=(അവ്യ) ഇ
 പ്പോൾ. ഇദം=(ഇദംശബ്ദം. ന. പ്ര. എ) ഇപ്പോൾ. കിം=(കിംശബ്ദം.
 ന. പ്ര. എ). എന്ത്. (ആകുന്നു). ഇതി=(അവ്യ) എന്ത്. അല്പമേ
 ദേവന്മാരേ! ഇപ്പോൾ നിങ്ങളുടെ ഈ വരവിന് കാരണമെന്തെന്നു
 പറയുക. എന്നു ചാപ്യ.

(ന) “സാക്ഷി ഭവതാ വിദിതമിത്യകിമിദാനീം.
 സൂക്ഷ്മതനുവായവിചഞ്ചത്തുഷ നിവംസ!
 ഇതക്ഷണകലാചലനമാത്രയതിൽ വിശ്വപം
 തീർക്കുതവ വൈഭവമിതെന്തു ഹരിരഥമ.”

വ്യാ—സാക്ഷി=പ്രത്യക്ഷമായിത്തീർന്നുവന്നു. (ആയ)
 ഭവതം=(ത. പ. ൭. എ). അങ്ങനാൽ. വിദിതം=അറിയപ്പെട്ടത്.
 കിം=എന്ത്. ഇദാനീം=(അവ്യ)ഇപ്പോൾ. സൂക്ഷ്മതനു=സൂക്ഷ്മമായ തു
 പത്തോടുകൂടിയവൻ. അവിചഞ്ചത്തുഷ=(ഉ. പ. ൩. ബ). സകല ജ
 ന്തുകൾക്കും നിവാസം=(അ. പ. ൩. എ) ചാലിക്കുന്നവനായുള്ളോ
 വേ! ഇതക്ഷണം.....മാത്രയതിൽ=കണ്ണിന്റെ കരുതലും അല്പമേ
 ന്നിളക്കുന്ന സമയത്തിൽ. വിശ്വപം=ദയാകരം. തീർക്കു=സൃഷ്ടിക്കുക. ത
 വ=(യുഷ്മദന്ത. ഷ. എ) അങ്ങയുടെ. വൈഭവം=മഹിമ. ഇതു=ഞ
 ണ്ങളുടെ ആഗമനകാരണം അറിയുക എന്നത്. എന്ത്? എത്ര തുച്ഛം?
 സർവ്വന്തർത്ഥമിത്യം സർവ്വസാക്ഷിയായ അങ്ങനേ അറിയുവത ദേവ
 കത്തിൽ യദന്തോന്മഥിപ്ത; അങ്ങയുടെ കരകളിലൂടെകൊണ്ടുവരുന്ന
 ദേവകം മുഴുവനും ഉണ്ടാകുന്നത്. ഇത്രയും മഹിമാനിശയമുണ്ടു
 അത്തു ഞങ്ങളുടെ ആഗമനകാരണം അറിവാൻയാതൊരു പ്രയത്നവുമി
 ല്ലല്ലെന്നു എന്തു പ്രമേധമനുഭവിക്കുന്നു. വിഷമാലങ്കാരം. “വിഷമം
 ചേർച്ചയില്ലാത്ത രണ്ടിനെപ്പോലുള്ള ചൊല്ലുകിൽ” എന്നു ലക്ഷണം.

(ഒ) “പ്രപദി ഭജന്തി ന ഭജന്തി സുലഭേഭ്യേ

തപാമകരണവരദ! കാമവിവശായേ,

കേവലസുഖായ ന ഹി തന്നവിദിതം കിം
തദപിഹ തേ വന്മവീശ ഹമിദമ."

വ്യാ—ഇത് ഒരു മലയാള പദോപാഖ്യമില്ലാത്ത ശുദ്ധ സംസ്കൃത പദ്യമാണ്. അതുകൊണ്ട് സംസ്കൃത ശ്ലോകങ്ങൾ ന്ന അക്ഷരവ്യോഖ്യാനം ചെയ്യുന്ന രീതിയിൽ വ്യാഖ്യാനിക്കണം. ആപദി. (ഭ സ്രീ. സ. ഏ). ജേന്തി. (ചി. ഖട്ട്. പ. പ. പ്ര. പ. ഖ) ന. (അവ്യ). ജേന്തി. സുഖഭേ. അതേ. രണ്ടും (അ. പ. സ. ഏ) തപാം. (യുഷ്മത്. ദപി. ഏ) അകരണാം. (അ. പ. പ്ര. ഖ). വരദ! (അ. പ. സ. ഏ). കമമവിവശാം. (അ. പ. പ്ര. ഖ). തേ. (യമമണ്യം. പ. പ്ര. ഖ). കേവലസുഖായ. (അ. ന. ച. ഏ). ന. ഹി. (അവ്യ). തത്. (യമമണ്യം. ന. പ്ര. ഏ) ന. വിദിതം (അ. ന. പ്ര. ഏ). കിം. തദപത്. ഇ. മ. മൂന്നും (അവ്യ). തേ. (യമമണ്യം. പ. പ്ര. ഖ). വയം. (അസ്മത്. പ്ര. ഖ) അപി. (അവ്യ) ഇശഃ (അ. പ. സ. ഏ).

1-ാം വരദ! ഇശഃ! അകരണാം. കമമവിവശാം. തേ (ജനനം സന്തി; തേ). ആപദി. തപാം. ജേന്തി; അതേ. സുഖഭേ (സതി) ന. ജേന്തി; കേവലസുഖായ. ന. ഹി. ജേന്തി; തത്. തപയാ. ന. വിദിതം. കിം; തേ. വയം. അപി. ഇ. മ. തദപത്; എന്ന അന്വയം.

അല്ലയോ വരദനായും ഇശനായും ഉള്ളോരേവ! അകരണവും കമമവിവശന്മാരുമായ അവ ഹിമ ജനങ്ങൾ ഭവിക്കുന്നുവോ അവർ ആപത്തിൽ അങ്ങനെ ഭജിക്കുന്നു; അത്ഥം സുഖഭോധിയിരിക്കുന്ന സമയത്തിൽ ഭജിക്കുന്നില്ല; കേവലസുഖത്തിനായിക്കൊണ്ട് ഭജിക്കുന്നില്ല; അത് അങ്ങയാൽ അറിയപ്പെടാത്തതല്ലാല്ലാ; ആ വിധത്തിലുള്ള ഞങ്ങളും ഈ വിഷയത്തിൽ അതുപോലെ ആകുന്നു; എന്ന അന്വയം.

വരദൻ=അഭീഷ്ടദാതാവ്; ഇശൻ=സ്വാമി; അകരണന്മാർ=കരണം (അന്തഃകരണം=ബുദ്ധി) ഇല്ലാത്തവർ; കമമവിവശന്മാർ=മോഹമോ ആഗ്രഹങ്ങളിൽപ്പെട്ട് ഉഴലുന്നവർ; ആപത്ത് അനിഷ്ടലാപിരൂപമായ സങ്കടം; അത്ഥം=അഭീഷ്ടകാര്യം; സുഖം=പ്രയോ

സമീപമെ സാധിക്കാവുന്നതു്; കേവലസുഖം=ചരമസുഖം (മോക്ഷം); അതു്=ബുദ്ധിഹീനന്മാരുടെ ആ സ്വപ്നം; ആ വിധത്തിലുള്ളവർ=ബുദ്ധിഹീനന്മാരും കാര്യവിവരന്മാരുമായിട്ടുള്ളവർ; ഈ വിഷയം=ആ പത്തിൽ ഒരിക്കലും സമ്പത്തിൽ ഒരിക്കലാതിരിക്കയും ചെയ്തു എന്ന സംഗതി; അതുപോലെ=ബുദ്ധിഹീനന്മാരെപ്പോലെ, എന്നു ചിഹ്നം.

സർവ്വഭീഷണതരവും, സർവ്വശക്തനുമായ അങ്ങു കർതവ്യം മരിക്കലും ആ പത് പ്രസംഗത്തിനവകാശമില്ലാത്ത കേവലസുഖരൂപമായ മോക്ഷത്തെ ദാനം ചെയ്തുവാനായിരിക്കെ, നശപരങ്ങളും യാല്പാപിക സുഖഭ്രമരൂപങ്ങളുമായ ഇഹ്വിയാത്മങ്ങളുടെ സിദ്ധിക്കാൻ അങ്ങു തങ്ങളെ ഭവിക്കുന്നവർ എത്ര ബുദ്ധിഹീനന്മാരോകുന്നു? ഈ അങ്ങളും ആ കൂട്ടത്തിൽ ചേർന്നവർ തന്നെ; എന്നു താൽപര്യം. ഇതിന്നിന്നു ശരണ്യനായ ഭഗവാന്റെ മഹിമാതിശയവും, ശരണാഗതരായ തങ്ങളുടെ ലാഭവതിഭേദവും വ്യക്തമാകുന്നതിനു പരമം, ആപന്നിവൃത്തിയാണു് തങ്ങളുടെ ആഗമനപ്രയത്നം എന്നുള്ള നിരവച്യവിഷയപ്രസംഗനയും സിദ്ധിക്കുന്നു.

(വ) “കേൾക്ക മമ വാക്യമരിസ്മദന തവമന്തരം-
വരന്ത പരയുനു ദശകന്ധരദാരന്മാ,
രാജസനകകി ഭൂവനത്രയമശേഷം
തൃഷ്ണത ഭയങ്കരമവനം ഹരിരഥ.”

വ്യാ—മമ=(അസ്മത്. ഷ. ഏ) എന്റെ. വാക്യം=വാക്കു. അരിസ്മദനം=ശത്രുക്കളെ നിഗ്രഹിക്കുന്നവൻ. തവ (യുഷ്മത്. ഷ. ഏ)=നിന്റെ. ആജ്ഞാപാതം=കല്പനയെ വിഷയമായിട്ടുള്ള സംഗതി. (ആഗമനകാരണം). ദശകന്ധരദാരന്മാരു്=രാവണനെ ഭജിക്കുന്ന രാക്ഷസന്മാർ. ഭൂവനത്രയം=മൂന്നു ലോകവും. തൃഷ്ണത=പ്രേതം.

ഇനി അദ്ദേഹത്തു ശ്ലോകങ്ങളെക്കൊണ്ടു രാവണന്റെ ദൃഷ്ടി ക്ഷമയെ കാണുന്നായി വിവരിക്കുന്നു:—

(ന) “ശങ്കമനവനം വരമേകിയതു മൂലം
ശങ്ക ഭഗവാനെയുമതില്ലവന നൂനം

തൻകരതലൈമചലസഞ്ചലനമേതോ..

സ്തുകമവനധികമേകി ഹരിമാമ.”

വൃം—ശങ്കരൻ=ശിവൻ. (മംഗളത്തെ ചെയ്യുന്നവൻ എന്നു അർത്ഥം) വരം=അനുഗ്രഹം. ശങ്ക=സംശയം. (ഭയം എന്നു സാരം) കരതലൈ=അ. ന. തൃ. ബു. കൈകളെക്കൊണ്ടു. രാവണൻ ഇരിപതു കൈകൾ ഉള്ളതിനാലാണ് ബഹു വചനം പ്രയോഗിച്ചത്. അചല...മേതോ=(ഉ. പ. പ. എ). കൈലാസം പവ്വതം ഇളക്കിയതു മേയുവായിട്ട്. സങ്കടം=ഉപദ്രവം.

രാവണൻ മൂന്നു ലോകവും തനിക്കധീനമാക്കണമെന്നു ഭ്രമിച്ച ശിവനെത്തപസ്സുചെയ്തു. ശിവൻ പ്രത്യക്ഷമായി വരുകൊടുത്തില്ല; അതിനാൽ തന്റെ തല കാരണമായി അറയ്ക്കു ശിവപ്രസാദത്തിനായി ഹോമിച്ചു. എന്നിട്ടും കാർത്യസീധി വരാത്തതിനാൽ ഭൂവിൽ പത്താമത്തെ തലയും അറയ്ക്കു ഹോമിക്കാനായി കഴുത്തിൽ വെച്ചുവെച്ചപ്പോൾ ശിവൻ പ്രത്യക്ഷനായി അവൻ പ്രാർത്ഥിച്ച വരങ്ങളെല്ലാം കൊടുത്തു എന്ന കഥ ഇതിൽ സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഇക്കഥ രാമായണത്തിൻ കാണുന്നില്ല. അതിൽ ബ്രഹ്മാവിനെ തപസ്സു ചെയ്തുവോളംതന്നെ തല വെട്ടി ഹോമിച്ചത് എന്നൊരു ചായുന്നതു്. എന്നാൽ—

“ജേതാമം ലോകവാലാഹരം

സ്വമുഖൈർച്ഛിതേശ്വരം,

രാമസ്തു ലിതകൈലാസം

ജരാതിം ബഹുപമന്യത.” എന്നു രഘുവംശത്തി

ലും,

“പ്രളർബ്ബഭുഷർഭവനത്രയസ്യതഃ

ശിരോതിരംഗാദൃശമം ചികത്തിഷുഃ.

ജാതകുന്ദപിണ്ഡമിവേഷുസാഹസഃ

പ്രസാദമിച്ഛാസദൃശം പിനാകിനഃ.” എന്നും,

“സമുൽക്കിപൻ യഃ പൃഥിവീഭൂതാം വരം
 വരപ്രദാനസ്യ ചകരേ ശുഭിനഃ
 രൂസതൃഷാരാദി സുതാസസംഭരം
 സ്വതഃ ഗ്രഹാശ്ശേഷ സുഖേന നിഷ്ക്രിയം.” എ
 ന്നും മാംഖത്തിലും,

“സത്തുഷ്ടേതിസൃണാം പരാമപിരിപെ
 കണ്യുലഭോർമ്മണ്ഡലം
 ക്രീഡാകൃത്തപുനഃ പ്രരൂഡശിരസോ
 വിരസ്യ ലിംഗോർമ്മുഖം,
 യാചന്താഭൈന്യപരാഞ്ചിതസ്യ കലഹം
 യന്തേ മിഥസ്തപം വൃണ
 തപം വൃണപിത്വഭിതോ മുഖാനി സദശം
 ഗ്രീവഃ കഥം കഥ്യതേ.”

എന്നു മഹാ നാടകത്തിലും ഉള്ള ശ്ലോകങ്ങളിൽനിന്നു രാവണൻ ശി
 വനെ തപസ്സുചെയ്തു വരം വാങ്ങിട്ടുണ്ടെന്നും, അതു കൈലാസേശ്വ
 രന്മാർത്തിൻ മുഖിലാണെന്നും സിദ്ധിക്കുന്നു.

പ്രകൃതശ്ലോകംകൊണ്ടു രാവണൻ വരബലത്താൽ ഗവ്വിതനും,
 സരക്ഷാൽ സംഹാരമുണ്ടായ ശിവനേയും ഉപദ്രവിക്കാൻ മടിയി
 ല്ലാത്തവനും, ഉപകാരികളെത്തന്നെ ഉപദ്രവിക്കുന്ന ഭഷ്ടനും ആ
 ളെന്നു സിദ്ധമായിരിക്കുന്നു.

(൧൦) “വിക്രമനിയോ! ശൂണ പരാക്രമമവന്റെ
 ധികൃതമോഹനവനെത്തിയ ദശായുധം
 വക്ഷസി പിടിച്ചു വരവച്ചു മുഹൂർത്തോ
 ദിക്കരികൾകൊമ്പുകളൊടിച്ചു ഹരിരാമ.”

വ്യാ—വിക്രമനിയേ!=(ഇ. പ. ൨൦. എ) മോ ശൈത്യനിധി
 യായുഷ്ണോദയ! ശുഭം=(പി. മോട്ട്. ൧. ൧. എ) കേട്ടാലും. ധിക്കൃത
 മംഗലനം=ദേവവ്രതനെ നിസ്സാരനാക്കിയവൻ. ദശരതം=(ആ. സ്രീ.
 സ. എ). സമയത്തിൽ. വചനസി=(സ. ന. സ. എ) മാറിടത്തിൽ.
 വരവച്ചു=വടുവെച്ചു. (ആയുധപ്രദാനം)അല്ലെങ്കിൽ സാരം മുറ്റം=
 (അവ്യ). പല പ്രാവശ്യവും. അർച്ചന=ആത്മ്യം (പ്രോതകനിപാ
 തം) ഇത്തരം പ്രയാഗങ്ങൾ മോക്ഷപ്രാപ്തിയുടെ മാർഗ്ഗം സൂചകം. മി
 ക്കരിക്കൾ കൊലകൾ=മിശ്രമുഖ്യം കൊലകൾ. “ഐരാവതം
 പുണ്യരീടം വാമനം കരുണാഞ്ജനം. പുണ്യസന്ധ്യയ്ക്കെഴും സുപ്ര
 തീകശമിതമാ” എന്നഭിധാനം.

(൧൧) “മൽപദമടക്കിയവനച്യുത! ഭവാനാൽ
 ഭത്തമപിപൂത്തി ബത കല്പിതമവനാൽ
 വെണ്ണണമവന്നശനമഗ്നി, കരിയാതേ
 കത്തണമധോഭൂവി തെളിഞ്ഞു, ഹരിരഥം.”

വ്യാ—മൽപദം=എന്റെ സ്ഥാനം (സപ്തം). (൧൧-ാം ശ്ലോകം
 കൊണ്ടു ഇത് ഇളംദി:ഭവാനാൽ മോക്ഷത്തോടെ പഠയുന്നതാ
 ഒന്നു സിദ്ധിക്കുന്നതിനാൽ ഇവിടെ ‘ഞാൻ’ എന്നതിന് ‘ഇല്ലാൻ’
 എന്നർത്ഥം വിലാസിക്കണം) അച്യുതം=(അ. പ. സ. എ). അല്ലയോ
 വിഷ്ണു ഭഗവാനേ! (നാശകില്ലാത്തവൻ എന്നു അർത്ഥം) ഭ
 ത്തം=നൽകപ്പെട്ടത്. അഗ്നി=(അവ്യ) എങ്കിലും. അങ്ങനെ നൽകുന്ന
 പാദികൾ നാശമുണ്ടായാൽ തരില്ലെങ്കിലും ഇപ്പോൾ അങ്ങ
 നെയായിത്തീർന്നു എന്ന് ‘അഗ്നി’ ശബ്ദം വ്യക്തികൾക്കിടയിൽ. ബ
 തം=(അവ്യ) കഷ്ടം. കല്പിതം=നിയമിക്കപ്പെട്ടത്. മിഷ് പാലയാ
 രായ കത്തൻ=അങ്ങനെ പല്ലിമിരിയുന്ന പ്രവൃത്തികളെക്കൊണ്ട് മാ
 റി, അവനുവേണ്ടി കാര്യം തൊഴിൽ ചെയ്യേണമെന്ന് അവൻ ക
 ല്പിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു സാരം. ആ കല്പനകളെ പഠയുന്നു;—അശ
 നം=ദേവനും. അധോഭൂവി=(ആ. സ്രീ. സ. എ) ചുവട്ടിൽ. (ഭക്ത
 നാം പാകം ചെയ്യുന്ന പാത്രങ്ങളുടെ ചുവട്ടിൽ). കരിയാതെ. എന്ന
 തിന്ന തീയേറ്റിട്ട് കരിയരുത് എന്നും, തീ പൊരുന്നതിട്ട് വേവുപോ

രാതെ വരരുത് എന്നും ഉപലക്ഷണം. ഇതാണ് അഗ്നിയുടെ തൊഴിൽ.

“ഇന്ദ്രാവഹി! പിതൃപതി!” എന്ന കുമ്പിളിൽ ഇനിയും പറയുന്നു.

(എ) “കൊല്ലപതിനൊക്കെയും, നഞ്ചവ മുറിപ്പാൻ
പല്ലമെഴും നിരൂതി, പാശികഴുകാനും
മല്ലമലരാദികളുപ്പതിനു മെല്ലെ
നല്ല പവരാനെ വഴങ്ങി ഹരിമാമ.”

വ്യാ—കൊല്ലപതിനൊക്കെയും—മാംസത്തിനുവേണ്ടി വല്ല ജന്തുക്കളെയും കൊല്ലണമെങ്കിൽ അതെല്ലാം അന്നുകനായ യമൻ വേണം. വല്ലഭം=സാമന്ത്രി. നിരൂതി രാക്ഷസനുകയാൽ മേലേ മേടാദി കൂരകൾക്കുൾ പെണ്ണാൻ സാമന്ത്രിയുണ്ടായിരിക്കുമല്ലോ. പാശിക=പതണൻ. അദ്ദേഹം ജലാതിഭവതയാകകൊണ്ടു നല്ല വെള്ളം ധാരാളം സ്വരായിനമായിരിക്കുമല്ലോ. അതിനാൽ കഴുകൽ അദ്ദേഹത്തിനു യോഗ്യം തന്നെ. പവരാനൻ=വായു. വായുഗന്ധവധനാകകൊണ്ടു ചപ്പുക്കുളുടെ സുഗന്ധാദിശക്തികളെ അറിവാൻ സാമന്ത്രിയുണ്ടായിരിക്കുമല്ലോ. വഴങ്ങുക=കല്പിക്കുക.

(എ) “എട്ടുദിശി ദീപമവനച്ചുമണി നാഗം
കുഷുമിതു കേട്ടു പണിവെട്ടു ഫണിരജൻ,
പൂട്ടം തുറപ്പതിനു വൈശ്രവണമാക്കി
ചട്ടമിതു ടുപ്പു നിശിദ്ധാരി ഹരിമാമ.”

വ്യാ—ദിശി=(ശ. ശ്രീ. സ. ഏ) ദിക്കിൽ. നാലു ദിക്കുകളും നാലു കോണുകളും കൂടിയൊട്ടു ദിക്കുകൾ. ദീപം=വിളക്ക്. അച്ചുമണി നാഗം=ഫണിത്തൂളിൽ രത്നമുള്ള എട്ടു സപ്പുക്കൾ. ഇതു കേട്ട്=ഇങ്ങനെ വിളക്കുകളുടെ സ്ഥാനത്തു സപ്പുക്കളെ കല്പിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു കേട്ട്. പണിവെട്ടു=സങ്കടപ്പെട്ടു. ഫണിരജൻ=അനന്തൻ. (അല്ലെ

ങ്കിൽ വാസുകി). പട്ടം=ഭണ്ഡാരാദി. വൈശ്രവണം=(അ. പു. ദപി. എ). വൈശ്രവണനെ. വൈശ്രവണൻ യജനശനാകകൊണ്ടു പണ്ഡവർ പൂർവ്വകര്യം തുറന്നെടുത്തു പെരുമാറ്റവും ചെയ്താൻ സാമത്വമുണ്ടായിരിക്കുമല്ലോ. ചട്ടമിതു ഭൃഷ്ടനിശിചാരി=ഇതു ഭൃഷ്ടനായ രാക്ഷസന്റെ ചട്ടമാകുന്നു. ഇവിടെ 'നിശിചാരി' എന്നതിൽ ക്ഷീപ്രവൃത്തം ലോപിച്ചിരിക്കുന്നു.

അഷ്ടനാഗങ്ങളെപ്പറ്റി വരാഹപുരാണം നാഗോൽപത്തിയിൽ താഴെ കണ്ടാൽപ്രകാരം പറയുന്നു:—

“സൃജതാ ബ്രഹ്മണാ ബൃഷ്ടിം മരീചിസ്സതികരണം, പ്രഥമം മനസാധ്യതസ്യ സൃപതസ്യകശ്വപഃ. തസ്യ ഭാകധയണീ ഭാഷാ കദന്നാമ ശുചിസ്തിതാ, മാരിചാജനയമാസ തസ്യാം പുത്രാൻ മഹാബലാൻ അനന്തം വാസുകിം ലൈല കംബജം ച മഹാബലം കാരകോഭകം ച രാജാമഹ! പത്മം ചാന്യം സരീസ്യാം ച ചാപതം തമാശം ച ഗുളികം ചാപരജിതം ഏതേകശ്വപദോഭാഃ പ്രധാനാഃ പരികീർത്തിതാഃ ഏതേഷാം ശുപ്രസൂത്യംതു ഇദമപൂരിതം ഭഗവൽ.”

(൧൪) “സ്മരശതശ്ശാമിതമഹമണിപുരാതേ

കുംഭമുഖരാക്ഷസദിരുതിവശവത്തി,

സ്മരമയനായസതി സബ്രതി ദാരമാ

ജംഭരിപുതാനഗതി, ഹന്ത ഹരിരഥ.”

വ്യാ—സ്മരം=.....പുരാതേ=(അ. ന. സ. എ) അനേകം തൂണുകളെക്കൊണ്ടു ശോഭിച്ച ഏറവും വിശാലവും വിചിത്രവുമായ മാളികയുടെ മുകളിൽ. കുംഭം=.....വശവത്തി=(ന. പു. പ്ര. എ). കുംഭൻ മുതലായ രാക്ഷസന്മാരുടെ ദമ്പതീഭവങ്ങളിൽ വസനായിട്ട്. സ്മരയനായി=മരു തൂണുപാലെ തരതായ കലക്കുമില്ലാതെ. വസതി=(കി. ലു. പ. പ്ര. എ) വസിക്കുന്നു. സബ്രതി=(അശ്വ) ഇപ്പോൾ. ദാരമാ=ഭൃഷ്ടൻ. ജംഭരിപു=ഭവേന്ദ്രൻ. അഗതി=ശരണമില്ലാത്തവൻ. ഭൃഷ്ടനായ രാജാജൻ ദർശനീകളുടെ ദുരവഭേദവും മേടുകൊണ്ടു വച്ചിയ ഏഴുനിലമാളികയിൽ യദതദേ കലക്കവും കൂറുമില്ലാ

ഒരു പ്രതാപലക്ഷകപരനായി വാഴുന്നു. ഒരുതലോക്തൃനാഥനായ ജഗന്നാകുട്ട യാതൊരു സമാനമാനങ്ങളുമില്ലാതെ അശരണനായിട്ടു ലുനം, ഹന്ത! കഷ്ടം. എന്ത അല്പമു.

(മക) “വരസ്സവമിതിശ! യമനേരി നടകൊള്ളും
 പോത്തിനു പിടിച്ച പിണി ചാടുകളിപ്പൊൻ,
 ധൂത്തമതി വന്മരമിപ്പതിനു ചേർത്തു
 പേത്തുമയിരവതഗജത്തെ ഹരിരാമ.”

വ്യാ—വരസ്സവം=സത്യം. ഇശ!=(അ. പ. സ. ഫ്). ഹേ ഇശപര! ഞാൻ ഈ പറയുന്നതു സത്യമാണ്. യമൻ=അന്തകൻ. പിണി=ബാധ. (‘പിണിയരൾ’ മുതലായ പ്രയോഗങ്ങൾ നന്നായി.) ചാടുകൾ=വലിച്ചുകൾ. ഇപ്പോൾ=വലിച്ചുകൾ. ധൂത്തമതി=മുർച്ചയ്ക്കി. വന്മരം=വലിയ തടി. അയിരവതഗജം=ഐരാവതം എന്ന ഇത്ര വലിയവനായ ആന. (ദ്രാവിഡരൂപം). ഇല്ലാതികളുടെ വാടനങ്ങൾക്കു അന്തതിന് അനുരൂപമായ പണി വേദം കല്പിച്ചു.

(മന) “കാമവശനായവനാക്കരയിൽ വിണാൽ
 മാമകവിലാസിനികൾ കല്പശികവേണം,
 മേനക നനപ്പതിനടിപ്പതിനു രംഭം
 ഉയ്ക്കിതിലോത്തമ തളിക്ക, ഹരിരാമ.”

വ്യാ—കാമവശൻ=കാമശ്ചിന്താതൽപരൻ. ‘സപാപവശൻ’ എന്നും പറഞ്ഞുവരുണ്ട്. ‘താക്കത്തിനു അധീനൻ’ എന്നതിനും. ഉരക്കം=ഉരക്കുവാനുള്ള മുറി. (പള്ളിയറ) മാമകവിലാസിനികൾ= എന്റെ സുന്ദരിമാർ (ദേവസ്ത്രീകൾ) ശേഷം സ്വയം.

(മറ) “സ്മരികളെ രാപ്പകൽ നടന്നു കരയിക്കും
 ശൗര്യനിധി രാവണനുടേ ഉജ്ജ്വലത്താൽ,

സൂര്യനുമുദിച്ചു ദിശി നേരെ നടകൊൾവാൻ
പാരമിയലൂന്നു പണി, നാഥ ഹരിരാമ.”

വ്യാ—സൂരി. ൧. ൧൦൦൯൭൩൩൩൩. ശൈത്യനിധി. പരാക്രമമുള്ള
വൻ ഉജ്വലം = ക. യു. ക. ദിശി = ശ്ര. ശ്രീ. സ. ഏ; ദിക്കിൽ. ഇയ
ലുക = ഉജ്ജ്വലം. സൂര്യചരാചരങ്ങൾക്കും അത്യാവശ്യമായ സൂര്യ
ന്റെ പ്രകാശം = ൧൦൦൯൭൩൩൩൩, അവന്റെ ഹിതമനുസരിച്ചല്ലാതെ പ്രവ
ർത്തിപ്പാൻ പാടില്ലെന്നായിരിക്കുന്നു എന്നു സാരം.

ലക്ഷ പ്രമുഖപ്രദേശത്താണ്. അതിനാൽ സൂര്യസഞ്ചാരം നേരെ
കിഴക്കു പടിഞ്ഞാറായാൽ, സൂര്യൻ ദിവസേന ലക്ഷമുഖനായിസ്സു
ഞ്ചരിക്കേണ്ടിവരും. ചന്ദ്രരാജകുമാരസമീപത്തുള്ളതായ ഭൂതലത്താൽ
തന്നെപ്പോലെ പ്രയാപിതമായ കാര്യം തന്റെ മുമ്പിൽക്കൂടി കടന്നു
പോകുന്നതു ഭൂസ്തലമാണല്ലോ. അതിനാൽ ഇത്രാദി ദിശ. ചന്ദ്രനോ
രെയ്ക്കു തന്റെ കല്ലനക്കു ചീടുകയിരിക്കുന്ന രാവണനെ ഭയപ്പെ
ട്ടു, സൂര്യനും നേരെ കിഴക്കുപാടിഞ്ഞാറു സഞ്ചരിക്കാതെ, തെക്കോ
ട്ടോ വടക്കോട്ടോ മാറിപ്പോവുകയായ പരിവൃത്തം. ചൊല്ലത്തിൽ ക
ന്നോ രണ്ടോ ദിവസമേ നേരെ സഞ്ചരിക്കാൻ പര്യേതമല്ല. ഇ
വിടെ സൂര്യന്റെ പ്രചീടണാത്തായനങ്ങൾ ൧൧ കാരണം രാവണ
നിൽനിന്നുള്ള ഭയമാണോ എന്നു തോന്നും. എന്നാൽ പ്രേമമിതനായി
നാൽ ഉൽപ്രേക്ഷാലക്ഷാരം.

(൧൧) “മേദിനിയിൽ മേവിന മരീസംവരാണാം
വേദനകളെന്തു പുനരിന്നു പറവു നാം,
വേദികളിൽ നീളെ നിണമുത്തവർ മുടക്കി
യാഗയജ്ഞാദികളുമൊക്കെ, ഹരിരാമ.”

വ്യാ—മേദിനി = ഭൂമി. മ. ചീ... വരാണാം = (അ. ച. ഷ. ഖ) ബ്രാ
ഹ്മണശ്രോതൃവർഗ്ഗങ്ങൾ. വേദന = വേദകങ്ങൾ. പുനഃ = (അ. ച) പി
ന്നെ. ചന്ദ്രാദിദേവകളുടെ സ്ഥിതി ഇങ്ങനെയായിരിക്കുമ്പോൾ—എ
ന്നു സാരം. വേദികൾ = യാഗയജ്ഞയിൽ വേദമുതലുള്ള സാധനങ്ങൾ

ഒരു കയ്യിവയ്ക്കുന്ന പരിശുദ്ധസ്ഥലം. നിളെ = ഇല്ലാടവും. നിന്നം = രക്തം. ഉറക്കം = ഭക്തിയെഴുതിക്കുക. യോഗജനാദികൾ = യോഗം, ഹോമം മുതലായ കർമ്മങ്ങൾ.

ഭൂമിയിൽ യാഗാദികർമ്മങ്ങൾ മുടക്കുന്നതുകൊണ്ടു സ്വർഗ്ഗവാസി കളായ ദേവകൾക്കുള്ള സങ്കടത്തെ അടുത്ത ശ്ലോകംകൊണ്ടു പറയുന്നു:—

(൧൯) നഷ്ടയജനം ലതിവിശന്നരിയകണ്ണം
നട്ടവയമൊട്ടുബത! നഷ്ടിപിടിപെട്ട,
ദുഷ്ടാജനീചരഭവാഗ്നിംവനധാരാ
ഓഷ്ടിമന നൽകക നമുക്ക ഹരിരാമ.”

വ്യാ.—നഷ്ടയജനം = (അ. ത. പ. എ) യാഗങ്ങൾ ഇല്ലാത്തവരിനാൽ. അതി = (അവ്യ) അധികം. നട്ട് = കഴിയില്ലാത്തപോലെ അകത്തേക്കുതാങ്ങി. വയം = (അവ്യ) പ്ര. ബ.) അങ്ങൾ. ബത! = (അവ്യ) കഷ്ടം. നഷ്ടി = നാശം. ദുഷ്ട....ധാരാ = ദുഷ്ടരായ രാക്ഷസന്മാരോടുകൂടി നഷ്ടത്തിന്നു പാതയുണ്ടായിട്ടുള്ള (പ്രപകരണാരം.) ഓഷ്ടിമന = കടാക്ഷം. കൈയ്യോരിയായ അങ്ങയുടെ കരകൾകൊണ്ടു മാത്രമേ രാക്ഷസന്മാരെ നശിപ്പിക്കാൻ സാധിക്കയുള്ളുവെന്നു സാരം. മേൽ എട്ടാം പദ്യം മുതൽ ഇതുവരെയുള്ള മിക്ക പദ്യങ്ങളും, കഥാരസഭവം രണ്ടാം സ്കന്ദം 32 മുതൽ 48-വരെ ശ്ലോകങ്ങളുടെ ഒരു സമാന്ത തത്ത്വമയാണെന്നു വിചാരിക്കണം.

(൨൦) ദേവകളീതേവമുരചെയ്തവു ദേവൻ
ദേവകളോടേവമന്തൾ ചെയ്തു ജഗദീശൻ,
“ദേവതകളേ! മതി, വിഷാദ, മിഥയ്യതം
വന്നരകലേ ഭൂമി പിറക്ക ഹരിരാമ.

വ്യാ.—എവ = (അവ്യ) ഇങ്ങനെ. ദേവൻ = വിഷ്ണുഭഗവാൻ. ജഗദീശൻ = ലോകനാഥൻ. ദേവതകൾ = ദേവന്മാർ. (ദേവൻ = ദേവ

താ-ഭൈവതം, ദേവപാശ്ചാത്യങ്ങളായ ഈ മൂന്നു ശബ്ദങ്ങൾക്കും
 പിംഗശേഷം മാത്രമേയുള്ളൂ. അർത്ഥഭേദമില്ല.) വിഷാദം=ദഃഖം. ഇ
 ഹം=(അവ്യ) ഈ വിഷയത്തിൽ. യുഗം=(യുഷ്മത്, പ്ര. ബ)- നി
 ങ്ങൾ. വാനരകലം=(അ. ന, സ. ഏ) വാനരന്മാരുടെ വംശത്തിൽ.
 ഭവി=(ഉ. സ്ത്രീ. സ. ഏ.) ഭൂമിയിൽ.

(൨൧) ആശരകലാധമവധായ ശൃണു വേധഃ!

ദാശരഥിയായുലകിൽ ഞാനിഹ പിറപ്പേൻ,

നാശരകലും, പുന"മിതേവമുചെയ്തു-

ങ്ങൊതു ഭഗവാനഥ മറഞ്ഞു ഹരിരാമ.

വ്യാ-ആശര....വധായ=(അ. പു. ച. ഏ) രാക്ഷസധമനാ
 യ രാവണനെ കൊൽവാനായിട്ട്. ശൃണു=(പ്രി. ലോട്ട്. പ. പ. മ.
 പു. ഏ) കേട്ടാലും. വേധഃ!-(സ. പു. സം. ഏ) അല്ലയോ ബ്രഹ്മാവേ!
 ദാശരഥി=ദശരഥന്റെ പുത്രൻ. ഹിറപ്പേൻ=(പ്രി. ഭാവി. ഉത്ത പു.
 ഏ) നാശം-ആലിത്ത. പുനഃ=(അവ്യ). പിന്നെ. ആതു=(അവ്യ).
 വേഗത്തിൽ. ഭഗവാൻ=മഹാവിഷ്ണു. അഥ=(അവ്യ) പിന്നെ. "ഹേ
 ബ്രഹ്മാവേ അഷ്ട" കേട്ടാലും. ദൃഷ്ടനായ രാവണനെ കൊൽവാനാ
 യിക്കൊണ്ടു ഞാൻ ഭൂമിയിൽ ദശരഥൻ എന്ന രാജാവിന്റെ പുത്രനാ
 യിട്ടു ജനിക്കാം. പിന്നെ ദേവകളുടെ ആശ്രയത്തല്ലാം തീരും" എ
 ന്നരുളിച്ചെയ്യിട്ടു വിഷ്ണു ഭഗവാൻ മറഞ്ഞു. എന്നു ഭാഷ.

(൨൨) യോ ജഗദിദം സൃജതി കാലഗുണശക്ത്യാ

യോജഗദിദം സപദി പാതി പരമാത്മാ

യോജഗദിദം ഹരതി സോടനമഖിലേശോ

മേ മനസി സംഭവതു; നരഥ! ഹരിരാമ.

വ്യാ-യഃ. (യ ചഞ്ചം. പു. പ്ര. ഏ); ജഗത്. (ന. ന. ഭവി.
 ഏ); ഇദം. (ഇദംശബ്ദം. ന. ഭവി. ഏ); സൃജതി. (പ്രി. ലട്ട്. പ.
 പ. പ്ര. പു. ഏ); കാലഗുണശക്ത്യാ. (ഇ. സ്ത്രീ. ഇ. ഏ); സപദി. (അ

പ്ര); പാതി. (ക്രി. ഖട്ട്. ച. പ. പ്ര. ച. ഏ); പരമാത്മാ. (ന. ച. പ്ര. ഏ) ധരതി. (ക്രി. ഖട്ട്. ച. പ. പ്ര. ച. ഏ) സഃ. (തമ്മര്യം. ച. പ്ര. ഏ) അയം. (ഇദംരണ്യം. ച. പ്ര. ഏ); അഖിലേശഃ. (അ. ച. പ്ര. ഏ) മേ. (അസ്തത്. ഷ. ഏ) മനസി. (സ. ന. സ. ഏ); സംഭവതു. (ക്രി. ഖേട്ട്. ച. ച. പ്ര. ച. ഏ); എന്നു പദഭേദവും രൂപഭേദവും.

അനപയം:—യഃ.പരമാത്മാ. കാലഗുണശക്ത്യർ. ഇദം. ജഗത്. സൃജതി; യഃ (പരമാത്മാ) സപദി. ഇദം. ജഗത്. പാതി; യഃ (പരമാത്മാ) ഇദം. ജഗത്. ധരതി; സഃ അയം. അഖിലേശഃ. മേ. മനസി. സംഭവതു.

അനപയത്വം:—യാതൊരു പരമാത്മാവു കാലഗുണശക്തി നിമിത്തം ഈ ജഗത്തിനെ സൃഷ്ടിക്കുന്നു; യാതൊരു പരമാത്മാവു വേഗത്തിൽ ഈ ജഗത്തിനെ പാലിക്കുന്നു; യാതൊരു പരമാത്മാവു ഈ ജഗത്തിനെ ധരിക്കുന്നു; ആ ഈ അഖിലേശൻ എന്റെ മനസ്സിൽ സംഭവിക്കട്ടെ.

പരിഭാഷ:—പരമാത്മാവു=പരസ്വരൂപം. കാലഗുണശക്തി=കാലത്തിന്റെയും ഗുണങ്ങളുടെയും ശക്തി. (അഹംയത്, പരാണത്തിലുള്ളതും കാർത്തികം ഉണ്ടാക്കുന്നതുമായ ഒരു സ്ത്രീപാദം.) ജഗത്തു=ലോകം. സൃഷ്ടിക്കുക=സൃഷ്ടിക്കുക. (ഈ കാലഗുണശക്തികളെ നിമിത്തമാക്കിയിട്ടുള്ള ലോകസൃഷ്ടിക്കും, ശ്രീകൃഷ്ണാചാര്യൻ തൃതീയസ്കന്ധം വിദൂരമൈത്രേയസംവാദത്തിൽ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്.) പാലിക്കുക=രക്ഷിക്കുക. ധരിക്കുക=സംധരിക്കുക. അഖിലേശൻ=സഭ്യശ്ചരൻ സംഭവിക്കുക=നല്ല വസ്തു പ്രകാശിക്കുക. ഈ പദ്യവും ഇതിനടുത്തു താഴെ വരുന്ന രണ്ടു പദ്യങ്ങളും പരമേശ്വരനായ ഷവിരുടെ പ്രാർത്ഥനാരൂപങ്ങളാകുന്നു.

(൨൩) അല്ലലകരീടവതിനാശ്രിതജനാനാം

വില്യമന്യമന്യവിതന്തിലൈഴനഞ്ചി,

ചൊല്ലെഴുന്ന് രാവണനെക്കൊന്ന രഘുനാഥൻ
നല്ലതു വരുത്തുക നമുക്കു ഹരിരാമ.

വൃദ്ധ—അല്ലൽ=ഭാഖം. ആശ്രിതജനാനാം=(അ. പ. ക്ഷ. ബ)
കേതുമായ ജനങ്ങളുടെ കൈവിതണിയിൽ=വനത്തിൽ. ചൊല്ലെഴു
ന്ന=കേൾവിപ്പെട്ട. രഘുനാഥൻ=ശ്രീരാമൻ. (രാമാവതാരം കഴി
ഞ്ഞിട്ടില്ലെങ്കിലും അതിനെ സിദ്ധവൽക്കരിച്ചുകൊണ്ടുള്ള വചനമാ
ണ്) നല്ലതു്=കേൾക്കുക. നമുക്കു്=കവിക്ക് ശ്രോതാക്കൾക്കും. ഈ പ
ദ്യത്തിൽ കന്നം പാദത്തിൽ രണ്ടാമത്തെ ഗണത്തിന്റെ ആദ്യം ക
രവും, രണ്ടും മൂന്നും പാദങ്ങളിൽ കന്നം ഗണത്തിന്റെ അന്ത്യം ക
രവും ഗുരുവാക്കിയിരിക്കുന്നത് വൃത്തലക്ഷണത്തിനു വിരുദ്ധമാക
ുന്നു; എന്നാൽ അവയെ ഗണരീതിയിൽ ചൊല്ലി ശരിയാക്കിക്കൊള്ള
ണമെന്നുമാത്രം കവിയുടെ സങ്കല്പം. ഇത്തരം മാറ്റങ്ങൾക്കുതക്കമുള്ള
പ്രായോഗികമായി ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഇനിയും പാദലക്ഷ്യം കാണാവുന്ന
തും അവയെല്ലാം ഇങ്ങനെ തന്നെ പരിഹരിക്കേണ്ടതുമാകുന്നു.

(൨൪) രാമ! ഹരിരാമ! ഹരിരാമ! ഹരിരാമ!

രാമ! രജനീചരകലാനന്ദക! തൊഴുന്നേൻ
പ്രാണനകലും ചൊഴുതു നിൻ മഹിതരൂപം
കാണണ മെനിക്കു തെളിഞ്ഞശു ഹരിരാമ.

വൃദ്ധ—രജനി...അന്തകൻ=രാക്ഷസവംശത്തെ നശിപ്പിച്ചവൻ.
നിൻമഹിതരൂപം=നിന്റെ ദിവ്യമായ രൂപം (വിഷ്ണുരൂപം) മര
ണസമയത്തിൽ ഭഗവദ്ഗുപ്തംനം മോക്ഷപ്രദമാണല്ലോ. എനിക്കു
സംസാരസുഖത്തിലില്ലാത്തതല്ല. അതിനാൽ നിത്യാനന്ദമയമായ മോ
ക്ഷം തരണമേ ഭഗവദനേ! എന്ന് കവി പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.

കന്നം വൃത്തം കഴിഞ്ഞു.



രണ്ടാം വൃത്തം .

- (൧) സൃഷ്ടവംശേ പിറന്ന ഭൂപാലാനാം
 കേശവവിഷ്ണുങ്ങളിലുണ്ടായി.
 നാമധേയമയോധ്യയെന്നിങ്ങനെ
 രാജധാനി പുരാ ഹരിഗോവിന്ദ!

വ്യാ—സൃഷ്ടവംശേ=(അ. പു. സ. ചു) സൃഷ്ടകളിൽ, ഭൂപാലാ-
 നാം=(അ. പു. അ. ബു) രാജാക്കന്മാർ. കേശവവിഷ്ണുങ്ങൾ=
 കേശവരാജ്യം. നാമധേയം=പേര്. അയോധ്യം=(ശത്രുക്കൾക്കു യു-
 ഡം ചെയ്തു വിടിപ്പോയ കഴിയാത്തത്. എന്നു അവയവാരം) രാ-
 ജധാനി=കോവിലകം പുരാ=(അവ്യ) ചന്ദ്ര

ഇനി ആറു വശങ്ങളെക്കൊണ്ടു നഗരവസ്തുനം ചെയ്യുന്നു.

- (൨) നാലുപാദം വളഞ്ഞൊഴുകീടുന്ന
 നീലതോയസരയുനദീകൊണ്ടു്
 സാരമായ കിടങ്ങുണ്ടു തീർത്തിട്ടു
 ചാരത്തമ്മര മേളത്തിൽ ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—നാലുപാദം=ചുറ്റും. നീലതോയ=കാത്തനിറത്തിലുള്ള
 വെള്ളത്തൊട്ടകിയതു്. (ആഴം അധികമുള്ള ജലാശയങ്ങൾ ക-
 ണ്ണാൽ വെള്ളത്തിനു കറുപ്പനിറം തോന്നുന്നതു് അനുഭവമാണല്ലോ)
 സരയുനദി=സരയു എന്നു പേരായ നദി. സാരം=ശുദ്ധം. ചാര-
 ത്തു്=സമീപത്തു്. അമ്മരം=അലങ്കാരം. മേളത്തിൽ=കേൾപ്പിൽ.
 കരു പട്ടണത്തിന്നു ചുറ്റും നല്ലൊരു നദിയുണ്ടായിരിക്കുന്നതു് ആ
 പട്ടണത്തിന്നു രക്ഷയും അലങ്കാരവുമാണല്ലോ.

- (൩) ഇന്ദ്രസമ്പത്തിനെ കൂട്ടിത്താഴീടും
 ഭദ്രസമ്പത്തുണ്ടതിലെത്രയും

ചന്ദ്രമണ്ഡലത്തോടുള്ളമ്മീടന

രത്നമാടങ്ങളുടെതിൽ ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—ഇതുപയ്യതു് = ഇതു കൊണ്ടു് ഐശ്വര്യം. (ഇടി പരമൈശ്വര്യം. എന്നു ധാരാളമായിത്തന്നെ സിദ്ധമായ ഇതു ശബ്ദത്തിന് വളരെ ഐശ്വര്യമുള്ളവൻ എന്നു താലയവാചനം) പുഷ്പവൃന്ദം, കാമഭയനം മുതലായി ഇതു് അസാമാന്യമായ പല ഐശ്വര്യങ്ങളുള്ളതെന്നു പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. താഴ്ന്നുകുനിപ്പാരമാം കൈ. ഭദ്രസമ്പത്തു് = ശോഭനമായ ഐശ്വര്യം. ചന്ദ്ര . . . ഉരുക്കീടന = വളരെ പൊക്കമുള്ള. രത്നമാടങ്ങൾ = വിഭജനമായ മാളികകൾ. അതിശയോക്തൃലങ്കാരം.

(൪) ദിവ്യരത്നങ്ങളെക്കൊണ്ടു ദീപങ്ങൾ
സവ്യസാചികൾ വില്ലാളിവിരന്ധർ
ഛവ്യകവ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു നിത്യവും
ദിവ്യദേവതാപൂജനം ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—ദിവ്യരത്നങ്ങൾ = അതിപ്രകാശമുള്ള രത്നങ്ങൾ. ദീപങ്ങൾ = വിളക്കുകൾ. (എണ്ണയും തിരിയും വേണ്ടാ. കോറും മഴയും കൊണ്ടു് കെട്ടുപോകയുചില്ല.) സവ്യസാചികൾ = എടുത്തുകൈകൊണ്ടും അയ്യ് എന്നു് പറയുന്നവർ. (രണ്ടു കൈകൊണ്ടും എഴുതുന്നവരെന്നു താൽപര്യം) വില്ലാളികളെക്കൊണ്ടു വ്യാപിതം (കൈകൾക്കും ചെപ്പുനാടൻ എന്നു് തലയിൽ പടയാളി. വേദാദി. മുതലാളി. ഇത്രാദിപാലെ. ഛവ്യകവ്യങ്ങൾ = ഛവ്യങ്ങളും കവ്യങ്ങളും. ഛവ്യങ്ങൾ = ദേവപ്രീതിക്കായി അഗ്നിയിൽ ധോമിപ്പാനുള്ള നെയ്യ്, പാൽ പായനം മുതലായവ. ചന്ദ്രങ്ങൾ = വിളമ്പിതിക്കായി പിണ്ണം വെയ്ക്കുന്നതിനുള്ള അന്നം മുതലായതു്. ദിവ്യദേവതാപൂജനം = ദിവ്യന്മാരായ ദേവന്മാരെ പൂജിക്കുക. അഗ്നിഹോത്രം വൈശ്വദേവം മുതലായതു്. ഇതുകൊണ്ടു് സാത്വികരാജസവൃക്തികളായ ജനങ്ങളല്ലാതെ ഭക്തവർഗം താദാഗ്രണപ്രധാനമാർ അവിടെയില്ലെന്നു സിദ്ധമാകുന്നു.

- (൫) പത്തമാഹിനൊത്തൊരു പൊൻകൊണ്ടു
 വിസ്താരത്തിൽ ചമച്ചുകിടക്കുന്ന
 പത്തനങ്ങളും പത്തുനൂറ്റായിരം
 ചിത്താമൃമിതത്രയും ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—മാഹി=പട്ടണത്തിന്റെ വസ്തുവിശേഷത്തിനുള്ള ഒരു സംജ്ഞ. വിസ്താരം=വലിപ്പം. ചമച്ചുകിടക്കുന്ന. ചമച്ചിട്ടുള്ള. കിടക്കുക, നിൽക്കുക, ഇരിക്കുക. ഈ മൂന്നു ധാതുരൂപങ്ങളെയും അനുപ്രയോഗമായി പ്രയോഗിക്കുന്നത് നല്ലതാണ്. 'കൃഷ്ണഗാഥ'ക്കാരന്റെ 'നിൽക്കൽ' പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. എഴുത്തുമാത്രം, നിൽക്കയും, ഇരിക്കയും, കിടക്കയും ആവാമെന്നിവിടെ, ഇരിക്കയാണധികം ഇഷ്ടം. പത്തനങ്ങൾ=തെരുവുകൾ. (ഗൃഹങ്ങൾ) ചിത്താമൃതം=മനസ്സിന് ആശ്വാസം ഉണ്ടാക്കുന്നത്. ഇതുകൊണ്ട് അയോദ്ധ്യാനഗരത്തിലെ സമ്പൽസമൃദ്ധിയെ കാണിക്കുന്നു.

- (൬) മന്ദിരംതരൂമിനിനിരങ്ങളും
 മന്ദരമന്ദരം മുർണ്ടനടക്കുന്ന
 സുന്ദരാംഗിമാരാനന്തൈക്കണ്ടി
 ടുംബുരുക്കളെന്തെന്നോത്തു ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—മന്ദിരം=ഗൃഹം. ഇനിനിരങ്ങൾ=വണ്ടുകൾ. മന്ദരം=പതുക്കെ. സുന്ദരം ആനനം=സുന്ദരിമാരായ സ്ത്രീകളുടെ മൂലം. അംബുതരങ്ങൾ=താമരപ്പൂക്കൾ. (ഭ്രാന്തിമലേങ്കാരം.)

- (൭) മന്നീമേഴും കടക്കണ്ണുകൊണ്ടുടൻ
 ഖിന്നമാക്കിച്ചമച്ചമിരിക്കത്താക്കും

കുനൽക്കുണ്ണിമാരുണ്ടായി പണ്ടതിൽ മിന്നൽപോലെ വിളങ്ങിട്ടു ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—മനീഷം = പതിനാലുലോകവും. ലക്ഷണകൊണ്ട് ഈ രേഴുലോകത്തിലുള്ള ജനങ്ങളെ ഗ്രഹിക്കണം. കടക്കുണ്ണി = കടാക്ഷം. മിന്നം = വേഗത്തോടുകൂടിയത്. (കടാക്ഷം മാത്രമല്ല മനോഹരം സംഭവിച്ചതിനാൽ എന്ന് സാധ്യം) 'സന്തം' എന്ന പദാർത്ഥം അർത്ഥമില്ലതന്നെ. 'രത്നം' എന്ന പദത്തിൽ ഈ സുന്ദരിമാരുടെ കടാക്ഷം എത്രയെ പുരുഷൻ ലഭിക്കുമോ അവൻ ലോകത്തിൽവെച്ചു വില പിടിച്ചുവന്നാകുന്നു എന്നർത്ഥം. കുരികുണ്ണി = വശത്തിൽ. കുനൽക്കുണ്ണിമാർ = സുന്ദരിമാർ. 'കുനൽ' എന്ന പദം ഭാഷാപണ്ഡിതന്മാരുടെ വ്യവഹാരത്തിനു വിഷയമായിട്ടുള്ളതാണ്. 'കുനൽമിഴി' 'കുനൽവേണി' എന്നിങ്ങനെ പൂർവ്വകവിപ്രായോഗം ധാരാളം കണ്ടിട്ടുള്ളതുകൊണ്ട് അത് കർപ്പാശ്ചര്യ പദാർത്ഥമായിരിക്കുമെന്ന വിചാരിപ്പുന്നവരായെന്ന്, കുനൽ എന്നതിനു കുരിയെന്നും പഞ്ചസാരയെന്നോ മിഴൽ അർത്ഥം പറഞ്ഞുകാണുന്നു. കുരികുവളപ്പുവെന്നു മിഴൽ, മണ്ഡലമെന്നു മറ്റു മിഴൽ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നു. നൈഷധം രണ്ടാംസ്കന്ധത്തിൽ, മേയ്ക്കിയുടെ നയനവണ്ണത്തിൽ "അപി ലജ്ജനമഞ്ജനാഞ്ചിത്രേ വിദയാതേ രാമി ഗർഭഭൃംഗി" എന്ന ശ്രീഹർഷമഹാകവി പ്രശംസിച്ചിട്ടുള്ള 'ലജ്ജന' പദത്തിന്, 'കുരികുവ' എന്ന് മലയാളികൾ പണ്ടുപണ്ടേ അർത്ഥം പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുള്ളത് ആ 'ലജ്ജനം' തന്നെയായിരിക്കാം. ഭാവിവശ്രൂപത്തിൽ 'കുനൽ' ആയിപ്പരിണമിച്ചതെന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. മിന്നൽപോലെ = നോക്കുന്നവരുടെ കുണ്ണിനെ മഞ്ഞളിപ്പിക്കുന്ന ശരീരകൗശിള്യോടുകൂടി

ഇതുവരെ ആറു പദ്യങ്ങൾക്കൊക്കെ നഗരവണ്ണനം ചെയ്തു. ഇനി അഞ്ചു പദ്യങ്ങൾക്ക് രാജവണ്ണനം കാവിക്കുന്നു.

(൮) മേടിനീതിലകം പേരലെ മേയുന്ന
രാജധാനിയിലുണ്ടായി പണ്ടൊരു

മേദിനീപതിമൗലി ദശരഥ-

നാമധേയവാനേകദാ ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—മേദിനീതിലകം=ഭൂമിയുടെ തൊട്ടുകുറി. (ഭൂമിക്ക് ഭരലുമാരെന്നു സാരം) മേദിനീപതിമൗലി=രാജശ്രേഷ്ഠൻ. ദശരഥനാമധേയവൻ=ദശരഥനെന്നു പേരോട്ടുകൂടിയവൻ. (പത്തു ദിക്കുകളിലും ഗമിക്കുന്ന തോരാട്ടുകൂടിയവൻ. എന്ന് അവയവാന്മം) ഏകദാ=(അവ്യ) ഒരിക്കൽ.

(൯) ഏഴു സാഗരം മേഖലയാകണൊ-

തൃശിതന്നിൽ നിറയുന്ന ലോകരെ

ഏഴകോഴകൾ കൂടാതെ രക്ഷിച്ചു

നാഴികത്തോറും രാജാവു ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—ഏഴസാഗരം=ഏഴു സമുദ്രം. “ലവണേ,ക്ഷു,സുരം,സപ്തി, ഭൂധി,കുബീര,ജലാം,സമം” എന്നു പ്രമാണം. മേഖല=അരഞ്ഞാൺ, (അരഞ്ഞാണുപോലെ നാലുഭാഗത്തും ചുറ്റിക്കിടക്കുന്നത്.) ലോകർ=ജനങ്ങൾ. ഏഴകോഴകൾ=കുര്യ, സമ്മാനം, കൈക്കൂലി മുതലായത്. രാജാവു=രണ്ടിപ്പിക്കുന്നവൻ. എന്ന് അവയവാന്മം. ഇതുകൊണ്ടു ദശരഥൻ ചക്രവർത്തിയാണെന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു.

(൧൦) വീര്യശൈത്യവരാക്രമത്തെക്കൊണ്ടു

സൂര്യപുത്രനെ നിന്ദിപ്പിച്ചെത്രയും

സമുസമ്പത്തെ നാട്ടിൽ വളർത്താന-

ആവ്വിമണ്ഡലനായകൻ ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—വീര്യം=സാമർത്ഥ്യം. ശൈത്യം=തണുത്ത. വരാക്രമം=ശത്രുക്കളോടെടുപ്പാനുള്ള ശക്തി. സൂര്യപുത്രൻ=ധർമ്മരാജാവ്. (അനുകൻ) നിന്ദിപ്പിക്കുക=നിസ്സാരനാക്കിക്കുക. (ധർമ്മരാജാവിനെപ്പോലെ അധർമ്മം പ്രവർത്തിക്കുന്നവരെ എല്ലാം അദ്ദേഹം ശിക്ഷിക്കും.

അതുകൊണ്ട് ധർമ്മരാജാവു ഭരണമനക്കൊടു താഴെയെന്നു ജനങ്ങൾ പറയുന്നു എന്നു സാരം 'സൂര്യപുത്രനെ നയിപ്പിച്ചു' എന്നു പരാത്തിൻ 'സന്തോഷിപ്പിച്ചു' എന്നർത്ഥം. രാജാവിന്റെ ധർമ്മക്ഷാസാമന്ദ്യംകൊണ്ടു ഭൂമിയിൽ പാപംചെയ്യുന്ന ചരിത്രത്തെയാടി. പാപികളെ നാകജാലിട്ടു ദണ്ഡിപ്പിക്കുകയാണല്ലോ ധർമ്മരാജാവിന്റെ കൃത്യം. ആ ഭരണകർത്താക്കൾ ധർമ്മരാജാവിന്റെ സന്തോഷകാരണം. സച്ചന്ദ്രൻ്റെ എല്ലാവിധത്തിലുമുള്ള ഐശ്വര്യം. ഉദ്യമസ്ഥചന്ദ്രൻ്റെ ഭൂമിക്കു കൃത്യൻ രാജാവു്.

(൧൧) കള്ളനെക്കുളള ശബ്ദമരിപ്പമായ്
വെള്ളമേ പുനരുളളു ധരിത്രീയിൽ
ഉള്ളിലാധി കഥാവ്യാധി ലോകാനാം
തള്ളിനിർത്തിപ്പോയക്കുലം ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—അരിപ്പം=ചുരുക്കം. വെള്ളം=ചരമാത്മികൾ. പുനഃ= (അ) പിന്നെ. ധരിത്രീ=ഭൂമി. ആധി=വ്യസനം. കഥാവ്യാധി=വലിയ തായ രോഗങ്ങൾ. ലോകാനാം=(അ. പു. ഷ. ബ) ജനങ്ങളിൽ. കള്ളന്മാരില്ലായെയാവുകയും, ആധിവൃത്തികൾ നീങ്ങുകയും ചെയ്യുന്നു എന്നു ചാർത്തതുകൊണ്ടു പ്രീതിയും, സീറിലും, മെലിക്കലും, സാ നിരോഷ്യനും മാരം സംബന്ധിച്ചതായ പരിഷ്കൃതഭരണസമ്പ്രദായങ്ങളെല്ലാം അന്ന് എളുപ്പത്തിയിരുന്നു എന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു. “പ്രജാനാം വിനയംധാനാ, ഭക്തജ്ഞാത്, ഭരണാഭവി. സചിതര പിതരസ്താസാം ദേവലം ജന്മമേതവേ.” എന്നു രാമുവംശത്തിൽ കാളിദാസൻ പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതും നേരേകെ.

(൧൨) കൈസല്യം കൈകേയീ സമിത്രംഗനം
സൈശീല്യാദി ഗുണങ്ങളിലന്നവൻ
ശൈലിലും വളക്കും മാനസേ ധർമ്മം
വൈകുണ്ഠം വരതേകളു ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—കൈസല്യം=കോ.സചരാജാവിന്റെ പുത്രി. കൈകേയീ=കൈകയരരാജപുത്രി. അംഗനമാർ=സുരീകൾ. സൈശീല്യാദിഗു

ണങ്ങൾ-സൽസ്വഭാവം മുതലായ ഗുണങ്ങൾ. ആഭിശംഖ്യംകൊണ്ടു സൗന്ദര്യമുള്ളിതങ്ങളുമാകയും ഗ്രഹിച്ചുകൊള്ളണം. ശൈഥില്യം=അഴിയ്. മാനസേ=(അ. ന. സ. എ.) മനസ്സിൽ. ധർമ്മവൈകല്യം=ധർമ്മലോപം. ദശരഥൻ അല്പം ഭാര്യാസക്തനാണ്. എങ്കിലും അദ്ദേഹം ഭരിക്കലും ധർമ്മലോപം വരുത്താറില്ല, എന്നു പറഞ്ഞതുകൊണ്ടു കവിയുടെ സൂക്ഷ്മാലോചനാസാമർത്ഥ്യവും, മനുഷ്യപ്രകൃതിക്കനുസരണവും, വെളിപ്പെടുന്നു. രാമന്റെ വനവാസം മുതലായതെല്ലാം ഇതിനെ തെളിയിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ.

(൧൩) അശ്വപഥർ പെരുമാറ്റിയവനിയിൽ

അശ്വമേധങ്ങൾ ചെയ്തവനശ്രാന്തം

വിശ്വദേവതാമേദം വളർത്തിനാൻ

വിശ്രുതകീർത്തി രാജാവു ഗോവിന്ദ!

വ്യാ-അശ്വപഥർ=കതിരുകൾ. പെരുമാറ്റം=സഞ്ചരിപ്പിക്കുക. അവനി=ഭൂമി. അശ്രാന്തം=(അ. ന. പ്ര. എ) എപ്പോഴും. വിശ്വ...മേദം=എല്ലാ ദേവന്മാർക്കും പ്രീതി. വിശ്രുതകീർത്തി=കേൾവിപ്പെട്ട അശ്വസംഭരിതവൻ.

(൧൪) സന്തതി പുനരില്ലാഞ്ഞു സന്തതം

സന്താപപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഭൂപന്

ചിന്ത മരംമരത്തിലില്ല ജഗത്തുയ-

സന്താനത്തിനു മാനസേ ഗോവിന്ദ!

വ്യാ-സന്തതി=പുത്രൻ. സന്തതം=(അ. ന. പ്ര. എ) എപ്പോഴും. ചിന്ത=വിചാരം. ജഗത്തുയസന്താനം=ഭൂതലാകാശത്തിനും കല്പവൃക്ഷമായിട്ടുള്ളവൻ. എല്ലാവർക്കും അഭീഷ്ടാനം ചെയ്യുന്നവൻ. ഇതു ഭൂപന് എന്നതിന്റെ വിശേഷണം. ജഗത്തുയസന്താനമായ ഭൂപന് എന്നുപറയിക്കുന്നു.

(൧൭) ഖിന്നം പാരം വിശക്കുന്നവനുണ്ടോ
അന്നമെന്നിയേ മരൊറായിൽ കെഴുതുക?
എന്നപോലേ ചമഞ്ഞു സുതാത്മിക്കു .
അന്യസമ്പൽസുഖങ്ങളിൽ ഗോവിന്ദ!

വ്യാ.—ഖിന്നം=(ഈ വി) ക്ഷീണിച്ചു വലയത്തക്കവണ്ണം. അന്നം=ഭക്ഷണസാധനം. കെഴുതുക=താൽപര്യം. സുതാത്മി=സന്തതിയെ ആഗ്രഹിക്കുന്നവൻ. അന്യ . . . സുഖങ്ങൾ=മാറ്റമുള്ള സമ്പത്തുകളും സുഖങ്ങളും. ഇവിടെ ക്ഷയാർത്ഥത്തെ അവസ്ഥയെ ഭ്രഷ്ടം എന്നുപേണപൂവും സൂചിപ്പിച്ച് പുത്രാത്മിയായ രാജാവിന്റെ അന്യസമ്പൽസുഖവൈരാഗ്യം എന്ന അവസ്ഥയെ പിന്നാലെ പ്രയോഗിച്ചതുകൊണ്ട് വർണ്ണവിഷയത്തെ കവി, ഏറ്റവും ഹൃദയംഗമമാക്കിയിരിക്കുന്നു.

(൧൩) പുത്രപ്രാപ്തിക്കുപായമുണ്ടെന്നുടൻ
ഭദ്രമന്ത്രി സമന്തുവചനത്താൽ
പുത്രകാമേഷ്ടികൾക്കും തുടങ്ങിനാൻ
ഋഗ്യജുഃഗമഹാമുനി ഗോവിന്ദ!

വ്യാ.—പുത്രപ്രാപ്തി=സന്താനലഭം. ഭദ്രമന്ത്രി=നല്ല മന്ത്രി. സമന്തുവചനം=സമന്തരുടെ വാക്ക്. പുത്രകാമേഷ്ടി=പുത്രനുണ്ടാകണമെന്നുള്ള ഒരു യോഗം. ഋഗ്യജുഃഗമഹാമുനി=വിഷ്ണുപുത്രനായ ഒരു മഹർഷി. സമന്തുവചനവും, ഋഗ്യജുഃഗമഹാമുനിയും, വാൽമീകിദർശനം ബാലകാണ്ഡം ഒമ്പതാം പാട്ടും പതിനൊന്നാം സർഗ്ഗങ്ങളിൽ വിശദിച്ച പായപ്പെട്ടിട്ടുള്ള നോക്കുക.

(൧൭) ഹവ്യവാഹനകണ്ഡത്തിൽനിന്നുണ്ടായ്
ദിവ്യനായോരു പൂരുഷനേതരം
കുതിൽ മേയിന പായസം ഭൂപന്റെ
കുതിൽവച്ചു മറഞ്ഞുടൻ ഗോവിന്ദ!

വ്യാപാരവ്യ . . . കണ്മം-അനികണ്മം. ദിവ്യനായൊരു പുരുഷൻ പ്രാപ്തനായ ഒരു പുരുഷനെന്ന് വാൽമീകി രമായണത്തിലും, 'വഹ്നിദേവൻ' എന്ന് അജ്ഞാതരായണത്തിലും പറയുന്നു. പായസം-പയസ്സു (പാൽ) ചേർത്തുണ്ടാക്കിയ പരമാണം. പാലിന്റെ സ്ഥാനത്തു ഭേദങ്ങളാലും ചേർത്തുവരാറുള്ളതുകൊണ്ടു സന്ദേഹപരിഹാരത്തിനുവേണ്ടി പാൽ-പായസമെന്നും, മധുരത്തിനു ശർക്കരയും പഞ്ചസാരയും ചേർക്കാറുള്ളതുകൊണ്ടു പഞ്ചസാരപ്പായസമെന്നും ശർക്കരപ്പായസമെന്നും വ്യവഹരിക്കപ്പെട്ടുവരുന്നു.

(മധ്യ)* കൌസല്യദേവിക്കുലം കൊടുത്തിതു
കൌതുകപൂർവ്വമാലും നൃപോത്തമൻ
കൌശല്യമോടും പായസത്തിലുലം
കൈകേയിക്കും കൊടുത്തിതു ഗോവിന്ദ!

വ്യാപാരം-പകുതി. കൌതുകപൂർവ്വം-(കി. വി.) സന്തോഷത്തോടെ. നൃപോത്തമൻ-രാജാവ്. കൌശല്യം-കുിയ ചെയ്യുന്നതിലുള്ള സാമർത്ഥ്യം. ഇവിടെ പായസം കാണിക്കുന്നതുതന്നെ കൃിയ. പണിമാർ മുഖങ്ങളാകകൊണ്ടു് അവരുടെ പ്രാധാന്യത്തെയും, ആനന്ദബ്രത്തെയും അനുസരിച്ചു താൻ തന്നെ വിഭജിച്ചുകൊടുക്കുന്നതു് ദർശകമാകയാൽ അവരുടെ ഭാഷിണ്യപരീക്ഷയ്ക്കായി രണ്ടുപേർക്കാരും കൊടുത്തതായിരിക്കാം രാജാവിന്റെ കൌശലം. അതു് ഇ

* ഈ പദ്യം അമൃതിച്ച പുസ്തകങ്ങളിൽ കാണുന്നില്ല; പഴയ താളിയോലഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഉള്ളതും, പണ്ടത്തെ അശാസ്ത്രർ കൃതികളെ പിച്ഛിച്ചുവരാറുള്ളതുമാണ്. അമൃതിപ്പുസ്തകങ്ങളിൽ കൌസല്യക്കും കൈകേയിക്കും പായസം കൊടുത്ത സംഗതി കണ്ടുതന്നെ പറയുന്നില്ല; അവിടം വായിക്കുവാൻ ആസ്തംഗതി വിദ്യപരായിരിക്കണം എന്ന് വായനക്കർക്കറിയാവുന്നതുമാണ്.

നിയത്തെ പട്ടത്തിൽ വൃകതമാകുന്നുണ്ട്. തന്റെ കാണിക്കുന്ന അ
സ്ത്രാശ്ചര്യമായ അസ്ത്രാശ്ചര്യം ചുവന്നെടുക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. “വസി
സ്ത്രാശ്ചര്യം ഗോപ്യമാണെന്നു വേദമനുഷ്ഠി. കൌസല്യയെ സ
കൈകേരിയെ അശ്വമേധയെ, തന്റെ സുമിത്ര സപ്രാപ്ത
ജഗദ്യന്ത്രം പെരുത്തിക്കൊണ്ടും. കൌസല്യയെ സപ്രാപ്തം ദൈവ
തത്ത്വമുപദേശിതം. കൈകേരീ ച സപ്രാപ്തം ദൈവപ്രീതിസ
മനപിതം.”

(൧൯) അലിപ്പിച്ചു കൊടുത്തതിനാലവ-
രമ്മമലം കൊടുത്തു സമിത്രയ്ക്കും,
ബലമോദം ഭൂമിപ്പവർ മൃഗം
ഗർഭമുണ്ടായി വലിപ്പ ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—അലിപ്പിക്കുകയും ചെയ്തതിനാൽ കൊടു
ക്കുകയും ചെയ്തു. (വിഭാഗത്തിൽ പലവിധം) അൽപമായും. “പ
രമാലോകനം ഉണ്ടായിട്ടുള്ളതെല്ലാം ചെയ്തുകൊടുത്തു.” ഇത്രയും പ്രാപ്തി
നല്ലായ്ക്കൊണ്ടും നോക്കുക. അശ്വമേധം ഗോപാദിതത്വം പകരി
വീതം. ബലമോദം (പ്രീതി) സന്തോഷത്തോടെ.

(൨൦) മുപ്പാമെപ്പേരുള്ളിലടക്കം
പത്മനാഭനെത്തന്നുള്ളിലാക്കിടും
പത്മലോചനഭാഗ്യം പുകഴ്ത്തുമോ
പത്മസംഭവനം ഹരിഗോവിന്ദ!

വ്യാ—മുപ്പാൽ=മൂന്നു ലോകം. ഏകപ്രകാരം=ഏകപ്രകാരം. പത്മനാഭൻ=
വിഷ്ണു. (പത്മം നാഭിയിലുള്ളവൻ എന്ന് അർത്ഥം) തന്ന
ള്ളിൽ=തന്റെ ഉദരത്തിൽ ശിശുരൂപേണ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന വി
ഷ്ണുവിനെത്തന്നെ നോക്കും. പത്മലോചനഭാഗ്യം=പത്മലോചനയു
ടെ ഭാഗ്യം. പത്മലോചനം=പത്മംഗോലയുള്ള ലോചനത്തോടു കൂ
ടിയവൻ=(സുന്ദരി) സമുപേക്ഷിക്കുന്നതിനുമുമ്പെ വിഷ്ണുവിന്റെ മന

നിയമകുന്നതു മഹാഭാഗ്യമാണല്ലോ. പത്മസഭവൻ=ബ്രഹ്മാവു. ബ്രഹ്മാവു സമുജ്ജ്വലനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇവിടെ “ജനനം ബ്രഹ്മാണി” ഉദാഹരണത്തിൽ ഉദാഹരണ പത്മസഭവനെ കൈസല്യ തന്റെ ഉദാഹരണത്തിൽ ഉദാഹരണം” എന്നു വ്യക്തിവിശദീകരിക്കുന്നു “അധികാരം.” ധർമ്മപാലായാഭ്യഭാസാധിപത്യം മഹാപിതൃതം” എന്നു ലക്ഷണം.

(൨൧) പൊന്നിടത്തും പൊലേ വിളങ്ങുന്ന
നന്മയിണ ചാഞ്ഞു കൈസല്യയുടെ
ഇത്തരം ലോകം പൊറുക്കുമിടത്തും
കാണാത്തതൊന്നും പൊലേ ഹരിഗോവിന്ദ!

വ്യാ—പൊന്നിടത്തും=പൊന്നും. മുമ്പിടത്തും=മുമ്പും. പൊന്നും=വെള്ളം. ഹരിജനം=വിജ്ഞാപിന്റെ അവതാരം. കൈസല്യയുടെ മുമ്പും ചാഞ്ഞു വിജ്ഞാപിന്റെ അവതാരം കാണാത്തതൊന്നും എന്നു ഉൽപേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ ഉൽപേക്ഷാലക്ഷണം.

(൨൨) ലോകരാവണരാവണഭീതികൊ-
ണ്ടാകലരായി ദേവകളെങ്കിലും,
ആകെത്തിങ്ങി മരിച്ചു ദിവാനിശം
ജായമാനേ ഹരൈ ഹരിഗോവിന്ദ!

വ്യാ—ലോകം.....ഭീതികൊണ്ടു=ലോകത്തെ കരയിൽ നവനായ രാവണനെക്കുറിച്ചുള്ള ഭയംകൊണ്ടു. ആകലം=പരവശരാം. ദിവാനിശം=(അവ്വ) പക്ഷം രാവണം. ജായമാനേ=(അ. പ. സ. ഏ) ഹരൈ=(ഇ. പ. സ. ഏ) ഹരി=വിജ്ഞാ. ജായമാനൻ=ജനിക്കുന്നവൻ. (ഹരിജായമാനനായിരിക്കും സമയത്തിൽ എന്നു സതിപ്രകാശം) ഇവിടെ “രാവണഭയം നിമിത്തം പരവശരായി താഴിടവിടെ കാണിച്ചിട്ടുള്ളതിന്നു ദേവകളെല്ലാം രാവണനെ കൊല്ലുവാനായി

ട്ടു മഹാവിഷ്ണു രാമനായി അവതരിക്കുന്ന സമയത്തിൽ സന്തോഷം കൊണ്ടു മതിമാനും ഒന്നിച്ചുകൂടി ആഹ്ലാദിച്ചു.” എന്നു വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ രാവണവധാനന്തരം തങ്ങൾ അനുഭവിച്ചാൻ കാവിക്കുന്ന സന്തോഷത്തെ ഇപ്പോൾത്തന്നെ അനുഭവിക്കുന്നതായി സാധിച്ചിരിക്കുകൊണ്ട് “ഹൃദ്യം സമുപാസ്മഹേ. രാമർണ്ണനം” എന്ന ‘ഭാവികാ’ലങ്കാരമോ, അല്ലെങ്കിൽ രാവണവധാനന്തരകാര്യങ്ങളായ സന്തോഷാഹ്ലാദങ്ങൾ, രാവണവധാനിമിത്തദൃതമായ രാമരൂപതരംഗമയത്തിൽത്തന്നെ ഉണ്ടായ രാചിപ്പറയുന്നതുകൊണ്ട് “കരണപ്രസക്തിയിൽത്തന്നെ കാര്യോല്പത്തിയുണ്ടായി” എന്നു വർണ്ണിക്കുന്ന ‘ചപലാതിരയോക്തി’യും എന്നു സൂക്ഷ്മശിക്ഷയായ ആലങ്കാരികന്മാർ വിധിക്കട്ടെ.

(൨൩) വക്രവൃത്തികളോടും പരസ്പരം
വിക്രമിക്കുന്നവരും നവഗ്രഹം,
ഭദ്രരാശികളിൽ സ്ഥിതി ചെയ്തപോൽ
ചക്രപാണിടെ ജന്മനി ഗോവിന്ദ!

വ്യം—വക്രവൃത്തികൾ=വക്രഗതിയുള്ളവർ. പരസ്പരം=അന്യോന്യം. വിക്രമിക്കുക=യുദ്ധംചെയ്യുക. നവഗ്രഹം=നവയുഗ്രഹങ്ങൾ, ഭദ്രരാശികൾ=ശുഭരാശികൾ. ചക്രപാണി=വിഷ്ണു. (ചക്രപാണിയിലുള്ളവൻ എന്നു അവതാരനാമം) ജന്മനി=(ന. ന. സ. എ.) ജനനസമയത്തിൽ. ഇവിടെ മഹാകാവ്യവിഷയങ്ങളിലൊന്നായ ‘കമാഭാരത’വർണ്ണനത്തിൽ കവി, തന്റെ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രപാണ്ഡിത്യത്തെ പ്രകടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അതും അല്പം വിവരിക്കാം. വക്രം:—സൂര്യചന്ദ്രന്മാരെഴിക്കേണ്ട ഗ്രഹങ്ങൾക്കും, ക്രമരതിയെന്നും വക്രഗതിയെന്നും രണ്ടുവിധം ഗതികളുണ്ട്. വക്രഗതിയുള്ള ജിപ്പോൾ ആഗ്രാഹത്തിനു സ്വഭവത്തെയുള്ളതിൽ മുമ്പിരട്ടി ബലാമരം എന്ന ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രകാരനാൽ പറയുന്നു. “ഉദയനേരം രവി ശീതമേഘഖര വക്രവമാഗമനാ പരിഭ്രമിക്കാ:.” എന്നും, “സ്വതന്ത്രവക്രപേഗളൈശ്ചിദംഗുണം” എന്നും ബൃഹത്തദ്യായകം. “ശമ്പു

ഗരകജീവാനാം പഞ്ചമസ്ഥിവാകരെ തദാചക്രവിജാനീയാത്
 എന്ന പ്രമാണപ്രകാരം സൂര്യനിൽനിന്നു ഏകാംശാശിയിൽ നില്ക്കുന്ന
 ശനിക്ക് വളമില്ലാതിരിപ്പാൻ തരമില്ല.

യുദ്ധം:—ഗ്രഹങ്ങൾ ഒരു രാശിയിൽ ഒരേ അംശകത്തിൽ നി
 ല്ലായാലും അവർ തമ്മിൽ യുദ്ധമാണെന്നു ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രത്തിൽ പറ
 യുന്നു. ഇവിടെ പൂണർതം നക്ഷത്രത്തിൽ കർക്കരരാശിയിൽ നി
 ല്ലുന്ന ചന്ദ്രൻ മൂന്നു തിയ്യതിയും ഇരുപതു ഇലിയും കവിഞ്ഞിരി
 പ്പാൻ തരമില്ല. (അതു കഴിഞ്ഞാൽ പൂണർതം നക്ഷത്രം കഴിഞ്ഞു
 പോകും) വ്യാഴത്തിനു കർക്കരത്തിൽ അഞ്ചുതിയ്യതി ആകുമ്പോൾ
 അത്രയുംമാണ്. അതുകൊണ്ടു വ്യാഴം അപ്പൊച്ചത്തിലേക്കു് ആരോ
 ഹിക്കുന്നവനായിരിക്കണം. അതിൽവെച്ച് ആദ്യത്തെ മൂന്നു തിയ്യ
 തിയും ഇരുപതു ഇലിയും കഴിയുന്നതുവരെയുള്ള വർഗ്ഗാത്തമാംശ
 ത്തിലധികിരിപ്പാൻ അധികം സംഗതിയുണ്ട്. അങ്ങനെ നിൽക്കു
 ന്നതിനാൽ വ്യാഴചന്ദ്രന്മാർ തമ്മിൽ യുദ്ധമുണ്ടെന്നു സിദ്ധമാണല്ലോ.
 എന്നാൽ, കലാഭിഗ്രഹങ്ങൾ സൂര്യനോടു ചേരുന്നതിനു 'മഹാസ്വ'മെ
 ന്നും, ചന്ദ്രനോടു ചേരുന്നതിനു 'സമാഗമ'മെന്നും ചേരുകുന്നു. സമാ
 ഗമംഗ്രഹങ്ങൾക്കു ബലം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതും മഹാസ്വംബലം നശിപ്പി
 ക്കുന്നതുമാകുന്നു.

ജരരാശികൾ:—ഉച്ചം, ത്രികോണം, സ്വചേക്ഷത്രം, ബന്ധുചേ
 ക്ഷത്രം മുതലായവ ജരരാശികളാകുന്നു. ഇവിടെ അഞ്ചു ഗ്രഹങ്ങൾ ഉ
 ച്ചത്തിലാകകൊണ്ടും ചന്ദ്രൻ സ്വചേക്ഷത്രത്തിലാകകൊണ്ടും അധി
 കം ജരരാശികളിൽത്തന്നെ. അല്ലെങ്കിൽ രേഹം, ത്രികോണം,
 ധനം, ലാഭം ഈ അവസ്ഥാ എന്നും അർത്ഥമുണ്ട്. അങ്ങനെ ആയാ
 ലും അധികം ഗ്രഹങ്ങളും ജരഭാവങ്ങളിൽത്തന്നെയാണല്ലോ.

(൨൪) നാകഭേദികൾ താനേ മുഴങ്ങിയും,
 ലോകമനസജാലം തെളികയും,
 നാകനാരികളാടിയും പാടിയും,
 ഞ്ഞയരാശി തെളികയും ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—നാകദേശികൾ=സ്വപ്നത്തിലെ പെരുന്തുകൾ. ലോക...ലോലം=ജനങ്ങളുടെ മനസ്സുകൾ. നാകനാരികൾ=ദേവസ്ത്രീകൾ. തോയരശി=ജലാശയങ്ങൾ. ഈ പ്രകൃതിവർണ്ണന “വീണാവേണ മൃദംഗശംഖപടവധാപനം ച ദേശീ രവം ഗീതം മംഗലമംഗനാം ച ഗണികാം ഭയ്യക്ഷതേഷാപാദികം” ഇത്യാദി പ്രമാണപ്രകാരമുള്ള ശുഭനിമിത്തമകെകൊണ്ടു് ആസന്നമായ രാമാവതാരം—നല്ലെങ്കിൽ കമരോദയം—ലോകത്തിന്നു പൊതുവേയുള്ള ഒരു ശുഭോദയമാണെന്നു സൂചിപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു.

(൨൫) നക്ഷത്രങ്ങൾതെളിഞ്ഞു ഗഗനത്തിൽ
ദിക്കുകൾ പത്തുകൊക്കെ പ്രകാശിച്ചു,
അക്ഷരസാമന്തം സുപ്രഭ കൈകൊണ്ടു
ലക്ഷ്മി വലിച്ച ഭൂമിയിൽ ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—ഗഗനം=ആകാശം. ദിക്കുകൾ പത്തു്=നാലുദിക്കുകളും, നാലു ദിക്കാണകളും, ആകാശവും, ഭൂമിയും. അക്ഷരസാമന്തം=ആഭിരൂപം ചന്ദ്രനും. (ഇവിടെ ചന്ദ്രവചനം വേണ്ടതായിരുന്നു) സുപ്രഭ=നല്ല ശോഭ. (വരാഹസംഹിതമുതലായ പ്ലോതിജ്ഞാസ്രഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ സൂര്യചന്ദ്രാദികളുടെ രശ്മികൾക്കണക്കുന്ന വർണ്ണഭേദങ്ങളെക്കൊണ്ടു് അനേകം ശുഭാശുഭഫലങ്ങളും വിധിച്ചിട്ടുണ്ടു്.) ലക്ഷ്മി=ഐശ്വര്യം. (സമ്പത്തു്)

(൨൬) ശാന്തവിപ്രഗുഹങ്ങളിലഗ്നികൾ
പൂർവ്വശാന്തങ്ങൾ കത്തിച്ചെരിച്ചുടൻ,
കാന്താരം ദീപിതപ്പാദിസതപങ്ങൾ
ജാതിവൈരം വെടിഞ്ഞിതു ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—ശാന്തവിപ്രഗുഹങ്ങൾ=തപസ്വികളായ ബ്രാഹ്മണരുടെ ഗുഹകൾ. അഗ്നികൾ=ക്ഷിണം, ശാർവതം, ആഹവനിയം എന്നു മൂന്നുഗ്നികൾ. പൂർവ്വശാന്തങ്ങൾ=മുമ്പേ കെട്ടുകിടന്നിരുന്നവ.

“ഭീപസ്സഹതമുന്തിരതതനന്ദിര്യേപഥ്യീപിരൻ
 നിജ്ജ്ഞേയചിരഃപ്രഭക്ഷിണഗതിരൈവ്വൃത്തമേമദ്യതിഃ
 ലക്ഷ്മിക്ഷിപ്രമഭിവൃനക്തിരചിരഃയശ്ശോച്ഛിഖോലക്ഷ്യതേ.”
 എന്ന പ്രമാണപ്രകാരം അഗ്നിയുടെ ജപചനം ശുഭസുഖകരമാകുന്നു. കാ
 ന്താരം (അ. ന. സ. ഏ) കേളി. ഭീപിസപ്താദിസന്ധി. പുലി പരമ്പ
 മുതലായ ജന്തുക്കൾ. (ഭീപിസിംഹാദിസന്ധി. എന്ന പദാന്തം) ജാതിവൈരം സപാദവികരായ അന്യോന്യവി
 രോധം. പുലി—പുലു; ആന—സിംഹം; കീരി—പാമ്പ്. ഇതുദി
 ജന്തുക്കളുടെ ജാതിവൈരം പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ.

(൨൭) സുതികാലമണഞ്ഞതറിയിപ്പാൻ
 ഭൂതനെപ്പോലെ നീളേ നടന്നടൻ
 പൂതിഗന്ധം കളഞ്ഞു സുഗന്ധവാ
 നായി വീശീ തദാ വായു ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—സുതികാലം=പ്രസവകാലം. ഭൂതൻ=വെത്താനം അറിയി
 ക്കുന്നവൻ. നീളേ=എല്ലായിടത്തും. പൂതിഗന്ധം=ശ്ലേഷം. സുഗന്ധ
 വാൻ=നല്ല ഗന്ധത്തോടുകൂടിയവൻ. തദാ=(അപ്പോൾ) അപ്പോൾ. വാ
 യു, സഭാഗതിയും, ഗന്ധവാനും, ആതുഗനും ആകയാൽ ഭൂത
 സാധർമ്യമുണ്ടല്ലോ.

(൨൮) യാതുകൂരിരുൾ നീക്കിക്കളവാൻ
 ലോകകൈരവഞ്ചോധം വളർത്താനും,
 കൌസല്യദേവീപൂർവ്വചലേ രമ
 ചന്ദ്രൻ ജതനായമ്പോട്ട ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—യാതുകൂരിരുൾ=രാചന്ദ്രസരകുന്ന കൂരിരുട്ട്. ലോകകൈ
 രവഞ്ചോധം=ജനങ്ങളാകുന്ന ആമ്പൽപ്പുഷ്പങ്ങളുടെ വികാസം. കൌ
 സല്യദേവീ പൂർവ്വചലം (അ. ൧. സ. ഏ) കൌസല്യദേവിതാ
 കുന്ന ഉഭയ പർവ്വതത്തിൽ. രമ ചന്ദ്രൻ=രമനാകുന്ന ചന്ദ്രൻ.

ഇൻ പാതൻ=ഉണ്ടായ(ഉദിച്ച)വൻ. ഇവിടെ യാതൊരുതരം, ലോകകൈരവം, കൈരവപ്രാദവീപുഷ്പാലയം, രാമചന്ദ്രൻ. ഇങ്ങനെ അനേകവസ്തുക്കൾക്ക് അർത്ഥം കല്പിച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ രൂപകാലങ്കാരം; കൈരവപ്രാദവീയെ 'അപച'മാക്കിയത് അത്ര ഭംഗിയായി എന്നു പറയാൻ പാടില്ല.

(൧൯) രാമചന്ദ്രം ജനിപ്പിച്ച കൈരവപ്രാ-
ദേവി, കൈകേയി പൊറു ഭരതനെ;
ലക്ഷ്മണനെയും ശത്രുഘ്നനാമാനും
പൊറു നല്ല സമിത്രയും, ഗോവിന്ദ!

വ്യാം—രാമചന്ദ്രം=(അ. പു. ദ്വി. ഏ) ശ്രീരാമനെ. കൈരവപ്രാദവീ=കൈരവപ്ര എന്ന പട്ടമധികി. 'ദേവീതരദിവേഷകാ യഃ' എന്ന് അഭിധാനം ശത്രുഘ്നനാമാനും=(ന. പു. ദ്വി. ഏ) ശത്രുഘ്നൻ എന്നു ചേർത്തുകിട്ടിയവനെ.

(൨൦) അർക്കൻ മേടത്തിൽ, ചൂഴ്ചവും ചന്ദ്രനും
കർക്കടകത്തിലന്തേരം നിൽക്കുന്നു,
അർക്കപുത്രൻ തുലാത്തിലും, ഭാഗ്യവ-
നത്വപ്രസ്ഥിതനായിട്ടും, ഗോവിന്ദ!

വ്യാം—അർക്കൻ=ആദിത്യൻ. അന്നേരം=ലഗ്നം. കർക്കടകത്തിൽ=കർക്കടകരാശി ഉദിച്ചിരിക്കുന്നസമയം. അർക്കപുത്രൻ=ശനി. ഭാഗ്യവൻ=മുക്തൻ. അത്വപ്രസ്ഥിതൻ=അതു ത്വത്തിൽ നില്ക്കുന്നവൻ. മീനം രാശിയിൽ ഇരുപത്തേഴ് തിരുതിയാറേക്ക് മുക്തൻ അത്വപ്രമാകുന്നു. "അഭയവർണ്ണേശ്വരം നാമകർമ്മം: സ്ഥാപയണിജൈവചിവകരഭീജിതംഗം. ദേശഭിമിമന്തയുക്തിമീഥിയാംശൈശ്വരീനവകവിശേഷിഭിശ്ച യേശുനീപം." എന്ന ചോദാശാസ്ത്രപ്രകാരം ആദിത്യൻ ശങ്കരത്തിൽ പത്താമത്തെയും, ചന്ദ്രൻ എടവത്തിൽ മൂന്നാമത്തെയും, ചൊവ്വൻ മകരത്തിൽ ഇരുപത്തൊന്നാമത്തെയും, ബുധൻ കന്നി

യിൽ പതിനഞ്ചരമായും, വ്യാഴത്തിന് കർക്കടകത്തിൽ അഞ്ചര
യേയും, ശുക്രൻ ചീനത്തിൽ ഇരുപത്തഞ്ചരമായും, ശനിക്ക് തു
ലാത്തിൽ പത്തഞ്ചരമായും, തിരുവികൾ അതു മൂന്നരമാകുന്നു.

(൩൧) അഞ്ചുണ്ടു പോൽ ഗ്രഹങ്ങളുണ്ടുതരിൽ

പിന്നെപ്പഞ്ചമഹാമോഹമുണ്ടു പോൽ

ചന്ദ്രൻ വ്യാഴത്തോടൊന്നിക്കാരണം

കേസരിയാഗമുണ്ടു പോൽ, ഗോവിന്ദ!

വ്യാഹരണമുണ്ടു.....ഉച്ചത്തിൽ ആദിത്യൻ, കജൻ, വ്യാഴം,
ശുക്രൻ, ശനി. ഈ അഞ്ചു ഗ്രഹങ്ങൾ ഉച്ചത്തിൽ ഉണ്ടു്. ചന്ദ്രൻ ക
ർക്കടകത്തിലാകകൊണ്ടു് ഉച്ചസ്ഥിതിനല്ലെന്നു സ്പഷ്ടമാകുന്നു. ബുധ
ന്റെ ഉച്ചം കന്നിരാശിയുണ്ടല്ലോ. ബുധശുക്രന്മാർ ആദിത്യനിൽ
നിന്നു മുന്പാട്ടോ പിമ്പാട്ടോ മൂന്നു രാശിയിലധികം അകന്നുപോ
കയാൽ സംധിക്കുകയില്ല; അതിനാൽ ആദിത്യൻ മേടത്തിൽ നിൽക്ക
യോൾ ബുധനു് ഉച്ചസ്ഥിതി ലഭിച്ചാൽ താമിട്ടു. ബുധന്റെ സ്ഥി
തി ഏതു രാശിയിലായിതന്നെവെന്ന് വാൽമീകീരാമരായണത്തിലും,
അശ്വമേധാരായണത്തിലും പറഞ്ഞുകൊണ്ടാണുതന്നെകൊണ്ടാണു് ഈ
ഗ്രഹമകാരണം പറയാതിരുന്നതു് എന്നു വിചാരിക്കാം. എങ്കിലും
ബുധൻ, മഹാസ്വരം ഉദാത മേടം രാശിയിൽ ആദിത്യനോടുകൂടി നി
പുണയാഗപ്രദനായി കർമ്മസ്ഥാനമായ പത്താമിടത്തെ അല്ലെ
ങ്കിൽ ബന്ധുപക്ഷത്തായ ഏടവം രാശിയിൽ പതിന്നൊന്നാമിട
ത്തോ ആയിതന്നുവെന്നു ഉദ്ദേശിക്കാം. “നവഗ്രഹം ദ്വാരാദികളിൽ
സ്ഥിതിചെയ്തുപോൽ.” എന്നു മൺ ഇരുപത്തുമൂന്നാം പാട്ടുത്തിൽ
പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു് ഈ ഉദ്ദേശത്തെ ബലപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നുണ്ടു്.

“നവഗ്രഹങ്ങൾ എന്നതിൽ രാഹു കേരളക്കൂടം കൂടി ഉൾപ്പെടുന്നു
ണ്ടെങ്കിലും, അവ കേവലം ചാരങ്ങളുടെ താമാഗ്രഹങ്ങളാകയാൽ
പൂർണ്ണ ചാതുർമാരിൽ പ്രാചീനമാർ അവയെ ജാതക ചിന്തയിൽ പാ
രിഗണിക്കാറില്ല. വരാഹമിഹിരൻതന്നെ തന്റെ ജ്യോതിശാസ്ത്ര

[illegible][illegible]

“கேஸரி:யாஹ்” — இது அறிஞரால்கூடக் கவனம் பெற்ற
 “மகாநி:ஸம்” என்ற ஒரு கவிதை. அம்மகாநி:

ജനമസ്രാണി നിഷ്കന്ത്യക്ഷോധിദകസരീ" എന്നു പ്രമാണം. "വക്ര ക്ഷമാക്കുതുകിസ്സുകലൈസ്സീടിതഃ സേവോമുഷു ക്ഷോഡശത പാദ ക മിതൈപലന" (പന്ത്രണ്ടാം) ഇത്യഭിപ്രമാണപ്രകാരം രാജയേ. ഗം മുതലായി ഇനിയും പല രേഖകളുള്ളവയെ ഗ്രന്ഥകരൻ വി ട്തിരിക്കൊണ്ടു വ്യാഖ്യാനത്തിൽ പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നു.

(൩൨) ഭൃഷ്ടിയിൽ ചൊല്ലു നിന്നതു കാരണം

കഷ്ടമുണ്ടു കളത്രം നിമിത്തമായ്

കണ്ടകശ്ശവി ഹേതുവായിട്ടുടൻ

കാടുപുക്കു വസിക്കണം ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—ഭൃഷ്ടി=ഏഴാംഭാവം. കഷ്ടം=കുഴപ്പം. കളത്രം=ഭാഷ്യം. കണ്ട കശ്ശനി=കേളത്തിൽ ശനി; ഖഗം, നാഖ്, ഏഴ്, പത്തു്, ഈ അ വങ്ങൾ ചു കണ്ടകം, കേളം, വയുഷ്ടം എന്നു ചേർ. "കണ്ടകകേ റുപമുഷ്ടയാസംജ്ഞാ സപൂർവ്വന പതുർത്ഥമഭിനാമം" എന്നു ചേർക്കേ.

(൩൩) പുത്രകാരകനാലുസ്ഥനാകയാ-

ലുണ്ടാം നല്ലൊരു പുത്രനെടുക്കത്തു്.

പത്താമേടത്തു രാസ്തരൻ നിൽക്കയാൽ

കർമ്മശക്തിയുമുണ്ടുപോൽ, ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—പുത്രകാരകൻ=വ്യാഴം. ഉച്ചസ്ഥൻ=ഉച്ചത്തിൽ നില്ക്കുന്ന വൻ. (ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ ഉച്ചരാശികളെല്ലാം മുപ്പതാംശ്വാങ്കത്തിന്റെ വ്യാഖ്യാനത്തിൽ ചാഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്) രാസ്തരൻ=ആദിത്യൻ. (രാസ്തിനെ (വെച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു്) ഉണ്ടാക്കുന്നവൻ എന്നു് അവയവത്തിനും) കർമ്മ ശക്തി=പ്രസൂതിസമർത്ഥം. (പുരുഷചാരം. "ബലീപുരുഷകാരാധി വൈവമവ്യധിവർത്തത." എന്നുണ്ടല്ലോ)

"താരയാരമപ്രദോവാദ്യ മണി, ഫലമനോമാതകൈശ ശീരം ശ്ലീ,ർഭാതാസതാം ച ഭൈരാ, ധ്വനിവിരപിവചനം അഭനമിദന്ദാ സ്തന്ദാ; ശ്ലീഖിൽപുഷ്പംഗേണിദമുദം സ്തന്ദാ; ദണ്ഡം ദണ്ഡം ഗന്ധം"

നിമുക്തം, ഭക്തപൂർവ്വധിത്വം-ാം ശനി, കിരണദീപകോസഭയാദി
കേരവാ" എന്ന പ്രമാണംകൊണ്ടു ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ കാരകത്വം വിധി
മുദ്രിതം. ലഗ്നാഭിരേഖകൾക്ക് ഇതുപോലെ കർത്തൃത്വം വി
ധിക്കുന്ന പ്രമാണാശ്ലോകങ്ങളുണ്ട്. അവ എണ്ണത്തിൽ വളരെ അതി
കരകയരൽ ഇവിടെ ഉൾപ്പെടുന്നില്ല. 'ദൃഷ്ടിയിൽ വരച്ചു നിന്ന
തു കാരണം' എന്നും മറ്റാരുമില്ലാത്തതും അതിനെ അനുസരിച്ചു
താണ്.

(ന.ര) ഉണ്ണിയുണ്ടായ സന്തോഷംകൊണ്ടുടൻ

പുണ്യലോകായ ഭൂതി കൊടുക്കുവാൻ,

சாதுபவதம், கத, தழ்வைளரிம

ശേഷിച്ചില്ലെന്നും ഭൂപന്തം ഗോവിന്ദ!

വ്യോമകോശം അപ്പോൾ തന്നെ. പണ്ഡിതമാകുകയും (അ. പ. മ. എ) നല്ല ജനങ്ങൾക്ക്. ഭൂമി-സമ്പത്തു് (ധനം) ഭൂപങ്-രാജാവു്) നന്മപട്ടം, കട, തട ഈ രാജവിനങ്ങളോടുകൂടി കൈപ്പറ്റാൻ അമിറ്റാണെന്നിനാൽ മാത്രം ശേഷിച്ചതാണ്. ഇതിൽ നിന്ന രാജാവിന്റെ സന്തോഷാധിക്യവും ഭാനതൽ പരതയും വ്യക്തമാകുന്നു. ഇതു് “ജനായ ശുഭാന്തമരായ ശംസതേ കമാരജന്മഭൃതസമ്മിതം ക്ഷരം. അഭയമാസിൽ ത്രയമവഭൂപതേ ശശിപ്രഭം മരുതമുദേവ ലാഭദരം.” എന്ന രമ്യവും ശാസ്ത്രോക്തികൾ കൊണ്ടു പരമവർണ്ണനമാണെന്നിപ്പോ, വ്യക്തപണയും സഹജതയുമായ നമ്മുടെ കവി, കിഷ്കിന്ദേയന്റെ ആശയത്തെക്കുറിച്ചു തന്റെ ധീഷണാശാണാചാര്യനും കൈപ്പട്ടു് ഒരു പട്ടം തെളിയിച്ചപ്പോൾ അതിനു മുമ്പിലാണു് കൈപ്പട്ടം ഉൾക്കൊള്ളുന്ന വിഷയം കൂടിയതല്ലാതെ മറ്റും കുറഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നു നോട്ടമാക്കുകയും. അന്തഃപുരത്തിൽ പെരുമാറുന്നവരും ഉണ്ണിയുണ്ടായി എന്നു രാജാവിനെ അറിയിച്ചവരും ആയ ജനങ്ങളെ മാത്രമേ കിഷ്കിന്ദേയൻ ദീപിപതം സമ്മാനത്തിനു പാത്രമാക്കുന്നുള്ളൂ. നമ്മുടെ കവി അങ്ങനെയല്ല. ഉണ്ണിയുണ്ടായ സന്തോഷാവസരത്തിൽ മറ്റുള്ളവർക്കു് രാജാവിന്റെ കയ്യിൽ പെട്ടവർക്കു് തന്റെ അപരിചിതരും

യ കയ്യോപയുദ്ധമേകാദന്ദ പുണ്യവാചാരാജിതീർത്തു. സ്ഥാനചിഹ്നങ്ങളൊഴികെയുള്ള സർവ്വസ്വവും ഭാനു ചൊഴുതിനാൽ രാജാവിനു കൈർയന്ത്രമെന്ന രേഖയും വരാതിരിപ്പാൻ മുഖകാരൻ പ്രയോഗിച്ചിട്ടുള്ള 'ഭൂപതി' എന്ന പദത്തെ നമ്മുടെ കവിയും വിട്ടിട്ടില്ല. അത്ഭുതം വരാത്തവിധം 'ഭൂപതി' എന്നാക്കിത്തുടങ്ങി. ഭൂമിയിൽ നവനവമായ ധനം ഹോച്ഛാദം ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയും അതിൽനിന്നു രാജാക്കൾ കിട്ടുകയും ചെയ്യുമല്ലോ. ഇവിടെ ഭൂപതി എന്ന വിശേഷ്യപദം സാമീപ്യമായി പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുകൊണ്ട് 'പരികരജ്ജർ'യും, ആലവതും കട തടയെന്നിയെ ഒന്നും ശേഷിക്കാതെ സർവ്വസ്വവും കൊടുത്തു എന്നു വർണ്ണിച്ചിരിക്കുകൊണ്ട് 'അതിശയോക്തി'യും അലങ്കാരങ്ങൾ.

(ന.മ) നാലു കയ്യുള്ള വിജ്ഞാപനപ്പോലെ
നാലുപുത്രന്മാരേക്കൊണ്ട് രാജാവും,
നാലു ദിനങ്ങളുള്ള കരേന്ദ്രമരം
വാരണാസിപോലെ ശോഭിച്ച ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—ഭന്തങ്ങൾ=കൊമ്പുകൾ. രാമനുംകൂടി മന്ത്രനെസ്സംബന്ധിച്ചത്. (ദേവേന്ദ്രന്റെ വാചനമായിട്ടുള്ളത്) വാരണാസി എന്ന. (മഹാഭാരതം) ഈ പദ്യം—

“സംഗമ ഇവ ഭവൈക്യമഭ്യർത്ഥാസിയാമഹേ.
നന്യ ഇവ പണയസ്വപ്രകാരമേകൈവാളൈഃ
ഹരിരിവ യുഗലൈഃഖർദ്വാഭിരംശൈശ്വരീയൈഃ
പതിരവനിപതിനാം കൈര്യകാശ മതൂർജ്വഃ”

എന്ന രാമായണശ്ലോകത്തിന്റെ ഒരു സാമാന്യ പരിഭാഷയെന്ന്. എന്നാൽ മുഖത്തിലെ രണ്ടാംപാദത്തെ കവി തന്റെ പരി

ഭാഷയിൽ വിദൂഷകരെക്കൂട്ടി, ശാസ്ത്രപണ്ഡിതന്മാരല്ലാത്ത സഭയാണെന്നു ഓർത്തിരുന്ന് അതിന്റെ സാമന്ത്യാസാനം ഉൾപ്പെടെയെന്നു കരുതി ഊയിരിക്കാം. ധർമ്മംകൊള്ളേണ്ടതല്ലെന്നു നാലു പൂർവ്വങ്ങൾക്കു മുമ്പെ ഫലഭാഗത്തായ വിജ്ഞാപനം, നാലു തൃക്കൈകളെക്കൊണ്ട് എളുപ്പക്കാരം ശോഭിക്കണമെന്നും, തന്റെ ശത്രുക്കളുടെ പേരുകൾ കേൾക്കുന്ന സഭയെക്കൊണ്ടു തെറ്റുതർക്കമുണ്ടാകരുതെന്നു മറിപ്പറയും ചെയ്യുന്ന മറ്റൊരുതരം, നാലു കൊമ്പു കഴുകിക്കൊണ്ട് എളുപ്പക്കാരം ശോഭിക്കണമെന്നും അപകാരം തന്റെ നിരകാരികളും സമുക്തകൾക്കുമായ നാലു പൂർവ്വങ്ങൾക്കൊന്നു ശരണമെടുത്തോരു ശോഭിച്ചു എന്നു വർണ്ണിച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ, സർവ്വപ്രകാരം കൊണ്ടു ഒരു ചിന്താധിനതയോടുകൂടുന്ന സൈദ്ധാന്തികതയും ചരിത്രാർത്ഥതയും സമ്പൂർണ്ണമായിരിക്കുന്നു. അലങ്കാരം ഉപമം.

പരമേശ്വരനായ കവി, തന്റെ പരിവേഷപോലെ പൂത്തോരു സന്തതിയിൽ അഭിഷ്ഠപ്രഭംഗനാഭമായ മംഗളം ചെയ്യുന്നു.

(൨൩) ഗോവിന്ദ! ഹരി ഗോവിന്ദ! ഗോവിന്ദ!

ഗോവിന്ദ! ഹരി മധവ! പാഹിരം

ജാനകീനയനമൃതഭാജനം

രൂപം കണ്ഠമരംകണ്ഠം, ഗോവിന്ദ!

വ്യാ—മധവം—(അ. പ. സം. ഐ) ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ ഭർത്താവു്.
(വിജ്ഞാപനം) പാഹിരം—(ക്രി. ലോട്ടു. പരമേശ്വരം. മ. പ. ഐ) രക്ഷിക്കണം. മരം—(അസ്തമം. ദ്വി. ഐ) എന്നെ. ജാനകീ...രൂപം—സീതാദേവിയുടെ കണ്ണുകൾക്ക് അഭിമുഖം പാത്രമായിട്ടുള്ള ആകൃതി. ശ്രീരാമസ്വരൂപം, എന്നു അർത്ഥം.

ഇവ വൃത്തത്തിലെ പദ്യങ്ങളുടെ ശീൽ, പരമ്പരാപുഷ്പമെന്നു ശീലം കർന്ന. “വൃത്തമഞ്ജരി”കാരൻ ‘സപ്തിമി’ എന്നൊരു പുതിയവൃത്തം കല്പിച്ച് ഇവ രണ്ടാംവൃത്തത്തിനോടും, മന്വന്തരം വൃത്തത്തിനോടും

കർമ്മം ശിൽ അനുഷ്ഠാനം പറയുന്നു. എന്നാൽ കർമ്മഭിരുടെ ന
 ആ പാദങ്ങളിലും അന്ത്യഗണത്തിൽ മോദാ വർണ്ണം കുറച്ച് 'ഭൃതകം
 കളി' എന്നൊരു നൂതനവൃത്തം സൃഷ്ടിച്ചു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതെങ്കിൽ അതിൽ
 ചേർത്തു് ഉദാഹരിക്കുകയുണ്ടായെന്നു്. "കേരളകാവ്യം" പദ്യം വാ
 യകോവുണ്ണിനെടുങ്ങാടി, 'സന്താനംഗോപാലം' 'ജ്ഞാനപ്പാമ്പ്' 'സു
 കൃഷ്ണവംശോപിന്ന ഭൂപാലനാം' എന്നിവയാലി ഇതപതുനാലു വൃത്ത
 ത്തിലെ രണ്ടാംവൃത്തം, ഇവയെല്ലാം കേരളവൃത്തംതന്നെ എന്നും പറ
 യുന്നു. അതിനാൽ ഈ അഭിപ്രായങ്ങളുടെ സൂക്ഷ്മമായ വ്യത്യാ
 സം വൃത്തത്തിൽ ചർച്ചയുണ്ടായതെല്ലാം ചർച്ച വിഷയമായിട്ടുള്ള
 താണ്.

രണ്ടാം വൃത്തം കഴിഞ്ഞു.



മൃ നാ ങ്ഗ വൃ ത്തം .

(A) കമലദിലോചനവൃ-
 മമലകരപാദിതല-
 മസകളികളാക്കുമൊ-
 ജളിനൊരു ഗീതകളം,
 അതിവിശദഭന്തരുചി-
 ദൃഢസിതഭാനനവൃ-
 കകതളിരിലാക മമ
 രാമ! രഘുനാഥജയ!

വൃ-ക. മല . മനം . തമരപ്പുവിന്റെ ഇതരപാലെയുള്ള
 കണ്ണകൾ. അക.....വലംകൈയിവുള്ള ഉള്ളകൈകളും ഉള്ളകൈക
 ളും. അസംഗീതകൾ=അക്ഷരങ്ങൾ മുഴുവൻ കൈയിനൊരു മധുര

മാതി പറയുന്ന വാക്കുകൾ; അതി.....ഹസിതം=വളരെ വെളുത്ത
വല്ലിന്റെ ഗോഷയോടും പൂജിതിയോടും കൂടിയതു്. മരുന്നം=മു
ഖം; ചമ (അസ്ത്രി ഷ. എ-) എന്റെ; രഘുനാഥ (അ. പ. സ. എ)
=രഘുനാഥനിലെ നായകൻ; ജയ (ചാട്. ചമ. മ. പ. എ)=ജയി
പ്പുകാര്യം;

(൨) ത്രിജീവരംഭജാവില-
ജനനായനമോദകര-

നമലയശസാ ച സമ
വിപുലഗുണദാശാമി,
പ്രതിപദ്യനാഥ ഇവ
സപരിവൃദ്ധേ തദന
സകലജനവന്ദ്യതന
രമരഘുനാഥജയ!

വൃം-ത്രിജീ: (ഇ. പ. തു. ഖ)=മൂന്ന്; അവരംഭജ: (അ. പ.
തു. ഖ)=അനുജമാകാട്ടുകൂടി; അവില.....കരൻ=സർവ്വജനങ്ങളുടേ
യും കണ്ണുകൾക്കു സന്തോഷമുണ്ടാക്കുന്നവൻ; അമലയശസാ (സ. ന.
തു. എ) നല്ല കീർത്തിയോട്; ച. സമ (അവ്യ)=ഉം. കൂടി; വിപുല
.....രമി-വളരെ ഗുണങ്ങളുള്ള ദശരഥന്റെ പുത്രൻ; പ്രതിപദ്യ
നാഥ: (അ. പ. പ്ര. എ)=പ്രതിപദ (അർത്ഥം ഉദ്യുപ്രതിപദ)
ത്തിന് നാട്ടുള്ള ചന്ദ്രൻ; ഇവ (അവ്യ)=എന്നുപോലെ; സപരി=(അ
വ്യ) വേഗത്തിൽ; വൃദ്ധേ=(ലിട്. ആ. പ്ര. പ. എ)=വളർന്നു; തദ
ന(അവ്യ)=അതിനുശേഷം; സകല.....തന=സർവ്വജനങ്ങളാലും വ
ന്ദിക്കപ്പെട്ടവൻ യോഗ്യമായ ശരിരണ്ടോടുകൂടിയവൻ.

(൩) നാലു നിജ ചെറിയ ചിഹ്ന
ബാലകരിലിയലിനൊരു
ലീലകളിൽ മുദിതനര-
പാലമണി നിജ യുവതി-

ജാലമുല പുണർന്നിരുന്ന
കാലമഥ കശികസുത-

നാലയത്തിലടുത്തു വന്നു
രാമരത്നനാഥജയ!

വ്യാ-നാലു.....വിധകളിൽ-തന്റെ ചെറിയ കട്ടികളുടെ കളികളിൽ; മുദിത.....മണി-സത്തയ്ക്കനായ രാജാവു; നിജ.....കാലം-തന്റെ അർത്ഥമാരോടുകൂടി സുഖിച്ചിരിക്കുന്ന കാലത്തു്; അഥ (അവ്യം-കാലകാലം ചെന്നശേഷം; കശികസുതൻ-വിശ്വാമിത്രമഹർഷി; ഇതിലുള്ള 'അഥ' എന്ന അവ്യയത്തിന്റെ സംഭവമുൾക്കൊണ്ടു് പുത്രന്മാരുടെ ചെറുപ്പമാനയനാഭിചിതകളും, ശത്രുശാസ്ത്രാഭിവിദ്യാഭ്യാസങ്ങളും മറ്റും കഴിഞ്ഞു യൌവനാരംഭമായിരിക്കുന്നു എന്നുള്ള അർത്ഥം സിദ്ധിക്കുന്നു. ഈ ചുരുക്കത്തിൽ പല പദ്യങ്ങളിലും, രാഷാസംസ്കൃതപദങ്ങളുള്ള ഇടകലത്തി ഭീമദ്വന്ദ്വസംസർഗ്ഗം ചെയ്തിരിക്കുന്നതിലും, ഗുരുലക്ഷ്യങ്ങളുടെ വിന്യാസഭാഭാകൊണ്ടു് ഉച്ചാരണവൈഷമ്യം വരുത്തിയിരിക്കുന്നതിലും, കവി, നിരങ്കുശമായ സ്വാതന്ത്ര്യം പ്രകടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. അതെല്ലാം വായനക്കാർ യുക്തിയോടുകൂടി ക്ഷമരൂപവും പരിവർത്തിക്കേണ്ടതായ ഗദ്യനരമില്ല.

(൪) “നാലു ദധി വസനതരം
ഭൂപതികൾമണിമകട-
മാലകൊണ്ടു പരിലസിത-
പാദകമലയുഗള! തവ
ബാലകനെത്തരികയിന്നു
യാഗക്രിയ കഴിച്ചുകൊൾവാ-
നാലംബനമൊരുവരില്ല
രാമരത്നനാഥജയ!”

വൃം—നല്ലഭയം!.....മാലകൊണ്ട് നല്ല സമൃദ്ധങ്ങളാൽ ചുറ്റപ്പെട്ട ഭൂമിയിലുള്ള മാലകൾക്കുതക്ക കിരീടങ്ങളെക്കൊണ്ട്. ചരി.....യുഗമു! (അ. പ. സം. ധ്വ.)—ശോഭിച്ച പാദങ്ങളോടുകൂടിയ മഹാരാജാവേ! (ചക്രവർത്തി എന്നു സിദ്ധാന്തം.) തവ=താങ്ങുകയുടെ; ആലംബനം=ആശ്രയം. ഇവിടെ ‘ഉദതിവാ. നയാകം’ എന്നു പദം, ‘ഭൂപതികൾ’ എന്ന സമസ്തപദത്തിൽ ഉൾപ്പെട്ട ‘ഭൂ’ എന്നതിന്റെ വിശേഷണമാണ്. ഇങ്ങനെയുള്ള പ്രയോഗം ഇപ്പോഴത്തെ വൈയകരണങ്ങൾക്കു സമ്മതമല്ല; എഴുത്തച്ഛൻ മുതലായ പുഷ്പകവികൾ ധാരാളം പ്രയോഗിക്കുകയുണ്ടു്. ‘മാലകൾപോലെയായ മാലയെക്കുറിച്ചു്’ എന്നും മാറ്റം രാജയന്നാദിഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ സുലഭമാണ്. ‘മാലകൊണ്ട്’—‘പരിലസിതപാദകലയുഗമു!’ എന്നതും അങ്ങനെയെന്നുള്ള ഒരു പ്രയോഗമാകുന്നു.

(ഭ) “മുനിപ്രവര! കശികസുത!
ചെറുപ്പമേത്ര മമ മകനു
നമുക്കിവനെപ്പിരിഞ്ഞിരുന്നു—
ലക്ഷണവും പൊറുക്കയില്ല
സമസ്തകർമ്മപ്രതിപക്ഷികൾ—
കഴുത്തുറത്തു സവനാക്ഷി
വരുത്തുന്നുണ്ടു വയമപിച
രാമരഘുനാഥജയ!”

വൃം—സമസ്ത.....കഴുത്തു്=എല്ലാകാലവിരോധികളോടേയും കഴുത്തു്; സവനം=പരമനാഥൻ; വയം=അയ്യത്തു്. പ്ര. ബ) അക്ഷരം; അൻ എന്നു സാരം. അ.പി. ച.—(അവ്യയം) തന്നെ.

(ന) “ചെറുപ്പമല്ല തവ മകനു
ജഗത്ത്രിതയപരമജ്ഞ
വലിപ്പവുമിന്നിവനെത്രയെ—
ന്നറിഞ്ഞതില്ലയൊരുപുരുഷൻ

വലിപ്പമഴമന്യുകപവന-
 മഹൽപ്പാവകനിവനതിന
 വികല്പമിള നൃപതിവര!
 രമരഘ്വനാഥജയ!"

വ്യാ—തവ=നിന്റെ. ജഗൽ.....ഗുരു=മൂന്നു ലോകത്തിൽവെച്ച്
 ഏറാവും വലിയവൻ. വലിപ്പം=മഹത്വം. അന്യകൾ.....പാവ
 കൾ=രാജാക്കന്മാരോടുകൂടി വന്നതിന്നു അഗ്നിയായിത്തീർന്നവൻ. വിക-
 ല്പം=സംശയം. നൃപനായവനോട്.

(ഒ) നമുക്കിവനെ നൃപതിമണി
 തരികയില്ലെന്നൊച്ച മറി
 മനക്കണ്ണിൽ കപിതനായി-
 പ്പാത്തു പുറപ്പെട്ടമളവിൽ
 കൊടുക്കയത്രെ ഉചിതമെന്നു
 വസിഷ്ഠമുനിവചനം കേട്ടു
 കൊടുത്തുവിട്ടു നിജമകനെ
 രമരഘ്വനാഥജയ!

വ്യാ—നൃപതിമണി=രാജാവ്; കപിതൻ=കോപിച്ചവൻ; ഉ-
 ചിതം=യോഗ്യം. വസിഷ്ഠം.....വചനം=വസിഷ്ഠന്മാർക്കുവേണ്ട വാ-
 ക്ക്. രമരഘ്വന നിശ്ചയിച്ചതോടുകൂടി അയച്ചാൽ അദ്ദേഹത്തിൽ
 നിന്നു പല ഗുണങ്ങളും സിദ്ധിക്കുന്നുണ്ട് എന്നു വസിഷ്ഠനുപദേശി-
 ക്കിട്ടി.

(ഘ) ലോകത്രയകൃതസകൃത-
 പൂരമൊക്കെ തരണതയി-
 ലേവംവിധം ചമഞ്ഞുകൊണ്ടു
 ചാപ്തെപ്പൊഴെട്ട മളവിൽ

ആപത്രയനികരങ്ങളും
 വഴി കൂട ഗമിപ്പതിന്നു-
 ഞാമംഭിക്കത്തുടങ്ങി ഹരി
 രാമരാജനാഥ ജയ!

വ്യാ—പോക.....ചുരം കൂടെ പോകത്തക്കവർ ചെയ്യു പുണ്യസ
 ഭൂമി. തരുണത=യൗവനയുക്തനായ പുരുഷന്റെ ആകൃതി; ഏ
 വംവിധം=ഇവകാരം. (ശ്രീരാമവ്രാതത്തിൽ) ആപത്രയനികരം=
 ആധ്യാത്മികങ്ങളും, ആധിഭൈരികങ്ങളും, ആധിഭൌതികങ്ങ
 ലുമായി മൂന്നുവിധത്തിലുള്ള മതാനുക്രമം കൂടും. ആധ്യാത്മി
 ങ്ങൾ=മനശ്ശുദ്ധീഭവിക്കുകയും അധിപതിച്ചുണ്ടാകുന്ന ശൈവമതപ
 രമികൾ; ആധിഭൈരികങ്ങൾ=ദൈവമരായ ഇഹാഗ്നിവാസ്താദി
 കളെ അധികരിച്ചുണ്ടാകുന്ന അന്ധിപ്പൂജി, അനാപ്പൂജി, കൊടുങ്കാ
 റ്റ്, അഗ്നിഭയം മുതലായവ; ആധിഭൌതികങ്ങൾ=ഭൂതങ്ങ
 ലായ സിംഹം, വ്യാഗ്രം, ഏല്പം മുതലായ ജന്തുക്കളിൽ നിന്നു
 ഭയപ്പെടുന്നവ.

(ൻ) ആത്മമോദം ദശമമന്ദരം
 കാൽത്തളിരിൽ വണങ്ങി വീണ
 കൂത്തശരം കലചിലയും
 ചേർത്തു നിജകരതളിരിൽ
 വാൽ മുനി പറയുന്നതും
 കേട്ട സുഖിച്ച ഭിതയുതി
 പോയ്ത്തുടങ്ങി നൃപതനയർ
 രാമരാജനാഥ ജയ!

വ്യാ—ആത്മമോദം (ക്രി. വി)=സന്തോഷത്തോടുകൂടി, കലചി
 ലം=കലവില്ല; വാൽ=കാരാകരനായ, മുനി=വിശ്വാമിത്രൻ; ഭിത
 യുതി (ക്രി. വി)=മൈത്രിത്തോടുകൂടി; നൃപതനയർ=രാമരാജനാ
 ത്ഥർ.

(൧൦) 'ബല'യു'മതിബല'യുമിതി
 മനുയുഗമുപദേശിച്ചു
 വിശപ്പു ദാഹം കളുയിപ്പിച്ചു
 സംയുനദി കടന്നടന്നു
 വലിയ വനമകം പുകമ്പോൾ
 വലിയ ചില നിനദം കേട്ടി-
 ട്വലുക്കലുക്ക പിടിച്ചു മുനി
 രാമരഘുനാഥജയ!

വ്യാ—ഇതി(അവ്യ)-എനിക്കുനേ; മനുയുഗമം=രാമന്റെ
 അർത്ഥം; വലിയ.....പുകമ്പോൾ=വലിയ കരളിൽ കടന്നപ്പോൾ; നി-
 നിനദം=ശബ്ദം; അലുക്കലുക്ക=വിറയൽ. (അലുക്ക=പട്ടുകടക്കം മ-
 റം ഉള്ള തൊടൽ; കലുക്ക=വിറയൽ; അലുക്കിനങ്ങളെന്നപോ-
 ലെയുള്ള കലുക്ക എന്ന് അവയവർത്ഥം) പേടിച്ചു വിറച്ചു എന്നു
 സാരം.

(൧൧) പെരിയ മല കരചരണ-
 യുഗമുത്തമുലരിച്ചുകൊണ്ടു
 വരുന്നപോലെ രജനീചരി-
 വരവുകണ്ടു പറഞ്ഞു മുനി;
 “നരഭോജിനിയിത താടക
 വരന്നു ദശരഥതനനയ!
 ശരം തൊട്ടുക വിരവിനൊടു
 രാമരഘുനാഥ ജയ!

വ്യാ—കരം.....യുഗമുത്തമുലരിച്ചുകൊണ്ടു മുനി; രജ-
 നീ.....വരവു=രാജാക്കന്മാരുടെ വരവു; നരഭോജിനി=മനുഷ്യരെ
 തിന്നുന്നവൾ; വിരവിനൊടു=വേഗത്തിൽ,

(൧൨) അതിചവന് തലമുടിയും
 വലിയ ഗുഹ കണക്കെ വായും
 ചവന് വട്ടപ്പരിചപോലെ
 ചവന് കണ്ണിന്മീശികൾ നന്നും
 പെരിയ വല്ലംകണക്കെ വയം
 റരിയപക്രമണംകൊണ്ടു
 ധാണിതലം കലക്കിവന്നു
 മരമരച്ചനാഥ ജയ!

വൃം...വല്ലം=നെല്ലു മുതലായ താന്ത്രികങ്ങൾ നിറച്ചുനൂലാക്കിയിരിക്കുന്ന കൂട്ടം. അല്ലെങ്കിൽ കൊട്ടു പക്രമണം=കലക്കുകയും എടുത്തുവെയ്ക്കുകയും ധാണിതലം=ഭൂമി.

(൧൩) വീണടിഞ്ഞ മുലകൾകൊണ്ടു
 ഞ്ഞെടിക്കുടികൾകൊണ്ടു
 പാഞ്ഞു മൃഗപടലി ദിശി
 പാഞ്ഞു തരുന്നിരങ്ങളും,
 പാഞ്ഞുവന്നു പിടിച്ചു തൻറെ
 പ്രാണങ്ങളെക്കൂടിയും മുറമ്പ
 ബാണംകൊണ്ടു കൊടുക്കുമസി
 മരമരച്ചനാഥജയ!

വൃം—മൃഗപടലി=മൃഗങ്ങളുടെ കൂട്ടം; ദിശി(ശ. സ്ത്രീ. സ. എ)=കാരോദിക്കിൽ; തരുന്നിരങ്ങൾ=മരങ്ങളുടെ; മരസി(സ. ന. സ. എ)=മാറിടത്തിൽ; ബാണം കൊണ്ടു കൊടുക്ക=ബാണം പ്രയോഗിക്കുക. ഇതു ലോകോൽക്കരിയെ അനുകരിച്ചുള്ള പ്രായോഗമാണ്. ഇതു പോലെ അടുത്ത പദ്യത്തിലും കാണാം.

(൧൪) കരുത്തിയെന്ന നിനച്ച നീയും
 വധിപ്പതിനു മടിക്കുവേണ്ടു
 പെരുത്ത ഭഷ്ടവധം നിനക്കു
 വിധിച്ച വിധിയിതെന്നരിക
 തടിച്ചി വന്നു പിടിച്ചു നമ്മെ-
 കുടിച്ചു തിന്നുന്നതിനുമുമ്പ
 കൊട്ടുകൂരസി വിശിഖംകൊണ്ടു
 രാമരഘുനാഥ ജയ!

വൃം- കരുത്തിയെന്ന്-ശ്രീവധം നിന്ദാമാണെല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചു; ഭഷ്ടവധം-ഭഷ്ടന്മാരെ കൊല്ലുക; വിധി-കർത്തവ്യം; ഉരസി- (സ. ന. സ. ഏ) മറയ്ക്കു് വിശിഖം-അമ്പ്.

(൧൫) ഭൂമണ്ഡലം വിഴുങ്ങുവാനാൽ
 വാ പൊളിക്കുമേസുരസുത
 ദീഗ്ദ്ധജിഹ്വ വിജിതയായി
 വാസവനാലോജ്ജ്വലസം
 ലോകം മുറുമുറുത്തുമാവാൻ
 സേവിക്കുന്ന ഭൂഗുപ്തനിയെ
 വാസുദേവൻ കഴിച്ചു പണ്ടു
 രാമരഘുനാഥ ജയ!

വൃം-ഭൂമണ്ഡലം-ഭൂമി; അസുരസുത-വിരാഘനെന്ന അസുരന്റെ പുത്രി; വിജിത-ജയിക്കപ്പെട്ടവൾ. (വധിക്കപ്പെട്ടവൾ എന്നു സാരം) വാസവൻ-ഇന്ദ്രൻ; അനിരും-ഇന്ദ്രനില്ലാത്തതു്. (നാൽ ജ്വലപ്രീതി) ഭൂഗുപ്തനി-ഭൂതമാന്ദ്യരുടെ മാതൃ. ശൂകന്റെ അമ്മ. വാസുദേവൻ-വിഷ്ണു; കഴിച്ചു-വധിച്ചു.

(൧൩) മൂത്ത വരപരമേശ്വരൻ
 ഭാഗ്യവന്ദം മുറിച്ചു നിജ-
 ധാത്രിയുടെ കഴുത്തു പണ്ടി-
 തോക്കു ഹൃദി രാമുതിലക!
 പാക്കത്തു കരിയ്ക്കു വില്ലു;
 ചേക്കു നല്ല പകുതിരയിൽ
 രാക്ഷസിയെക്കഴിക്ക ശിവ
 രാമരാജനാഥജയ!

വൃ—മൂത്ത=മുച്ചയ്ക്കു; വരപരമേശ്വരൻ=വരദേശ്വരൻ; ഭാഗ്യവന്ദം=ഭാഗ്യവന്ദം; മുറിച്ചു=മുറിച്ചു; നിജ=നിജ; ധാത്രിയുടെ=ധാത്രിയുടെ; കഴുത്തു=കഴുത്തു; പണ്ടി=പണ്ടി; തോക്കു=തോക്കു; ഹൃദി=ഹൃദി; രാമുതിലക=രാമുതിലക; പാക്കത്തു=പാക്കത്തു; കരിയ്ക്കു=കരിയ്ക്കു; വില്ലു=വില്ലു; ചേക്കു=ചേക്കു; നല്ല=നല്ല; പകുതിരയിൽ=പകുതിരയിൽ; രാക്ഷസിയെക്കഴിക്ക=രാക്ഷസിയെക്കഴിക്ക; ശിവ=ശിവ; രാമരാജനാഥജയ=രാമരാജനാഥജയ.

(൧൪) പിടിച്ചുകൊണ്ടു കടിച്ചതിന്നു-
 നവർക്കളുടെ കടരുണി-
 മുടലിലണിഞ്ഞിതാ വരന്നു
 തടിച്ചുതന്നു രജനീചരി
 തൊട്ടുക്കു ശരം ചെവികഴിയെ
 വലിച്ചുനോക്കീട്ടുനയയ്ക്കു
 മടിക്കത്തു മരുതിലക!
 രാമരാജനാഥ ജയ!"

വൃ—കടരുണി=കടലും ചോരയും; രജനീചരി=രജനീചരി; തൊട്ടുക്കു=തൊട്ടുക്കു; ശരം=ശരം; ചെവികഴിയെ=ചെവികഴിയെ; വലിച്ചുനോക്കീട്ടുനയയ്ക്കു=വലിച്ചുനോക്കീട്ടുനയയ്ക്കു; മടിക്കത്തു=മടിക്കത്തു; മരുതിലക=മരുതിലക.

(൧൮) ഇത്ഥം മുനിവചനം കേട്ടു
 പെൺകുലയിലുദിച്ച കൃപ
 തൻശരണത്തിന്നുനമേൽ വച്ചി-
 ട്ടമ്പിനോടേ വലിച്ചെറുന്നെഴു
 അമ്പുകൊണ്ടു രജനീചാപി
 മുമ്പിൽത്തന്നെ മരിച്ചുപിണ
 വമ്പിച്ചെറുത മലകണക്കെ
 രാമരഘുനാഥ ജയ!

വൃം—ഇത്ഥം(അവ്യ)=ഇങ്ങനെ; മുനിവചനം=വിശ്വാമിത്ര
 കഥങ്ങിയുടെ വാക്ക്; കൃപ=കൃപ; ഇതു “ഉഷ്ണതൈകളജയ
 ഷ്ടിം” എന്ന രഘുവംശപ്പദകത്തിലെ “വനിതാവധൗണ്യം ധ
 ത്വിണം സാമുദാചരണവാദ്” എന്ന ഭാഷ്യത്തിന്റെ ഒരു പദാവ
 ത്തനമാണ്. സുധീയത്തിലുള്ള യോഗ്യതയും അവിനയവും കമ്പിച്ചു
 വിട്ടു എന്ന വർണ്ണിച്ചിരിക്കുകൊണ്ടു സദാചാര്യപങ്കാരം.

(൧൯) ബുദ്ധിമതി രഘുവരനിൽ-
 സ്തിലാമാക്കി ധനുർവ്വേദത്തെ
 സിലാശ്രമം ഗമിച്ചു മുനി
 ശ്രദ്ധകർമ്മം തുടങ്ങുന്നപ്പോൾ
 ഉദ്ധതമാം നിശിചരതം
 വിപ്ലവങ്ങളെത്തുടങ്ങുന്നേരം
 യുദ്ധം ചെയ്തു രഘുനിലകൻ
 രാമരഘുനാഥജയ!

വൃം—ബുദ്ധിമതി (ത. പ. സ. ഏ)=ബുദ്ധിമാനായ. ‘രഘുവര
 നിൽ’ എന്നതിന്റെ വിശേഷണം. സിലം=സാധിച്ച്, വശപ്പെ

കൂട്ട്. ധനുവൃത്തം=വില്ലാപം വൃത്തം റിപ്പോർട്ട് ചെയ്താൽ. പ്രായം
 ഗം, ഉപസംഹാരം ഇവയോടുകൂടി മറ്റുവൃത്തം റിപ്പോർട്ട് ചെയ്താൽ പ്ര
 യം റിപ്പോർട്ട് ചെയ്താൽ. ഇത് എല്ലാ വില്ലാപി
 കൾക്കും സിദ്ധമല്ല; ശ്രീമാൻ, അജ്ഞാൻ, ഭീഷ്മൻ, ദ്രോണൻ, അ
 ശ്വതഥമാവ്, കണ്ണൻ മുതലായവർക്കുള്ള വിശേഷം ഈ റിപ്പോർട്ട്
 സിദ്ധിയുമാണ്. സിദ്ധാശ്രമം-വിശ്വാമിത്രന്റെ കഥാപാത്രം. ഇ
 വിന്റെ പട്ടം മഹാവിഷ്ണു, വാമനവേഷത്തിൽ തപസ്സുചെയ്ത് സി
 ഹിവാസത്തിലായിരുന്ന 'സിദ്ധാശ്രമം' എന്ന പേരുണ്ടായി എന്ന രാ
 മായണത്തിൽ പറയുന്നു. ശുദ്ധാർത്ഥം=രാമൻ; ഉദ്ധാർത്ഥം=ശുദ്ധൻ
 വില്ലാപം=തപസ്സുചെയ്യൽ;

(൨൦) യോഗം മുനി തുടങ്ങുന്നതിൽ
 മീതെ ചെന്നു നിറയും ചില
 നീലജലധരപടലി
 പോലെ നിശിചരനിവഹം
 രാമശരണികരങ്ങളും
 മറിച്ചുടന്നുടൻ താമ്ര
 നാലു ദിശി പരന്നുപോയി
 രാമരഘുനാഥ ജയ!

വൃം-നീല.....പടലി=പാൽ?മുഖക്കുട്ടം; നിശി.....നിവ
 ഹം=രാമവേഷക്കുട്ടം; രാമ.... നികരങ്ങൾ=രാമബാണങ്ങൾ; ദി
 ശി(ശ. സ്രീ. സ. എ)=ദിക്കിൽ; പോയി നാലു ദിക്കിലേക്കു പോ
 ന്നു പോയി എന്നു സാരം.

(൨൧) ബാഹുബലം പെരുകിയ സു-
 ബാഹു ഭൂമി മരിച്ചു വീണു
 രാമശരണികരങ്ങളും
 നാളനവയധിരതന

ജീവിച്ചുടനീരിക്കെത്തന്നെ

മാരീചൻ മരണമെത്തു-

മാറു നിജശരമെച്ചു

രാമരാജനാഥ ജയ!

വൃദ്ധാശ്വത്തുപുഷ്പം കൈയേക്കു; ഭവി (ഭു. ശ്രീ. സ. ഏ) മിയിൽ; രാമ.....തൻ = (സുബാഹുവിശേഷണം) രാമന്റെ അമ്പു കൊണ്ടു മുറിക്കത്തായ പട്ടത്തിലെ പുതിയ വലരെയൊട്ടുകൂടിയ ഉടലോട്ടുകൂടിയവൻ; ജീവിച്ചു... മരണമെത്തുമാറ് - മാരിചൻ ജീവിച്ചിരുന്നാലും ഇനി മേൽ യാതൊരു കൃത്യവും ചെയ്യാതെ എപ്പോഴും രാമനിൽ യോഗത്തോടുകൂടിയിരിക്കത്തക്കവണ്ണം; നിജശരം = തന്റെ അമ്പ്; നാശക: -

“രാമരാജ സതതം വിഭാവനേ ചിതകിത ഇവ ദോഗരാശിതഃ
രജരതാരമണി രഥാഭികം ശോഭനയോഷ്ഠി ഗതം യം ദേവത്.
രാമ ആഗത ഇഹേതി ശങ്കതേ ബാഹുവുഷ്ഠി സർവ്വമജ്ജമം.
നിദ്രയാ പരിച്ചതേയമാസപേവ രാമരാജനസന്ദർശിതയൻ.”

(അസ്തോദരാമായണം. ആരണ്യകാണ്ടം. അഷ്ടാശ്വതം. പദ്യം ൨൨, ൨൩.)

(൨൨) ശരപംകൊണ്ടുതൊല്ലു വണ്ടു
പരയാച്ചികിടക്കുന്നതിൻ-

മീതെ ചെന്നു ചവിട്ടുന്നതും

ശരപമകുന്നവളുമാൻ

ചാരുസ്മിതമധുരമുഖി

നാരിയരയിച്ചമഞ്ഞരിയ

ഗെതമകന്റെയരികിലായി

രാമരാജനാഥ ജയ!

വ്യാം ശാ...അഥ്യം=അഥ്യയുടെ ശാപകാരണവും, അതിന്റെ പ്രകാരങ്ങളും രാമായണം ബാലകാണ്ഡത്തിൽ സ്പഷ്ടമായി പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. ചരസ്തിക...ഭൂമി-ഭംഗിയുള്ള പുഴയിരി കൊണ്ട് തെളിഞ്ഞ മുഖത്തോടുകൂടിയവർ; അരിയം=ഭയം, നായ; ഗൗരവമൻ=അഥ്യയുടെ ഭർത്താവായ മന്ദർഷി;

(൨൩) ആശ്ചര്യധികതരം
വർച്ച മുനിപടലികളും
കർച്ച കണ്ട സുഖിച്ചധികം
കൂപ്പിത്തൊഴമളുപരി
ആത്മദമം പെരുമ്പറകൾ
താക്കിസ്സുരപടലികളും
വർച്ചനതും ചെവികൊണ്ടൊരു
രമരവുനരം ജയ!

വ്യാം—ആശ്ചര്യം=ആശ്ചര്യം (അത്ഭുതം) അധികതരം=വളരെ അധികം; മുനിപടലികൾ=മുനികളുടെ കൂട്ടങ്ങൾ; ആത്മദമം (പ്രി. വി)=സന്തോഷത്തോടുകൂടി; താക്കി=അടിച്ചമുക്കി; ഉപരി(അവ്യ)=മേൽഭാഗത്തു്; സുഖിച്ചധികം=ദേവന്മാർ; ചെവികൊള്ളുക=ചെവിയിൽ കൊള്ളുക. (കേൾക്കുക) അഥ്യശാപഭാഷ്യത്തിൽ നാടകികളായിരുന്ന മന്ദർഷിമാർ രാമന്റെ അമാന്യമായ ഭാമിമാതിരിയം കണ്ടിട്ടാണ് വിസ്മയമുണ്ടായതു്. ദേവന്മാരുടെ സന്തോഷകാരണവും അതുതന്നെ.

(൨൪) മിഥിലയിലങ്ങകത്തു പുഷ്പ
സകലവരനവസമക്ഷം
പുരഹരന്റെ പെരിയ വില്ല-
മൊടിച്ചരിയ ജനകനവ-

ദാഹിതകരപരിഗ്രഹണം

കഴിച്ചു ദശരഥനുമായ -

പുരിയിൽനിന്നു വിനിർത്തിച്ചു

മാമരപുനാഥജയ!

വൃം—പിമിള...ജനകരാജയരനി; സകല.....സമകഷ്ടംഎ
ല്ലായ്യാശ്വനായ രാജാക്കന്മാരുടെ മുമ്പിൽ വച്ച്; പുനാഥൻ-
ശിവൻ (ത്രിപുരന്മാരെ സംഹരിച്ചവൻ എന്ന് അവതവർത്ഥം) ജ
നക.....പരിഗ്രഹണം=ജനകരാജാവിന്റെ കൈകളെ പാണിഗ്രഹ
ണം; വിനിർത്തിക്കു=പറഞ്ഞു;

(വർ) പാരിച്ചൊരു കഴിവെടുത്തു
ഘോരവാസകാശങ്ങളിൽ
പാരിച്ചുള്ള മുടിക്കുശ്രിയ -
വീരരുടെ കഴുത്തുറുത്ത്
ചോരവെള്ളപ്പൊക്കവൃഴയിൽ
നീരാടിയ മുനിപ്പൊരുമാൾ
നേരേ വന്നു വഴി തടുത്തു
മാമരപുനാഥ ജയ!

വൃം—പാരിച്ചു=വെരിയ; ഘോരവാസകാശങ്ങൾ=മയങ്കര
ങ്ങളായ മന്ദാശ്വസങ്ങൾ; മുടിക്കുശ്രിയവീരർ=കിരീടം ധരിച്ച രാ
ജാക്കന്മാർ. നീരാടുക=കളിക്കുക. മുനിപ്പൊരുമാൾ=മഹർഷിഗ്ര
ന്ഥൻ. (പരശുരാമനെ അർത്ഥം)

(വന്) “പുരത്രയത്തെപ്പൊരിച്ച മമ
പരമഗുരു പുനാഥന്റെ
കലവില്ലിനെക്കൊണ്ടിട്ടു നിന്റെ
കരമൊടിപ്പു”നിതി പ്രഗത്ഭം

പറഞ്ഞുതന്ന മുനിവരനെൻ
കനൽക്കണ്ണുകൾ മിഴിച്ചുകണ്ടു
ഭയപ്പെട്ടോടി പടഞ്ഞുനങ്ങൾ
രാമരഘുനാഥജയ!

വ്യാ—പുരുഷം=ശ്രീപുരുഷൻ. പാദിക=പദപ്രീതി. പരമ
ഗുരു=പ്രധാനമായും. പുരുഷൻ=ശിവൻ. ഇതി=(അവ്യ) എന്ന്.
പ്രഗത്ത്=(ക്രി. വി) പ്രൊത്സാഹി. കനൽക്കണ്ണുകൾ=കനൽപേ
രെയുള്ള കണ്ണുകൾ. (കണ്ണുകൾ ചെലിക്കുന്നതു കേൾവികര
മാണ്)

(൨൭) ജഗൽപവിത്രതപുഷഃ-
ഐതിപ്തിനു തുനിഞ്ഞുവിൽ
രവിപ്രഭേകുടലിൽ ജന-
നയനങ്ങളെയടപ്പിച്ചുടൻ
പതുപ്പിൽ വിളിച്ചുസരിച്ചു
സമപ്പിച്ചു തൻകലചിലയും
മുനിപ്രവരൻ നടന്നുവെല്ല
രാമരഘുനാഥ ജയ.

വ്യാ—ജഗൽ.....പുരുഷൻ. ലോകത്തിൽ വച്ച് ഏറ്റവും ഉത്ത
മമായ പുരുഷൻ. (അവതരപുരുഷന്മാർ എന്നു സാരം) രവിപ്ര
ഭകൾ=സൂര്യന്റെ തേജസ്സുപോലെയുള്ള തേജസ്സ്. ജനനയനങ്ങൾ=
മനുഷ്യരുടെ കണ്ണുകൾ. (പരശുരാമനും ശ്രീരാമനും തമ്മിൽ എന്തി
ത്തട്ടത്തപ്പോൾ അവരുടെ ശരീരങ്ങളിൽനിന്നു സൂര്യപ്രഭപോലെ ഉ
ദിച്ചു ദിവ്യതേജസ്സുകൊണ്ടു ജനങ്ങൾക്കു കണ്ണു തുറക്കാൻ വയ്യാതെ
യായി എന്നു സാരം) “ഇതി ബ്രഹ്മതീവൈതന്ത്രിം യോഗവസു
താഭ്യം. അന്യകാരാഞ്ചുവഥ സർവ്വജാലപിപക്ഷജം” എ

ന്ദ് (അ. രാ. മൂലം) പതുപ്പിൽ=സൗകൃദ്ധ്യമായിട്ട് അനുസരിക്കുക
ജിൽ യോഗിക്ക, കലാപില=വില്പ്; മുനിപ്രവരൻ=പരശുരാമൻ.

പരശുരാമൻ തന്റെ വൈഷ്ണവചാപം ശ്രീരാമൻ സമർപ്പിച്ച
തോടു കൂടി അദ്ദേഹത്തിലുണ്ടായിരുന്ന വിഷ്ണുചൈതന്യവും ശ്രീരാമ
നിൽ സംക്രമിക്കുകയും, പിന്നെ അദ്ദേഹം ശാന്തനായ ഒരു മഹത്ത്വ
യിൽനിന്നു മോചനം പാത്രത്തിൽ വെന്ന് അപസ്സുചെയ്തുകൊണ്ട്,
“അശ്വരഥാമാ ചാലിച്ഛാമസാ ധനുരാരേണ വിഭീഷണഃ കൃപാ
പരശുരാമസ്വ സർവൈവേകേ ചിരജീവിനഃ” എന്ന ശ്ലോകത്തിൽ പരാ
യുന്ന ചിരജീവികളിൽ ഓരോരുത്തരും ജീവിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു
എന്ന കഥ രാമായണത്തിൽനിന്നറിയേണ്ടതാകുന്നു.

(ഘ) മിഴിച്ചുനിന്ന സമസ്തജനം,
ജയിച്ചുവെന്നങ്ങൊക്കെയൊരു
കഴിച്ചുയുദ്ധമവിടെനിന്നു
മരിച്ചു പടജനവുമായി
പിടിച്ചു കളിയകമ്പടികൾ,
നടത്തിക്കൂട തഴവിടിപ്പി -
ച്ചുദിച്ചു തമി പുരിയിൽ പുക
രാമരവുനാഥ ജയ.

വൃം—ഉദിച്ചു തമി=(പ്രി. വി) ശോഭയോടുകൂടി. ശ്രീരാമപ
രശുരാമന്മാരോടെ സമഗ്രമണ്ഡലത്തിന്റെ അവസാനം എങ്ങനെ വന്നു ക
ലാശി-ജമൈനറിയോടെ ജയവിസ്താരകലശലായിട്ട് കണ്ണു മിടിച്ചു
നിന്നിരുന്ന സകലജനങ്ങളും ശ്രീരാമൻ ജയിച്ചുവെന്നറിഞ്ഞ
പ്പോൾ സന്തോഷംകൊണ്ട് മദമത്താവുകയായിട്ട് അവർ തമ്മിൽത്ത
ന്നെ പിടിച്ചു കളിയായി യുദ്ധം നടത്തിക്കൊണ്ട് അകമ്പടി നടക്ക
കയും, കട, തഴ, കൊടി, ആലമ്പടം, വെണ്ണാമര തുടങ്ങിയുള്ള രാജ
ചിഹ്നങ്ങൾ ഉയർത്തിപ്പിടിക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ട് അതോജ്യാപുരി
യിൽ വെണ്ണാ ചന്ദ്രവെണ്ണ സാരം.

൨൯) രാമരഘുനാഥ ജയ
 രാമരഘുനാഥ ജയ
 രാമ രഘുനാഥ ജയ
 രാമരഘുനാഥ ജയ
 രാമ നവ പാദങ്ങളിൽ
 വിണതൊഴ മെങ്ങളുടെ
 പാപമകർവീട്ട ശിവ-
 രാമരഘുനാഥ ജയ.

വ്യാ--ഇതു കവിയുടെ അഭിപ്രായാനുസൃതമായ മംഗളം. അർത്ഥം സ്തോത്രം. വൃത്തം 'കാലന്ദുവനോ' "ഇന്ദുവനോവൃത്തം മാത്രമുള്ളതല്ലാത്തതുകൊണ്ട് ഇവിടുത്തെ സ്ഥാനം ചെയ്തിട്ട് ഗുരുവായനം. കഴുവിൽ കാലന്ദുവനോവൃത്തം കാലന്ദുവനോഭിധം" എന്നു ചർമ്മണം (വൃത്തമഞ്ജരി)

മുനാം വൃത്തം കഴിഞ്ഞു.

നാലാം വൃത്തം

(൧) സുരപുരിയോടു സമമാകം നിജ-
 പുരിയിൽ പുഷ്പൻ രഘുനാഥൻ
 തരുണിമാർമണി മകടി സീതയോ-
 ടൊരുമിച്ചു വാണു ഹരിനാഥനോ.

വ്യാ--സുരപുരി=സ്വർഗ്ഗം. നിജപുരി=തന്റെ നഗരി. (അഭയാശ്ര) തരുണിമാർമണിമകടി=ശ്രീകൃഷ്ണൻ ശിരസ്സിലണിയുന്ന ഭുജമംഗ. (അഭിസന്ദർഭി) ഹരിനാഥനോ--ഇതിൽ 'നമഃ' എന്ന സംസ്കൃതപദത്തെ 'മ'കാരത്തിനു ചേർത്തതും, വിസർഗ്ഗത്തിനു ഭാഗ്യ

വംകൊടുത്തു വൃത്തത്തിന്നു വഴങ്ങിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ അച്ചടിച്ച് ചില പുസ്തകങ്ങളിൽ 'നാലാം' എന്നു കാണുന്നതിന്നു വേറെ വല്ല ഗതിയും കല്പിക്കണമെന്നു ഞാൻ ആലോചിച്ചിട്ടില്ല. ഇവിടെ ഞാൻ കൊടുത്തിട്ടുള്ള 1500, പഴയ പല കയ്യെഴുത്തു താളിയോ ലഗ്നനാമങ്ങളിലും കണ്ടിട്ടുള്ളതാണ്. ഗുണമുള്ള സാസ്തികൻ മലയാളം ഇംഗ്ലീഷ് നിഘണ്ടുവിൽ (പേജ 100-ാം പേജ്) ഈ പാഠം എടുത്തുകാണിച്ചിട്ടുണ്ട്.

(൨) മേതൻ മണ്ഡവീപതിയു മൂർമ്മിളം-

പതി ലക്ഷ്യന്നനമനുഭിനം

ശ്രുതകീർത്തിപതിയിതു ശത്രുഹ്ലനം-

മൊരുമിച്ചു പൂക്കു ഹരി നമ്മോ.

വ്യാ.—മണ്ഡവീപതി=മാണുവിയുടെ ഭർത്താവ്. മൂർമ്മിളം=പതി=മൂർമ്മിളയുടെ ഭർത്താവ്. അനുഭിനം=(അയ്യ) ദിവസേന. ശ്രുതകീർത്തിപതി=ശ്രുതകീർത്തിയുടെ ഭർത്താവ്.

(൩) മേതലക്ഷ്യന്നാനുജയേം മേജം-

വയച്ചു മാതുലഭവനത്തിൽ

ഇരിക്കും കാലത്തു നിനച്ചിതോരോരോ.

ഏദയകൈതുകും ഹരിനമ്മോ.

വ്യാ.—മേതലക്ഷ്യന്നാനുജയേം=മേതലനും ലക്ഷ്യന്നൻ്റെ അനുജനും (ശത്രുഹ്ലനം) രാജാവ്=ഭഗവാനും. മാതുലഭവനം=മാതുലന്റെ ഭവനം. മാതുലൻ=അമ്മയുടെ. കൈതുകാരുവാൻ യുദ്ധത്തിൽ. ഏദയകൈതുകം=മനസ്സിന്നു സന്തോഷകരമായ വിചാരം. നിനച്ചിതു്=വിചാരിച്ചു.

ആ വിചാരങ്ങളെ തന്റെ ചിന്തയും:-

(൪) മകനിദേ പരിയ കനിവു പോകുൻ

പെരുതെന്നു പോലെയനുഭിനം

യുവരാജാവോടു ഇവനെ നാമെന്നു
മനസി കല്പിച്ചു ഹരിനമ്മോ.

വ്യാ—മകൻ=പുത്രൻ (രാമൻ) കനിവു്=സ്നേഹം ലോകർ=പ്രജകൾ. പെരുതു്=വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. എന്നോടൊക്കെ=അതിനേക്കു വണ്ണം. (അവരുടെ ഇഷ്ടപ്രകാരം എന്നു സാരം) യുവരാജാവു്=ഇളയരാജാവു്. ആളു്=ആക്കുന്നു. നാം ഇവനെ യുവരാജാവാക്കണം എന്ന്. മനസി=(സ. ന. സ. ഏ) മനസ്സിൽ. കല്പിക്കുക=നിശ്ചയിക്കുക.

ദേശമൻ പ്രജകളുടെ ഇഷ്ടത്തെ അനുസരിച്ച ശ്രീരാമനെ യുവരാജാവായി വാർത്തി നിശ്ചയിച്ചു എന്നു അർത്ഥം.

(൭) ദേശമാത്മജവരനഭിഷേകം—

മുടനാണെന്നപോലെ ഒരു വാർത്ത

ദിശി ദിശി നീളെല്ലുകൾ ചൊങ്ങി ലോകേ

ജയമോഷങ്ങളും ഹരിനമ്മോ.

വ്യാ—ദേശമാത്മജവരൻ=ദേശമകൻ പുത്രന്മാരിൽ ശ്രേഷ്ഠൻ(ശ്രീരാമൻ) അഭിഷേകം=മീതമലം കലശങ്ങളിൽ നിറച്ചു മുത്തം ഇപിച്ചു പുക്കിച്ചു ശിരസ്സിങ്കുക. (പട്ടം കെട്ടുക എന്നു സാരം) മുകൻ=താമസിയാതെ. പോൽ=(ലോകോക്തിസൂചകമായ ഒരു നിപാത) വാർത്ത=ജനശ്രുതി. ദിശി. ദിശി=(ശ. പ്രീ. സ. ഏ) എല്ലാ ദിക്കുകളിലും. വീഴ്ത്തിൽ ചിതകുതി. പുക്കൾ ചൊങ്ങി=വരുന്ന നിറഞ്ഞു. ലോകം=(അ. പു. സ. ഏ) നാട്ടിൽ. ജയമോഷങ്ങൾ=‘ജയിക്കട്ടെ; ജയിക്കട്ടെ’ എന്നു ജനങ്ങൾ ആർത്തവിളിക്കുന്ന ശബ്ദങ്ങൾ.

(൩) വസിഷ്ഠമാമുനി സവുഷ്ടവരായി
വിശിഷ്ടകർമ്മങ്ങൾ തുടങ്ങുവാൻ
അധിപാനമിട്ടു മുടക്കി രാമകൻ
കുനിഷ്ഠമാത്മജ ഹരിനമ്മോ.

വൃം—൩ സി കൃമാമുനി=വ സി കൃമാമുനി. സന്യസ്തവരായി. സന്യസ്തവരായി=പെടിപ്പായി. വിശിഷ്ടകർമ്മങ്ങൾ=വിശിഷ്ടങ്ങൾ (=ഉത്തമങ്ങൾ) ആയ കർമ്മങ്ങൾ. ‘അഭിഷേകത്തിനുള്ള വേലി, ദോഷം, കലശപ്പൂർണ്ണ മുതലായ ക്രിയാകൾ) അധിഷ്ഠാനം=അടിസ്ഥാനം. ചുവടുപ്പ്. കനിഷ്ഠമാനവ്’=ഇളയമ്മ (കൈകേയി)

രാമാഭിഷേകം മുഴുവനായി കൈകേയി അധിഷ്ഠാനമിട്ടു് എങ്ങനെയെന്നു താഴെ പറയുന്നു:—

- (ഒ) “അഭിഷേകമെന്തേറ മകനു ചെയ്യേണം
വിപിനേ രാമനെ അയക്കേണം
ഇവ പണ്ടു തന്ന വരമിന്നു മണ്ടും
തരിക കാരാ! നീ” ഹരിനമ്മോ.

വൃം—വിപിനേ=(അ. ന. സ. ഏ) കാട്ടിൽ. പണ്ടു ദേവാസുരത്തിൽ ഇത്ര സഹായിയായിരുന്ന ശൈലമനു യുദ്ധാധ്യക്ഷിത നേരിട്ട ഒരു അപകടത്തിൽനിന്നു പ്രാണവല്ലഭയായ കൈകേയി അദ്ദേഹത്തെ രക്ഷിക്കയും, ആസ്സന്തോഷംകൊണ്ട് അദ്ദേഹം അവൾ ഏല്പാൾ ചേരദിനനുഭവം അല്പാൾ അവൾക്കിഷ്ടമുള്ള രണ്ടു കയ്യങ്ങൾ സാധിപ്പിച്ചയക്കാനു മണ്ടു വരങ്ങൾ കൊടുക്കുകയും മറ്റു മേ ചെയ്തിട്ടുള്ളു. എന്നാൽ അതിൽ മനു തന്റെ പുത്രനായ രാമനെ അഭിഷേകം ചെയ്യണം എന്നും, മറ്റൊരു രാമനെ പതിനാലു സംവസരം വന്നവാസം ചെയ്യിക്കണം എന്നും ഉള്ള വിധത്തിൽ അപേക്ഷിക്കണം എന്നാക്കിയതു മന്ദരയുടെ ദുരുപദേശത്താലാണെന്നു രാമായണത്തിൽനിന്നു സിദ്ധമാകുന്നു.

- (വ) അസുരശത്രുക്കളുടലിലോരന്നും
പാമിത്രയില്ലാ പരിതാപം
മണീവാഗസ്യ മുടലിലോരപ്പോൾ
ഭൂവി വീണു മോഹിച്ചുരിനമ്മോ,

വ്യാ—അസുരശത്രുക്കൾ=അസുരന്മാരുടെ ആയുതങ്ങൾ. പരം=അധികം. പരിതാപം=സങ്കടം (വേദന) മരണിവാഗ്രസം=പ്രിയയുടെ വാക്കുകൾ ആയുഗം. ഭവി=(ഉദ. ശ്രീ. സ. എ) ഭൂമിയിൽ. മോഹിക്കുക=തന്റോമെല്ലാതെയാവുക. രൂപകാലങ്കാരം.

(൯) കൊടുമുളയേ വാപേ! മമ കൈകേയി! നിൻ
കൊടുവചനത്താലുടനേ ഞാൻ
യമപുരി പുകിട്ടിരിക്കുമെന്നതു—
മറിക ദൈതേ! നീ? ഹരിനമ്മേ.

വ്യാ—കൊടുമുളയേ! =മഹാമുളയേ! വാപേ! =(ആ. ശ്രീ. സ. എ) പരോപദ്രവം ചെയ്യുന്നവരേ! മമ=എന്റെ. കൊടുവചനം=കുറമായ വാക്ക്. യമപുരി=അന്തകന്റെ രാജധാനി. ദൈതേ=ദേവിത! എന്ന സംസ്കൃതാദൃഷ്ടിന്റെ തത്ത്വരൂപം വല്ലഭേ!

(൧൦) വിരവിലിങ്ങനെ കലുഷതാ പൂണ്ടു
പരമത്താതന്റെ വചനത്താൽ
പരമാനന്ദിച്ചു പറഞ്ഞു ശ്രീമാമൻ
ചരണം കവിട്ടു ഹരിനമ്മേ.

വ്യാ—കലുഷതാ=വ്യസനപാരവശ്യം. പരം=അധികം. തന്റ=അമ്മൻ. പരമാനന്ദിക്കുക=വളരെസ്സന്തോഷിക്കുക. ചരണം=കരൽ. കവിടുക=വന്ദിക്കുക.

(൧൧) “ഭരതമുഖാവിലവനീപാലന—
ഘനഭാരത്തെ വിന്യസിക്കയാൽ,
തിരുവുള്ളമെന്തിൽ പെരുതു താതനെ—
ന്നന്ദമന്ത്രേ ഞാനും” ഹരിനമ്മേ.

വ്യാ—ഭരതമുഖാവിൽ=ഭരതന്റെ തലയിൽ. അവനീ.....ഭാരത്തെ=രാജ്യപരിപാലനമാകുന്ന വലിയ ചുമടിനെ. വിന്യസിക്കുക

=സ്ഥലം പിടയ്ക്കുക. തിരുവുള്ളം=തിരുമനസ്സ്. (ദേവ) പെരുത്ത്=വലിയ
ത്ത്. അനന്തരം=പുറം. അനന്തരം=ഉത്തരപക്ഷം. എ) അ
നന്തരം ചെയ്യണം. (ഉപദേശം)

ഇനി അടുത്തു കാഴ്ച വരുന്ന ശ്ലോകം ഭക്തമന്ത്രി ശ്രീരാമനോടു
പറയുന്നതായിട്ടും, ശ്രീരാമൻ ഭക്തമനോടു പറയുന്നതായിട്ടും
വിചാരിക്കേണ്ടതാണ്. വളരെ സംഭവമുണ്ട്. എങ്കിലും സത്യം
ത്തിലുള്ള ഭയംകൊണ്ടും, പുത്രവിരഹത്തിലുള്ള ദുസ്സഹമായ ദുരൂഹം
കൊണ്ടും ഇതികർത്തവ്യതയുടനീളം പിതാവിനെ സമാശ്വസിപ്പി
പ്പാനായിക്കൊണ്ടു മിത്രമൊക്കെയും കർത്തവ്യബോധംകൊ
ണ്ടും സ്ഥിര ചിത്തനായ ശ്രീരാമൻ പറയുന്നതാണെന്നു വിചാരിപ്പാ
നാണ് ന്യായം എന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു.

(൧൨) സുഖഭാവങ്ങൾ വന്നുവെക്കുമ്പോൾ
ഇളകാതെ ചിത്തമലരികൾ
പരചിതകാതലേ ജ്വരണമായിട്ടു
കരുതിക്കൊൾക നീ" ഹരിനമ്മോ.

ഗ്രാ=സുഖഭാവങ്ങൾ=സുഖവും ഭാവവും. ചിത്തമലർ=മനസ്സു
കുന്ന പുഷ്പം. (മനസ്സ്) ചിതചിതകാതൽ=ഭക്തവർണ്ണനാസപത്ര പനാ
യ ഇശാപരൻ. ശരണം=ആശ്രയം. (അവലംബം)

ഭക്തവർണ്ണനാസപത്രമായ മനുഷ്യൻ സുഖഭാവങ്ങൾ വരുന്ന
തെല്ലാം ഇശാപരനായ സമീപനം. അതു നീ അവൻ മനുഷ്യ
നാൽ സംഭവിക്കുന്നതെല്ലാം സാരം.

(൧൩) വനവാസത്തോളം സുഖമില്ലാത്തതേ
നമുക്കെന്നു കല്പിച്ചാലുടൻ
വനിതാലക്ഷണ സമീതനായ് മെല്ലെ-
പ്പറപ്പെട്ട രാമൻ ഹരിനമ്മോ.

ഗ്രാ=കല്പിച്ച്=നിശ്ചയിച്ച്. വനിതാലക്ഷണസമീതൻ=(വ
നിത=സ്ത്രീ) സ്ത്രീയോടും ലക്ഷണങ്ങളും കൂടിയവൻ.

രാമനാട്ടുകുടിസ്സിക്കാലക്ഷണന്മാർ വനവാസത്തിന്നു പോയതു കൈ
കേയിയുടെ ആവശ്യപ്രകാരമല്ല. അവരുടെ ഭർത്തൃപ്രേമവും, സന്ദർശ
ഭരണോപാധി നിമിത്തം അവർ സ്വന്തമസ്സാലെ പുറപ്പെട്ടുപോയതാ
വാ എന്നു രാമായണത്തിൽ സ്പഷ്ടം.

ഇനിയത്തെ രണ്ടു ശ്ലോകങ്ങൾ, എല്ലാ വൃത്തങ്ങളുടേയും താ
ഴ്വാനത്തിൽ പതിവുപോയെടുക്കുകയും ചെയ്യേണ്ടതാണ്.

(൧൪) മണിക്കിരിടവും, മകരകണ്ഡലം,
വനമാലാ, പാദകമലവും,
മലർമാതു ചേരും തിരുമാറുകെന്റ
മനസി തോന്നേണം ഹരിനമ്മോ

വൃത്തം—മണിക്കിരിടം=രത്നകിരിടം. മകരകണ്ഡലം=മകരം എ
ന്ന മത്സ്യത്തിന്റെ ആകൃതിയിലുള്ള കണ്ഡലം. വനമാലാ=“ആജനാലം
ബിനീമാലാ സമ്പർത്തുകസ്യമാജാലാ. മാദ്ധ്യ സ്ഥലലലേഘോ ച വ
നമാലേതി കീർത്തിതാ” എന്ന പദ്യപ്രകാരം കാലിന്റെ മുളോളം തു
ങ്ങിക്കിടക്കുന്നതും, എല്ലാ പ്രതാപങ്ങളും ഉള്ള പൂക്കളെക്കൊണ്ടു കെ
ട്ടിയുണ്ടാക്കുന്നതും, നടുവിൽ കരു വലിയ ഇലയോടുകൂടിയതുമായ
മാലാ. പാദകമലം=താമാപ്പൂവുപോലെയുള്ള പാദം. മലർമാതു്=മ
ലരിലെ മാതു്. (താമരപ്പൂച്ചിലുണ്ടായ രൂപം=ലക്ഷ്മീദേവി) ചേരും
എപ്പോഴും വസിക്കുന്ന. തിരുമാറു്=വിശേഷമായ മാറിടം. മനസി.
(൧൪. ന. സ. എ) മനസ്സിൽ.

(൧൫) മതേകകുല്ലിൻ നിറമൊത്ത നിന്റെ
തിരുമേനി യെന്റെ മനക്കാമ്പിൽ
കരുതീടുമാറു വരമരുളേണം
കരുണാവാരിധേ! ഹരിനമ്മോ.

വൃത്തം—മതേകകുല്ലു്=മരകകുല്ലു എന്നു രത്നം. തിരുമേനി=വി
ശേഷമായ ശരീരം (ആകൃതിയെന്നു ധാരാ) മനക്കാമ്പു്=മനസ്സ്.

(അന്തരഭാഗത്തെ പാദം) കരുതിട്ടുമാറ് = കരുതിക്കലും വിട്ടുപോകാതെ സൂക്ഷിച്ചുവെക്കുകയെന്നും. വരം = അനുഗ്രഹം. കരുണാവാരിധി = വളരെ കൃപയുള്ളവൻ. ഭക്തന്മാർ എന്തു പ്രാർത്ഥിച്ചാലും അതൊക്കെ മകാടുക്കുവന്നുവൻ എന്നു സാരം. “സമാസമം” വൃത്തം. “വിഷകത്തിൽ സമാസമം. സമരതിൽ സമസംഗ്രഹം. എന്നുള്ളർസമാസമം വൃത്തം ‘സമാസമസമാപതം’ എന്നു ലക്ഷണം. (വൃത്തമഞ്ജരി)

നാലാം വൃത്തം കഴിഞ്ഞു.

അഞ്ചാം വൃത്തം.

(൧) കല്യാണരൂപീ വനത്തിന്നു പോവാൻ
വില്ലും ശരം കൈപ്പിടിച്ചൊരു നേരം
മെല്ലെപ്പൊങ്ങു പിന്നാലെ സീതാ
കല്യാണിനീ ദേവി ശ്രീരാമരാമ.

വൃം — കല്യാണരൂപി = മംഗളസ്വരൂപൻ. (വിശേഷണം ‘രാമൻ’ എന്ന വിശേഷ്യം പ്രകരണവചനാൽ ഉണ്ടാകണം) കൈപ്പിടിക്കുകയ്ക്കു് പിടിക്കുക. കല്യാണിനീ = മംഗളസ്വരൂപിണി.

(൨) മോദന കൂടെപ്പൊങ്ങു സീതാം
കോദണ്ഡധാരി സമാലോക്യ മാമൻ
വൈദഗ്ദ്ധ്യശാലീ മമേശൻ പറഞ്ഞു
വൈദേഹിതന്നോടു ശ്രീരാമരാമ.

വൃം — മോദന = (അ. പു. ഇ. ഏ) സന്തോഷത്തോടു കൂടി. സീതാം = (അ. സ്ത്രീ. ദ്വി. ഏ) സീതയെ. കോദണ്ഡധാരി = (ന. പു. പ്ര. ഏ) (വിശേഷണം) വില്ലോടുകൂടിയവൻ. സമാലോക്യ = (പ്രബന്ധം. അ

വൃന്ദം കണ്ടിട്ട്. വൈദ്യേശ്യശാഖി=ന. പ. പ്ര. ഏ) സമർത്ഥരായ്ക്കുവൻ. രാമശൻ=രമയുടെ ഇശൻ. രമാ=രാമായണം. ഇശൻ=കർത്താവ്. ശ്രീരാമൻ മഹാവിഷ്ണുവിനായും സീത പത്മിനിവുമായും അവതാരമാണെന്നു പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. വൈദ്യേഷി=വിദേശരാജാവിന്റെ പത്നി.

ഇദ്ദേശ്യകന്തിന്റെ അനന്യത അല്പം ഭഗവതമാണ്. 'കോടസ്ഥധാരിയായി വൈദ്യേശ്യശാഖിയായി രാമശനായിരിക്കുന്ന രാമൻ, സന്തോഷത്തോടെ (തന്റെ) കൂടെ പുറപ്പെട്ട സീതയെ കണ്ടിട്ടു വൈദ്യേഷിയോടു പറഞ്ഞു' എന്നാണ് അനന്യത. ഇതിൽ സീതയെ കണ്ടിട്ടു വൈദ്യേഷി തന്നോടു പറഞ്ഞു. എന്നു കേൾക്കുമ്പോൾ സീതയും വൈദ്യേഷിയും രണ്ടാളായിരിക്കുമോ എന്നൊരു ഭ്രമം തോന്നും. അതിനെപ്പറ്റിയിരിക്കട്ടെ ഗത്യന്തരമില്ല.

(൩) “കാന്താരവിന്ദായതാക്ഷി! മനോമന്തേ!
കാന്താരവാസം നിനക്കവതല്പേ
ശാന്തേ! കടംബപ്രിയേ! താതപാദം
കാന്തേ! ഭജിച്ചിട്ട ശ്രീരാമരാമ.”

വൃം—കാന്താരവിന്ദായതാക്ഷി=കാന്തം (മനോഹരം) ആയ അരാവിന്ദം (താമരപ്പൂവ്) പോലെ ആനന്ദഭർതാ (നീണ്ടവ) ആയ അപധികർ (കണ്ണുകൾ) കാട്ടുകൂടിയവർ. മനോമന്തേ=ആ. ശ്രീ. സം. ഏ) സ്വന്ദി! കാന്താരവാസം=വനവാസം. ശാന്തേ, കടംബപ്രിയേ, കാന്തേ. മൂന്നും (ആ. ശ്രീ. സം. ഏ) ശാന്തം=മനസ്സിന് അശങ്കമുള്ളവർ. (ഭക്തവിയോഗംകൊണ്ടുള്ള വികാരങ്ങളെ അടക്കുവാൻ ശക്തിയുള്ളവർ) കടംബപ്രിയം=കടംബത്തെ (ഗുഹത്തിൽ താൻ ഉപജ്വരിക്കണമെന്നുവരുന്ന അമ്മൻ, അമ്മ, സമോദരസമോദരദികൾ) സ്നേഹിക്കുന്നവർ. താതപാദം=ന. പ. മ. ഏ) അമ്മനെ. കാന്തം=പ്രിയം. ഭജിക്കുക=സേവിക്കുക.

ഇവിടെ സീതയ്ക്കു കാന്താരവാസം അനുചിതവും ഗുഹവാസം ഉചിതവുമാണെന്നുള്ളതിലുള്ള വിശേഷണപദങ്ങളെല്ലാം സമീപമായുള്ളായി പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതിനാൽ ‘പരികരം’ലങ്കാരം. “അപകാരം പരികരം സമീപമായേ വിശേഷണേ” എന്നു ലക്ഷണം.

- (൪) “വൈദേഹി! പോരേണ്ട, പോരേണ്ട, ഞാലേ!
വൈദാഹശാന്തിക്കുപായങ്ങളില്ല
മേദേവി! കല്ലുണ്ടു മുളുണ്ടു കാട്ടിൽ
പാദവൃന്തങ്ങളു ശ്രീമാമരാമ.”

വ്യാ—വൈദേഹി=(ഇ. ശ്രീ. സം. ഏ) മന്വിദേഹരാജാ
യി! ബാദല=(ഇ. ശ്രീ. സം. എ) വെറുപ്പുകാരത്തി. വൈദാഹശ
ന്തി=വിശപ്പും ദാഹവും ശമിപ്പിക്കുക. ഉപായങ്ങൾ=സംഗനങ്ങൾ.
മേദേവി=(ഇ. ശ്രീ. സം. എ) മേരാജ്ഞി. പാദവൃന്ത=കറുകൾ
ക്കു വേദന. ഇതിലും അലങ്കാരം ‘പരികരം’ എന്നെ.

- (൫) “വ്യാളങ്ങൾ സാലാപുകുദീപിപ്പുനും
വ്യാളീതരക്കുക്കൾ കാട്ടാനയുണ്ടു്
കാട്ടുന്ന തീയുണ്ടു പോരേണ്ട ഞാലേ!
നീലാരവിന്ദാക്ഷി! ശ്രീമാമരാമ.”

വ്യാ—വ്യാളങ്ങൾ=സപ്പുളൾ. സാലാപുകുദീപിപ്പുനും=വെ
ന്നാത്തുടയേയും പുകിപ്പുകയേയും കൂടും. വ്യാളീതരക്കുക്കൾ=വ്യാളീ
കളും തരക്കുക്കളും വ്യാളികൾ=പെൺസിംഹങ്ങൾ. തരക്കുക്കൾ=
ഹിംസിങ്ങാ ജന്തുക്കൾ. കാട്ടുന്ന=കത്തി ജ്വലിക്കുന്ന. നീലാരവി
ന്ദാക്ഷി=കരിങ്കുവളപ്പുവു് പരമേശ്വരൻ കാണാട്ടുകുടിതവൾ.

- (൬) “എന്നാൽപ്പത്രൻ വനത്തിന്നു പോയാൽ
പിന്നെപ്പരിവാസകെന്തിന്നു വേണ്ടി
നിന്നോടു കൂട്ടീട്ടു പോരുന്ന ഞാനും?”
എന്നാൽമാനവംഗംഗി ശ്രീമാമരാമ.

വ്യാ—എന്നാൽപ്പത്രൻ=എന്റെ മേന്മാവു്. പരിവാസം=പട്ട
ണത്തിൽ വാസം. എന്നാൽ=എന്ന പാദമു. മനോജംഗി=സു
ന്ദരി. (സീത)

- (ഒ) സൗഭാഗ്യമുൾക്കൊണ്ടു പോവാൻ മുതിർന്നും
സൗമിത്രി കൈകൂപ്പി നിന്നോരുനേരം
സൗമിത്രിമാതാവു ചൊന്നാളിവണ്ണം
സൗമിത്രിതന്നോടു ശ്രീമാമരമ.

വ്യാ—സൗഭാഗ്യം=സന്തോഷരസ്സേനം. ഉൾക്കൊണ്ടു=വിചരിച്ചു. മുതിർന്നും=സന്നദ്ധനാവുക. സൗമിത്രി=സുമിത്രയുടെ പത്രം. (ചക്ഷുണൻ) സൗമിത്രിമാതാവു=സുമിത്രാ.

- (വ) “അച്ഛൻ നിനക്കിന്നു ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ
അച്ഛോ വരാ സിത മാതാവുതാൻ കേൾ
ഇളകിച്ചു കാന്തരാമിനിങ്ങയൊപ്പം
കളിച്ചു പൊയ്ക്കൊൾക” ശ്രീമാമരമ.

വ്യാ—അച്ഛോ=(സന്തോഷഭയീകൃതനെ കാണിക്കുന്ന ഒരു നിപാത) വരാം=ശ്രേഷ്ഠ (ഉത്തമ) അച്ഛൻ, അമ്മ, ഗുഹം ഇവയിൽ നിന്നു സിദ്ധിക്കുന്ന രചനയും സുഖവുമെല്ലാം ചേർന്നു, ചേർന്നു, വനപ്രദേശം ഇവയിൽനിന്നു നിന്നാർ സിദ്ധിക്കുമെന്നു മനസ്സിൽ നല്ലുവണ്ണം ഉറപ്പുവരുത്തുവാനുപയോഗിക്കുന്നതാണ് ആ ഉത്തമമാരായ പാഞ്ചതന്യന്റെ സാരം. പുത്രവിരഹദുഃഖത്തെപ്പറ്റിയും മറ്റും ആ വീരമാതാവിന്റെ മനസ്സിൽ അതൊരു വിചാരവും വികാരവും ഉണ്ടായേയില്ല.

“രാമം ഭാരതം വിശി മാം വിശി ജനകാരുതരം.

അയോധ്യാരാമം വിശി ഗമത താത യഥാസുഖം.”

എന്ന പ്രസിദ്ധമായ രാമായണത്തിലെ ശ്ലോകത്തിന്റെ ഒരു പരിഭാഷയാണ് ഈ ശ്ലോകം.

- (ൻ) ഗാഢം വളർന്നൊരു ദുഃഖന ലോകർ
ചാടിച്ചു കണ്ണീരു മാഞ്ഞുവെല്ലാം

ചാടിപ്പറക്കുട്ട തീരേ സരയ്ക്കു കൂടിത്തട്ടത്തങ്ങ ശ്രീരാമരാജ.

വൃ.ഗം.പം=(പ്രി. വി) അധികം. ദുഃഖനം=(അ. ന. തു. ഏ) ദുഃഖംകൊണ്ടു്. ആത്മവ്യസനം=(അവ്യ) ബാലന്മാർ മുതൽ വൃദ്ധന്മാർ വരെയുള്ളവരെല്ലാം (അവ്യയിഭാവാസമാസം) തീരേ=(അ. ന. സ. ഏ) തീരത്തിൽ (വക്കുള്ള) സരയ്ക്കു=(ഉ. ശ്രീ. ക. ഏ) സരയ്ക്കു എന്ന നദിയുടെ തീരത്തിൽ (തട്ടത്തുകൂടി എന്ത് അനവധം) അങ്ങനെ വന്നുകൂടിയ ജനങ്ങളുടെ വിചാപപ്രകാരത്തെ തരണ്ട മൂന്നു ദൃശ്യാദങ്ങളെക്കൊണ്ടു പറയുന്നു:.

(൧൦) “നാദീശിരോമോലകൈകേയിചിത്തം
പാരിൽത്തകം കരമിരുമ്പിന്നു തുല്യം
രാമാനനം കാൺകിലേവകു ചിത്തം
ശൈലിപ്രമോകാത്തു ശ്രീരാമരാജ”.

വൃ.ഗം.പം—നാദീശിരോമോലകൈകേയിചിത്തം=സുന്ദരിയായകൈകേയിയുടെ മനസ്സ്. പാരിൽ=പോകത്തിൽ. തകം=തക്കതായ (കഠിനമായ) പാരിൽത്തകം=പോകത്തിലുള്ള. എന്നും പാതാം. കാരിയവ്=കറഞ്ഞ ഇരുപ്. (കാരിയയിൽ കാരിനൃമേദമെന്ന പ്രസിദ്ധം) രാമാനനം=രാമന്റെ മുഖം. ചിത്തം=മനസ്സ്. ശൈലിപ്രമോകാതിവ്. (സ്നേഹംകൊണ്ടു മനസ്സിന് അലിവു, അലിവു ഉണ്ടാകുന്നതു പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ) രാമന്റെ മുഖം കണ്ടാൽ അന്യന്മാരുടെ മനസ്സുപോലും അലിഞ്ഞുപോകുന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കെ എളയമ്മയായ കൈകേയിയുടെ മനസ്സിന് ആ രാമനെ കാട്ടിവക്കയപ്പാൻ തോന്നിയതുകൊണ്ടു് അതു കാരിയയിൽ തുല്യം തന്നെ എന്നു സമീപമായിരിക്കുന്നു.

(൧൧) “കൂനീഗിരം കേട്ട കൈകേയിമാതാ
മാനിപ്പു ചൊല്ലുന്ന വാചാ മഹാത്മാ

ഭീനതപശ്ചരംകൈരണ്ട താതാജന മാരൻ
മാനിക്ക വേണ്ടില ശ്രീരമ മാര.”

വ്യാ- കൂനീകിരം=(രേഖാതം സ്രീ. ചി. ഏ.) കൂനിയുടെ.
(മനം കൂനിയെന്നും രാമാനുജത്തിൽ പറയുന്നു) ഗിരിനെ (വര
ക്കിനെ). കൈരുകയിരാരംമാതാവായ കൈരുകയി. എളയമ്മ
യും മാതാവിനെപ്പോലെയാവാല്ലാ. മാനിച്ച്-അഭിമാനം (ഗർവ്വ)
നടിച്ച്. വേദം=(ച. സ്രീ. യു. ഏ.) വാക്കുമതുവായിട്ട്. മ
മാതാ=(ന. പ. പ്ര. ഏ.) (രാമൻ വിശേഷണം). ഭീനതപം
പരവശത. താതാജനം=അമ്മക്കൻ കല്പന. മാനിക്കവേണിലം
വകവരുത്തേണ്ടതില്ല. “മഹാ ഭക്തയായ ഒരു രാസിയുടെ ഏകാ
വരണ കേട്ടു ഗളിച്ചു പറഞ്ഞു കൈരുകയിയുടെ നിബ്ബന്ധവാക്കിൻ
പ്രകാരം സ്രീകിതനും, വൃദ്ധനും ഒരു ശരഭമഹാരാജാവു കല്പിച്ച
കല്പനയെ മഹാജനായ രാമൻ, അമ്മക്കൻ കല്പനയാണെന്നു വി
ചരിച്ചു ബുദ്ധമാനിക്കേണ്ടതില്ല” എന്നായിരുന്നു അവിടെ കൂടിയി
രുന്നവരിൽ ചിലരുടെ അഭിപ്രായം.

(൧.) “കാണിക്കണം നിന്നെ വേർവിട്ടിരുന്നാൽ
ഭീനതപശ്ചരംകൈരണ്ട ദുഃഖിക്കുമസ്സാൻ
കുണാതെ വേർവിട്ട നി പൊകിചിരപ്പാർ
പ്രാണങ്ങൾ പോകുന്നു ശ്രീരാമരാമ.”

വ്യാ- കാണിക്കണം=അല്പസമയം. അസ്സാൻ=(അസ്സമസ്സം.
ചി. ബ.) അങ്ങനെയെ. പ്രാണങ്ങൾ=ജീവൻ. ഇത് സംസ്കൃതഭാഷാ
നിയമപ്രകാരമുള്ള ബഹുവചനപ്രയോഗമാണ്. “പുണ്യകൃത്യസ
മ്പ്രാണാഭയൈവം” എന്ന അഭിധാനപ്രകാരം പ്രാണശബ്ദം പ
ല്ലിഗേയും നിത്യബഹുവചനവുമാണ്. രാമൻ അങ്ങനെയെ വിട്ടുപോ
കുന്നതു പ്രാണൻ പോകുന്നതുപോലെയാണെന്നു സാരം.

൧൩) പാരിച്ച കണ്ണീരൊഴിപ്പിച്ച തരൻ
ചാരത്തു വന്നാങ്ങു നിൽക്കുന്ന നേരം

**ചാരുസ്ഥിതം തുകി വന്ദിച്ചുപോയി
ശ്രീരാമചന്ദ്രാപി ശ്രീരാമരമ.**

വൃ.- ചാരിച്ചു=അധികമായ. ചാരുസ്ഥിതം=അഗിയുള്ള പ
സ്ഥിതി. ശ്രീരാമചന്ദ്രാപി=ശ്രീരാമചന്ദ്ര. (അ. പ. പ്ര. ഏ.)
അപി=(അവ്യ) ശ്രീരാമവന്ദനം. പോയി. എന്ന ക്രിയയോടു ചേ
ർന്നപതിക്കണം.

മര്. “ഇന്നെത്രദൂരം നടക്കേണമൊ”
എന്നങ്ങു കൃതേംപി കൃതേംപിചൊല്ലും
വാമാക്ഷി സീതാ ജനിപ്പിച്ച കണ്ണീർ
പ്രാഥമ്യമായന്നു ശ്രീരാമ രമ.

വൃ.- ആർച്ച (ആ. പ. സം. ഏ.) ആർച്ചപത്രം=അന്തരവ;
ദൂരംപി=ദൂരം. അപി=(അവ്യ) അപിനെയും ചിന്നെയും.
വാമാക്ഷി=വാമം(മുറന്നുനോക്കു) ആയ അക്ഷിയോടു കൂടിയവർ (സു
രരി). പ്രാഥമ്യം=പ്രഥമം (ആദ്യം) എന്ന അവസ്ഥ. ധീരോദാത്ത
നായ രാമൻ ദുഃഖാദി വികാരങ്ങളിൽ ചാരുസ്ഥിതനായിപ്പോയ കണ്ണുനീ
രൊഴിപ്പിച്ചുക മുതലായ ചരപ്രശ്നങ്ങളോടൊത്തുനിന്നു ഇതിനുമ
യിൽ അതുണ്ടായിട്ടില്ല. ജനനാൽ പ്രഭുതി ഇന്നേവരെ അതിമനോ
ഹരമായ രാജധാനിയിൽ കണ്ണാടിപോലെ മിന്നുകയിട്ടും, പട്ട, പ
രവധാനി മുതലായവ വിവിചിത്രം ഉള്ള അന്തഃപുരത്തിൽ അല്പദൂരം
മറ്റൊരു സഞ്ചരിക്കുക മാത്രം ശീലിച്ചിട്ടുള്ള ബാലയായ സീത, താ
ത്ര പുറപ്പെട്ട് അല്പം നടന്നപ്പോഴേക്കും “ഇന്നെത്ര ദൂരം നടക്കണം”
എന്ന പല പ്രാവശ്യം ചോദിച്ചുകഴിഞ്ഞു. ഇപ്പോൾ രാജധാനിയു
ടെ മറ്റൊരു മാത്രം ആയിട്ടുള്ള. ഈ സ്ഥിതിക്ക്, ഇനി പതിന്നാ
ലു സൗന്ദര്യം, ‘ശങ്കരോദാത്തകനിശ്ശാന്തയായ’ അളയായി ഭവ്വങ്ങളു
ളായ ദുഃഖാദിയിൽ ഇപ്പോഴേക്കും എങ്ങനെ കൊണ്ടു നട
ക്കേണ്ട എന്നു വിചാരിച്ച് “ചരദുഃഖം നിമിത്തം ദുഃഖിതനായ
ആ രാമപുരുഷനെ ആദ്യമായി കണ്ണീരിന്റെ രസം അനുഭവിപ്പി

പ്ലാൻ സന്ദർഭം കണ്ടുചിട്ടിയതിൽ സിംഹനായ കവിയുടെ രസത്തോടെ വെളിച്ചം സ്പഷ്ടമായിരിക്കുന്നു. എന്നാൽ ഇതു താഴെ എഴുതുന്ന മഹാനാടകശ്ലോകത്തിന്റെ ഒരു പരിഭാഷയാണ്.

“സദ്യഃ പരീപരിസാരേഷ ശിരീഷുഭാപീ
സീതാ ജവാത് ത്രിചതുരശ്ചി പദാനി ഗതാ
ഗതവ്യമദ്യ കിയദിത്യ സമുഭാസനീ
രാമശ്രുണാ കൃതവതീ പ്രഥമാവതാരം.”

മത. രാമശ്രീപ്രിയതട്ടുന്ന പാഷാണവും പോയ്
സീതപരമയന്നു വെന്തോത്തു തന്നെ
സീതാ ന സന്ധാര പാദവ്യഥാം താം
സഞ്ചാരവിനാപി ശ്രീരാമരാം.

വ്യാ- രാമശ്രീപ്രിയരാംഭരൻ കാൽ. പാഷാണാംപാശ സീത പരമശ്രീയുടെ രൂപം. കല്പായി കിടന്നിരുന്ന അഹല്യ ശ്രീരാമന്റെ പാദസ്തംഭമാദാപ്പാദം മുതിർത്തൊപ്പാലെ സാക്ഷാൽ അഹല്യയുടെ രൂപം ധരിച്ചവെന്നു കഥ ഇവിടെ മാർക്കുണ്ടാകുന്നു. സീതാം=(ആ. സ്രീ. പ്ര. ഏ). നാം=(അവ്യ). സന്ധാരം=(ചിട്ട്. പരമൈപദം. പ്ര. പ. ഏ). ന. സന്ധാരം=സൂചിയില്ല (ഭാത്തില്ല.) പാദവ്യഥാം=(ആ. സ്രീ. ദി. ഏ.) കാലകളുടെ വേദനയെ. താം=(അഹല്യ. സ്രീ. ദി. ഏ.) പാദവ്യഥാം എന്നതിന്റെ വിശേഷണം. സഞ്ചാരവിനാപം=(ആ. സ്രീ. പ്ര. ചു.) സീതാ എന്നതിന്റെ വിശേഷണം) നടന്നു ചവിണിച്ചവൾ. അപി=(അവ്യ). ഏകിലം. (സീതാ. സഞ്ചാരവിനാപ. അപി. താം. പാദവ്യഥാം. ന. സന്ധാരം. എന്ന് അനപയം) സീത വഴി നടന്നു ചവിണിച്ചവൾ ആയിരുന്നിട്ടും ആ കാൽ നൊമ്പരത്തെ ഭാത്തില്ല. തന്റെ പ്രിയവല്ലഭന്റെ പാദസ്തംഭം ഏറ്റം പാടില്ലെഴുടി പ്രീതൃപം ധരിച്ചവെന്നു കേൾക്കുമ്പോഴത്തെ സ്തംഭിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തെ അനുഗമിക്കുന്ന സഹധർമ്മചാരിണിയായ ആ സീതാരാം, തന്റെ പാദവ്യഥയെ ഭാത്തിയേയില്ല എന്നു അല്ലയം.

(൧൩) സംഗം മുഴക്കം ഗുഹനോടു സഖ്യം
 ഭംഗ്യാ കഴിച്ചിംഗുലീശംഖിമുല
 മംഗല്യമായ് ത്തിൽ പണ്ണാലയത്തിൽ
 കല്യാണമായ് പുക ശ്രീരാമരാമ.

വ്യാ- സംഗം=സംഗം. ഗുഹൻ=ഗുഹനെന്ന പേരായ നിഷാ
 രരാജയ്. സഖ്യം=വേട്ട. ഭംഗ്യാ=(ഇ. സ്രീ. യു. യു.) ഭംഗിയായ
 യി (നല്ലവസ്ത്രം). ഇംഗുലീശംഖിമുല=(അ. ന. സ. ഏ.) 'കാടകം'
 എന്ന കടലിൽനിന്നു വന്നതിൽ. ഇംഗുലീ താപസന്മാർക്കു വളരെ ഇ
 ഷ്ടമായിട്ടുള്ള മണരംഗി, താപസന്മാർ ഇതിന്റെ എണ്ണയെടുത്തു ത
 വയിൽ തേക്കുകയും, വിളക്കു കത്തിക്കുകയും ചെയ്യും. 'ഇംഗുലീതാ
 പസന്തഃ' എന്ന അഭരണകാവ്യത്തിൽ അതിന്റെ പദ്യങ്ങളിൽ
 പറയുന്നതിനു പുറമെ 'പ്രസ്തിഷ്ഠാ കപിദിംഗുലീശംഖിദഃ സുപ്ര
 ന്ത ഏവേവചഃ' എന്ന ശാകന്തളത്തിലും, 'താ ഇംഗുലീസ്തേനക
 തപ്രദീപാസ്തീഷ്ഠാമത്യാമിനതല്പമന്തഃ തദൈവ സചിതൃണപദം
 ടിനാഭന്ത നിവസന്തേനതാഭരണവിഭരന്തഃ' എന്ന രഘുവംശത്തി
 ലും പറയുന്നു. ഇത് ഈ ദിക്കിൽ ഒരു വള്ളിയായിട്ടാണ് കാണ
 പ്പെടുന്നത്. മംഗല്യം=ശോഭനം. പണ്ണാലയം=പണ്ണാലം. (പണ്ണാ
 അർ=ഇലകൾ. തളയം=ഗുഹം). കല്യാണമായി=ശുഭമായിട്ട്.
 'ഇംഗുലീപാദോ സേതംശ്രംഗവേവപുരപുരം. നിഷാപതിനാ
 യത്ര സ്തീശ്വേനാസീൽ സമാഗമഃ' എന്ന് 'ഉത്തരരാമവതിത'ത്തിലു
 മുണ്ടു്.

(൧൪) അംഗാരേന്ദ്രനെടുത്തങ്ങു ചൂടും
 ശ്രംഗാരമാലാം മഹാശാഭിരാമൻ
 ഭംഗ്യാഭടാബന്ധനത്തെ ധരിച്ചു
 ഗംഗാം കടന്നു ഹരേ! രാമരാമ.

വ്യാ- അംഗാരനത്രൻ അംഗാരം (കീക്കനൽ) നേത്രത്തിൽ (കണ്ണിൽ) ഉള്ളവൻ (ശിവൻ). ചുട്ടതലയിലണിയുന്ന. ശുഭരമാലാം-(ആ. സീ. ഒ. പി. ഏ.) ഭംഗിയുള്ള മാലയായ. ഗംഗാം എന്നതിന്റെ വിശേഷണം മഹാശാലീ-വലുതായ ശോഭയാർന്നതായിവൻ. ഭംഗ്യാംഭംഗിയായിട്ട്. അഭയസ്ഥനാം-ജടക്കെട്ട്. അവിടെവെച്ചാണ് രാമലക്ഷ്മണന്മാർ ചേരമുഖിന്റെ പാൽ പുരട്ടി അഭയസ്ഥനാ ചെയ്തത് എന്ന രാമായണത്തിൽ പറയുന്നു. 'വടക്കുതിര' സമാനായ അഭയമകമാരേൽ ബദ്ധസ്ഥലക്കുണന്നുമാ സമീതോടേയുന്നന്നി' എന്ന് അദ്ധ്യായരത്നമാത്രം. ഗംഗാം-(ആ. സീ. ഒ. പി. ഏ.) ഗംഗയെ. മഹാ നേത്രസ്ഥിയായ രാമൻ ഭംഗിയിൽ അഭയസ്ഥനത്തെ ധരിച്ച് അംഗാരനത്രൻ എടുത്തു ചൂട്ടുന്ന ശുഭരമാലയായ ഗംഗയെ കടന്നു എന്ന് അനപയക്തം. ശുഭരരസികന്മാരായ യുവാക്കന്മാർ ചുല്ലച്ചു മുതലായതുകൊണ്ടുള്ള മാല ധരിക്കുന്നതുപോലെ ഗംഗയെ ശിരസ്സിൽ ധരിക്കുന്നതുകൊണ്ട്, അംഗാരനേത്രത്വം മുതലായ ഉഗ്രവേഷങ്ങളുണ്ടാക്കിലും, ശിവനിൽ ശുഭരരിയായ ഒരു കർമ്മകർമ്മ അവസ്ഥയും, സാക്ഷാൽ ശിവൻ ഒരു ശുഭരമാലയായിട്ട് ശിരസ്സിൽ ചൂട്ടുന്നതാണെന്നു പറയുന്നതുകൊണ്ട്, ഗംഗയിൽ പാവനതാദരിഗുണങ്ങളും, വിശേഷണസമാർത്ഥതയാൽ സിദ്ധമായിരിക്കുന്നു. 'അഭയസ്ഥലത്തെ' എന്ന അർത്ഥമില്ലാത്ത പദങ്ങളെക്കാൾ 'അഭയസ്ഥനത്തെ' എന്ന പ്രാപീനഗുണപരംത്തിന് ഭാവിയും കൂടുതലും തോന്നിയതിനാലാണ് ആ പദത്തെ എടുത്തത്. വല്ലഭധാരണം അയോധ്യയിൽനിന്നുതന്നെ കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു.

(ഹൃ) മിത്രപ്രഭാവൻ, ഭരപ്രഭവചാ
മിത്രപ്രഭവ പണ്ണശാലകടീരേ
മിത്രപ്രഭവത്തെസ്സമീപിച്ചിരുന്ന
ഭരപ്രഭവ ധാ ചരത ശ്രീരാമരാമ.

വ്യാ- മിത്രപ്രഭവൻ=സൂര്യനെപ്പോലെത്തന്നെ തെളങ്ങുകയുണ്ടായവൻ. ഭരപാജമാലം=(ച. സ്ത്രീ. തൃ. ഏ.) ഭരപാജമാലംകിയുടെ വാക്കിൻപ്രകാരം. ചിത്രമാലം=(അ. ച. സ. ഏ.) ചിത്രകം എന്ന പദ്യത്തിൽ. പണ്ണശാലകടീരം=(അ. ച. സ. ഏ.) എലകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ വാസഗൃഹത്തിൽ. മിത്രഭായത്തെ=സീതാലക്ഷ്മണന്മാരായ ബന്ധുക്കൾ രണ്ടുപേരെയും. 'മിത്രയത്തെ' എന്നാണ് അച്ചടിപ്പുസ്തകങ്ങളിലെ പാഠം. അപ്പോൾ രാമനെക്കൂടാതെ മൂന്നാളെ കാണുന്നില്ല. രാമനെക്കൂടി ചേർക്കുന്നതായാൽ 'സുഖിപ്പിച്ചിരുന്നു' എന്ന ക്രിയയുടെ കർത്താവാകുന്നത് എന്നു പറയുവാൻ തരമില്ല. അതിനാൽ ആ പാഠത്തെ സ്വീകരിച്ചില്ല. ഭദ്രായം=(അ. ന. ച. ഏ.) ശുഭത്തിനായിക്കൊണ്ട്. ഛായം=(വിസ്തൃത. സന്തോഷസൂചകനിപാതം.) ചായം=(ക്രി. വി. അയ്യ) നല്ലവണ്ണം.

ഇവിടെ അല്പം പഠയണമുണ്ട്. യമനാനഭീയുടെ വടക്കുക്കരയിലുണ്ടു ഭരപാജാശ്രമം. രാമാദികൾ ഭരപാജമാലംകിയോടുകൂടി അവിടെ ഒരു രാത്രി താമസിച്ചു പിടറുന്നാൾ കാലത്തു യമനകടന്നു ആ മന്മഥി പാഞ്ഞുകൊടുത്തു വധിയേ പോയി വാല്മീകിയുടെ ആശ്രമത്തിൽ ചെന്നു് അദ്ദേഹത്തോടുകൂടിസ്തല്യലാപം ചെയ്തു സൽക്കാരവും സ്വീകരിച്ച് അവിടന്നു പോയിട്ടാണു ചിത്രകുടപദ്യത്തിൽ പണ്ണശാല കെട്ടി അവിടെ താമസിച്ചതു്, എന്നു രാമായണത്തിൽ പറയുന്നു. ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ വാല്മീകിസന്ദർശനാദികഥകളെപ്പറ്റി യാതൊന്നും പറയുന്നില്ല. എന്നാൽ വാല്മീകി രാമായണത്തിൽ ഈ ഭാഗം ഒന്നൊന്നര ശ്ലോകംകൊണ്ടു സംഗ്രഹിച്ചിട്ടേയുള്ളു, എങ്കിലും അല്പാത്മരാമായണത്തിൽ അന്വയിലധികം ശ്ലോകങ്ങളെക്കൊണ്ടു വിസ്തരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

(൧൯) ശ്രീരാമചന്ദ്ര ഗതേചിത്രകുടം

വാരാൻ സൌമിത്രിസിതാസമേതേ

പരിച്ച ദുഃഖം മനകുന്വിലപ്പോൾ

ശ്രീരാമതാതന്നു ശ്രീരാമരമം.

വ്യാ- ശ്രീരാമചന്ദ്ര ഗതേ സൗമിത്രിസീതാസമേതേന-ഃ,
(അ. പ. സ. ഏ.) ചിത്രകൂടം. (അ. പ. ച. ഏ.) സൗമിത്രി സീ
താസമേതേ-ശ്രീരാമചന്ദ്ര. ചിത്രകൂടം-ഗതേ = സൗമിത്രിസീതാ
സമേതനായ ശ്രീരാമചന്ദ്രൻ ചിത്രകൂടത്തെ ഗതനായ സമയത്തിൽ
എന്നു വക്ഷ്യയേഭവേന. വാഴ് = നന്മ. ആൻ = ഉള്ള (രാമചന്ദ്രന്റെ
വിശേഷം). സൗമിത്രിസീതാസമേതൻ = സൗമിത്രി (ചക്രവർത്തി)
യോടും സീതയോടും കൂടിയവൻ. പാരിച്ചു-വെച്ചു. ശ്രീരാമതാ
തൻ = ശരമൻ. അല്പമേതര രാമനെപ്പിരിഞ്ഞിട്ടു മണ്ടുമ്പോൾ
വിവരം കഴിഞ്ഞുവല്ലോ. സമന്തർ ഭക്തിയെന്നു വിവരം രാജാവി
നെ അറിയിച്ചുവെന്നുള്ള സംഗതിയും രാമം ഉപാധമാണല്ലോ.

(൨൦) പുത്രാത്തി കൈക്കൊണ്ടു ദുഃഖിച്ചു താതൻ
സ്വപ്നത്തിലുറപ്പുവെന്നുള്ള വൃത്തം
ശുശ്രൂവ രാമനേജൻ മാതൃഗേഹേ
ശത്രുസ്തനാമപി ശ്രീരാമരാമ.

വ്യാ-പുത്രാത്തി=പുത്രവിരഹംകൊണ്ടുള്ള സങ്കടം. വൃത്തം=വ
ർത്തമാനം. ശുശ്രൂവ=(ചിട്ട്. പ. ല. പ. ഏ.) കേട്ടു. രാമനേജൻ=
ഭരതൻ. മാതൃഗേഹം=(അ. ന. സ. ഏ.) അമ്മയുടെ ഗൃഹത്തിൽ
കേകയരാജധാനിയിൽ. ഭരതശത്രുസ്തനാമർ കേകയരാജ്യത്തേക്കു
പോയിരിക്കുകയാണെന്നു മുഖ്യ പാഠത്തിട്ടുണ്ടല്ലോ. ശത്രുസ്തനാമ അ
പി=ശത്രുസ്തനം. ശുശ്രൂവ എന്ന ചിന്തയോടു ചേർന്നുപോയിരിക്കണം.
ശരമന്റെ സ്വപ്നാരോമണം ഭൂതമുഖേന അറിഞ്ഞുവെന്നു താൽ
പര്യം.

(൨൧) ശത്രുസ്തസംയുക്തനായുഗ്രധനപാ
വ്യഗ്രിച്ചയോധ്യംസമീപേ വരുമ്പോൾ
മന്ത്രിശ്വരാൽ കേട്ടു കൈകേയിവൃത്തം
സംക്രമവാസായി ശ്രീരാമരാമ.

വ്യാ- ശത്രുസ്തസംയുക്തൻ=ശത്രുസ്തനാടുകൂടിയവൻ. ഉഗ്രധ
നപാ=(ന. പ. ല. ഏ.) ഉഗ്രധനപാദ്യം=വെളിയ വില്ലാളി. ഭരത

മന്ദ വിശേഷണം. വൃശ്ചികം=അമ്മന്റെ മരണം കേട്ടു വിവശനാവുക. അയ്യോധ്യരഥീപേ=(അ. ന. സ. എ) അയ്യോധ്യയുടെ അടുക്കൽ. മന്ത്രിപദാൽ=(അ. പ. പ. എ) മന്ത്രിയിൽനിന്ന്. കൈകേയിച്ചതും=കൈകേയി അഭിഷേകം മുടക്കി അമന്ന കൂട്ടി മേക്കയപ്പിച്ചുവെന്നും, ആ വൃശ്ചനം നിമിത്തമാണ് ഭഗവാനുൾ ഭരിച്ചതെന്നും ഉള്ള വിവരം. സംശ്ലാഘാൻ=വളരെ കേറിച്ചവൻ.

(൨൨) “അതം മലീയം മരിപ്പിപ്പതിനും
മരമവനത്തിന്നു യാത്രാക്കുവാനും
മംഗല്യസൂത്രം പഠിപ്പാനുമായും
യെഷാ മഹാപാപി” ശ്രീരാമരമ.

വൃം— മലീയം അതം=(൨.൦. അ. പ. ൧൧. എ) എന്റെ അമ്മനെ. രാമം=(അ. പ. ൧൧. എ) രാമനെ. യാത്രാക്കുവാനും എന്നു ദ്വേഷത്തിനു പകരം ‘യാത്രാക്കുവാനും’ എന്നു പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നതിൽ സന്ധിഭേദം സ്പഷ്ടം. മംഗല്യസൂത്രം=താമിപ്പതുക. (കലശ്രീകർമ്മ, ഭക്താര്യ മരിച്ചാൽ മംഗല്യസൂത്രം വായിക്കണമെന്നു നിബന്ധനയായ കാര്യമാരുണ്ട്). അയ്യോധ്യ=അതിയാതവളായി. എഷാ=(ഏതമ്മണ്ഡം. ശ്രീ. പ്ര. എ) ഈ മഹാപാപി. ഇതു കൈകേയിയെക്കുറിച്ചു ഭരതൻ പറയുന്നതാണെന്നു പ്രകടമാക്കേണ്ടതാൽ സിദ്ധിക്കുമല്ലോ.

(൨൩) “രാജ്യത്തിൽ വാഴ്കെ”ന്നു ചൊല്ലും വസിഷ്ഠ-
ന്നാജനരും വെടിത്തണ്ട മുദമനമുക്കാൽ
ത്യാജ്യം നമിക്കുന്നു കല്പിച്ചുപോയി
രാമശ്രേയത്തിന്നു ശ്രീരാമരമ.

വൃം— ആജനരം=(ആ. ശ്രീ. ൧൧. എ) ആജനയെ. രാമാനുജനാൾ=രാമൻ നാരുജനാൾ (ഭാരതവൃത്താന്തം). ത്യാജ്യം=ഉപേക്ഷിക്കുന്നു. (രാജ്യം എന്ന വിശേഷ്യം ചേർത്തു നമിക്ക രാജ്യം

ത്യാജമാകുന്നു എന്ന വാക്യം യോജിപ്പിക്കണം.) രാമാശ്രയത്തിന് =രാമനെ ആശ്രയിച്ചുനോയിട്ട്.

(൨൪) അച്ഛൻ മരിച്ചുള്ളവസ്ഥാപ്രസംഗം
സമുഷ്ടശ്രവണമന്ദം വാത്തും
ദിക്പത്രവേദം വരുത്തിട്ടുമാറും
ചച്ചിച്ചു ഓച്ചിച്ച ശ്രീരാമരാം.

വ്യാ - അച്ഛൻ...പ്രസംഗം=(അ. ച. സ. ഏ) അച്ഛന്റെ മരണസംഗതിയെക്കുറിച്ചുള്ള പ്രസ്താവത്തിന്. സമുഷ്ടം.....പ്രവാഹങ്ങൾ=മാന്ദര്യമായ കണ്ണുകളിൽനിന്നു ധാരയായിത്തുഴുകുന്ന കണ്ണുനീർ. വാത്തും=ചെപ്പിച്ചു. ദിക്പത്രവേദം=നാലുഭാഗത്തും നില്ക്കുന്നവനെക്കാൾ ഉപമം. (ദിക്പത്രം എന്ന പദത്തിന്, ലക്ഷണയാ നാലുഭാഗത്തും നില്ക്കുന്ന ജനങ്ങൾ എന്നർത്ഥം ശ്രീകീർത്തനം). ചച്ചിച്ചു=ചിചരിച്ചു. വീണ്ടും വീണ്ടും മാർത്താണ്ഡൻ്റെ എന്നു സാരം. അച്ഛന്റെ ഗുണങ്ങളെയും, അദ്ദേഹത്തിനു, സമുഷ്ടപുനങ്ങളിൽ നായാട്ട്, ശ്രീലയഭക്തം എന്ന ഭോക്താക്കൾ നിമിത്തം വന്നുകിടയെ പറ്റുകയെയും, പിതൃഹിതായുജ്ജ്വലമായ നാലു പുത്രന്മാരുണ്ടായിരുന്നിട്ടും, അന്ത്യകാലത്ത് ഒരു പുത്രനെപ്പോലും കാണാനിവേശായിരിക്കുന്നതെല്ലാമുള്ള വിധിവൈഭവത്തെയും മാറ്റം ആലോചിക്കുന്നവകൾമുള്ളതാണല്ലോ.

(൨൫) കൃത്യം പിതൃത്വം പരേതസ്ത കൃതപാ
നിത്യാനുഭൂതൻ മഹാത്മാവു രാമൻ
സത്യപ്രതിജ്ഞനന്തരധ്യക്ഷയച്ചു
നീത്യാ കവീയാനെ ശ്രീരാമരാം.

വ്യാ - കൃത്യം=(അ. ന. പ്ര. ഏ). പിതൃത്വം=(ദ്ര. ച. ഷ. ഏ) യത്=(യമച്ഛം ന. പ്ര. ഏ). പരേതസ്ത=(അ. ച. ഷ. ഏ). കൃതപാ=(കൃതപാ പ്രത്യയം അന്ത്യം). പരേതസ്ത=മരിച്ചവനായ.

പിതൃപിതാവിന്. തത്പരതയോടുകൂടി. കൃത്യം ചെയ്യപ്പെടേണ്ടതായിട്ടു (ഭവതി=ഭവിക്കുന്നു). (തത്=അതിനെ). കൃത്യം ചെയ്യപ്പെട്ടു; ഭരിച്ച അമ്മനെ ഉദ്ദേശിച്ചു ചെയ്യേണ്ടതായ സ്തനം, ഉപേക്ഷണം, പിണ്ഡസമുല്പന്നം മുതലായ കർമ്മങ്ങളെല്ലാം ചെയ്യിപ്പ് എന്നു സാരം. നിത്യം നേട്ടമന്ത്രിയുസംസാസ്യപന്ത്. മഹാത്മാവ്=മഹാശയൻ. സത്യപ്രതിജ്ഞ=സത്യമായ പ്രതിജ്ഞയോടുകൂടിയവൻ; പ്രതിജ്ഞ തെറ്റിക്കാത്തവൻ. (ഇതു മൂന്നും കർമ്മവശം 'രാജൻ' എന്നതിന്റെ വിശേഷണങ്ങളും, പ്രത്യേകം അഭിപ്രായങ്ങളോടുകൂടിയവയും ആണെന്നു ഗ്രഹിച്ചിരിക്കണം. നീത്യം= (ഇ. സ്രി. തു. ഏ) നീതികൊണ്ട്; ശ്രീരാജൻ വനവംശം കൈവിട്ട് രാജാവായി വാഴണം എന്നുള്ള ഭരതന്റെ നിർണ്ണയത്തെ സ്മരണയ്ക്കുവണ്ണമിച്ച് അദ്ദേഹത്തെ സമാധാനപ്പെടുത്തി എന്നു സാരം. കനിയന്ത്=അനുജൻ (ഭരതൻ).

(൨൬) രാജാജ്ഞ കൈക്കൊണ്ട രാജാനുജൻ താൻ
തത്പരതയോടുകൂടി മൂർത്തി വിന്യസ്യ നന്ദി.
ഗ്രാമകുലോദ്ദാമ്യ മശാന്നഭവതാ
രാജാഗമകരംകി ശ്രീരാജാമ.

വ്യാ— രാജാജ്ഞ കൈക്കൊണ്ടു=രാജന്റെ കല്പന സ്വീകരിച്ച്. രാജാനുജൻ=ഭരതൻ. തത്പരതയോടുകൂടി= (ആ. സ്രി. ഭി. ഭി) അവന്റെ= (രാജന്റെ) കൈതയടികളെ. മൂർത്തി= (ന. പ. സ. ഏ) ശിരസ്സിൽ. വിന്യസ്യ= (പ്രബന്ധം അവ്യ) വെച്ചിട്ട്. നന്ദിഗ്രാമം= (അ. പ. സ. ഏ) നന്ദിഗ്രാമത്തിൽ. അയോധ്യയിൽ രാജധാനിയുടെ പുറത്തുള്ള ഒരു ഗ്രാമത്തിൽ. അകരം= (പ്രബ്. പ. പ്ര. പ. ഏ) ചെറു. രാജ്യം= (അ. ന. ഭി. ഏ) രാജ്യത്തെ (രാജാവിന്റെ കർമ്മത്തെ, അതായത് രാജ്യപരിപാലനത്തെ) ആശാന്തരവതം= (സ. പ. പ്ര. ഏ) ആശാന്തരവതസ്സായിട്ട്. (ആശാന്തരവതസ്സ്= അല്പം ശാന്തമായ ചിത്താവസ്ഥാടുകിയവൻ). രാജാഗമകരം= (പ്രബ. പ. പ്ര. ഏ) രാജാവിനെ കണ്ടതിരിക്കണമെന്ന്. ഈ

രണ്ടു ചരക്കും രാമാനുജൻ എന്നതിന്റെ തലപ്പേരിശേഷണം. ഇതിൽ 'നന്ദിഗ്രാമ' എന്ന കാപ്പത്തേ, ശ്ലോകത്തിന്റെ പൂർവ്വാത്താർത്ഥങ്ങൾ രണ്ടിലുംകൂടി കണായി പ്രയോഗിച്ചു, ശ്ലോകങ്ങൾക്കു സമാന്തമായി അർത്ഥത്തിൽ അവശ്യം വേണ്ടതായ വിശേഷങ്ങൾ വകവെക്കുകയിരുന്നതു, കവിയുടെ നിരങ്കുശതപരകാരണം, വൃത്തപരിധിയിൽ കോളം വരാതെ കഴിപ്പാൻ അതുവണ്ണമുള്ള പരിചയം കാവായിട്ടാ, അതോ സ്വയംഭാവപരമായികൊണ്ടു പ്രവിധ്യയുണ്ടായിട്ട് സംസ്കൃതകാവ്യരസനിയമങ്ങളെ അനുസരിച്ചാൽ, "അപിമാംശം കലം കർമ്മാൽ മാനദംശംഗനകാരയത്" എന്നുള്ള സംസ്കൃതകാവ്യരസസമ്പ്രകാരം അപ്രതിവിധിയായതായതായതായ ദോഷവും വരുവാനില്ലെന്നു കണിച്ചാനായിട്ടോ എന്ന് അഭിപ്രായം തീർച്ചപ്പെടുത്തേണ്ടതാകുന്നു.

(൨൭) സച്ചിത്സപത്രപിൻ! ജഗന്നാഥ! വിഷ്ണോ!
 സച്ചക്ഷരാഭിത്വ! വന്ദേഹി നിത്യം
 വച്ചിടനിൽ ചേവടിത്തരമിദാനിം
 മച്ചിത്തരംഗേ ഫരേ! രാമ രാമ.

വൃത്തം— സച്ചിത്സപത്രപിൻ—(ന. പ. സം. ഏ). ജഗന്നാഥം—(അ. പ. സം. ഏ). വിഷ്ണോ—(ഉ. പ. സം. ഏ). സച്ചക്ഷരാഭിത്വം—(അ. പ. സം. ഏ). വന്ദേ—(ച. ൧. ൧, ൨, ൩, ൪, ൫). ഹി—(അപ്യ). നിത്യം—(അ. പ. ച. ൧. ൨. ൩. ൪. ൫). സച്ചിത്സപത്രപിൻ ജഗന്നാഥ സച്ചക്ഷരാഭിത്വ വിഷ്ണോ നിത്യം (പദം) (അർത്ഥം) വന്ദേഹി. എന്നനാമം. സച്ചിത്സപത്രപിതരായി ജഗന്നാഥനായി സച്ചക്ഷരാഭിത്വനായിരിക്കുന്ന വിഷ്ണോ നിത്യനായ അങ്ങനെ അൻ വന്ദിക്കുന്നു എന്ന് അനാമകാര്യം. സച്ചിത്സപത്രപി—സർവ്വമാത്രം അനുസരണപത്രപരമായിട്ടുള്ളവൻ. ജഗന്നാഥൻ—ലോകത്തിന്റെ നാഥൻ. സച്ചക്ഷരാഭിത്വൻ—സർവ്വജ്ഞങ്ങളുടെ കണ്ണിൻ അഭിത്വനായിട്ടുള്ളവൻ നിത്യൻ—സർവ്വമാത്രൻ. വിഷ്ണോ—(സർവ്വത്തിലും വ്യാപിച്ചവൻ എന്ന്. അർത്ഥവർത്ഥം). ചേവടിക്കാൽ—ചുവന്ന പാദം

പത്തം. ഇക്കാനീം=(അവ്യ) ഉപപാദം. മച്ചിത്താംഗം=(അ ന. സ. ഏ) എന്റെ ചിത്താംഗത്തിൽ (മനസ്സിൽ) വളിപ്പ്=വയ്ക്കണം. എന്റെ തൂപ്പാടങ്ങൾ എന്റെ മനസ്സിൽ ഭരണത്തോടുകൂടി. എന്നു കവി യുടെ പ്രർത്ഥന. വൃത്തം 'കല്യാണി'; "കല്യാണി രാഗം മൂന്നു ഇ ത്ത രാഗങ്ങളോട് ചേർക്കുക" എന്നു ലക്ഷണം. (വൃത്തകുഞ്ജരി)

അപരം വൃത്തം കഴിഞ്ഞു.

—o—o—o—

ആ റാ ങ്കു ത്തം .

—o—o—o—

൧. ചിത്രബാസ്യവചോകരാകയ മത്ര
 പോന്ന വരും ദ്രവ്യം
 ദ്രോമപ്പിനിയത്ര ചാസമിതെന്നു-
 റപ്പു രാജ്യത്തമൻ
 ദ്രോലക്കുന്ന സ്വീതയോടൊരമിച്ചു
 ചിത്രതരാലയം
 ചിത്രകൂടമതികൂമിച്ചു നടന്നു
 രാമ ഹരേ ഹരേ.

വൃത്തം—ചിത്ര... .പോകർ=സ്നേഹിതന്മാരും ബന്ധുക്കളായ അ നങ്ങൾ. ആ=(അവ്യ) ഇവിടെ. ദ്രോമ=ശോഭനം. ചിത്രതരാല യം=മരണാഗ്രാശനം പശ്ചാത്താപത്തോടുകൂടിയത്. (ചിത്രകൂടമതി ശേഷം). അതികൂമിച്ച്=വിട്ട്. നടന്നു=പോയി.

൨. ചണ്ഡനായ ധരാചിരധമിയരരി
 മേലിന്ന മതവറിണം

പുണ്യരീകവിലോചനൻ മനോന്ത-

കാന്തകുസുനിഭൻ

ദണ്ഡകാവനമിന്ദുമണ്ഡലചുഞ്ചി

ഭൂതാദമണ്ഡിതം

ചണ്ഡഭാനുമിഖംഭ്രമണ്ഡലമാപ

രാമ ഹരേ ഹരേ.

വൃം- ചണ്ഡനായം=(അ. ന. ച. ഏ) വധത്തിനായിക്കൊണ്ട്. തരാനിരോധം-ഭൂമിക്ക് ഉപദ്രവം ചേരവി. മേവിന=ഉണ്ടാക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന. വൈരിങ്ങാം=(ന. വ. ഷ. യ) ശത്രുക്കളെ. പുണ്യരീകവിലോചനൻ=താമരപ്പൂക്കളെയുമിടക്കുമ്പോൾ ഉണ്ടാകുന്നവൻ. മനോന്തകാന്തകുസുനിഭൻ=അത്രതെല്ലാമെയും കലകനെപ്പോലെയുമിരിക്കുന്നവൻ. ശത്രുക്കൾക്കു ഭയപ്പെടുന്നവനെന്നും നീരോ, ദണ്ഡകാവനം=ദണ്ഡകാരണ്യം. ഉന്ദ.... മണ്ഡിതം=ചുറ്റുമണ്ഡലത്തിൽ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന വൃക്ഷങ്ങളെക്കൊണ്ട് ശോഭിച്ചിട്ടു്. ചണ്ഡഭാനം=(ഉ. വ. വൃ. ഏ) സൂര്യൻ. ഇവ=(അവ്യ) എന്നുപോലെ. അഭ്രമണ്ഡലം=(അ. ന. ച. ഏ) ഭാഗമണ്ഡലത്തെ. ആപം=(പ്രി. ചി. പ. പ. വൃ. ച. ഏ) പ്രാപിച്ചു. മനോന്തകാന്തകുസുനിഭൻ. പുണ്യരീകവിലോചനൻ തരാനിരോധം ഇയാറി ചേവിന വൈരിങ്ങാം ചണ്ഡനായ ഇന്ദുമണ്ഡലചുഞ്ചിഭൂതാദമണ്ഡിതം ദണ്ഡകാവനം ചണ്ഡഭാനം അഭ്രമണ്ഡലം ഇവ ആപ. എന്ന് അനാചാരം. മനോന്തകാന്തകുസുനിഭനായി, പുണ്യരീകവിലോചനനായിരിക്കുന്ന (രാമൻ) തരാനിരോധം ഇയാറി ചേവിന വൈരികളുടെ ചണ്ഡനത്തിനായി കൊണ്ട് ഇന്ദുമണ്ഡലചുഞ്ചിഭൂതാദമണ്ഡിതമായ ദണ്ഡകാവനത്തെ, ചണ്ഡഭാന അഭ്രമണ്ഡലത്തെ എന്നുപോലെ, പ്രാപിച്ചു. എന്നു അർത്ഥം. ഉപമാലങ്കാരം.

൩. പുഷ്പിതദൃമരാജിദത്തവിലോചനേ

രഘുനായകേ

പുഷ്പസായകദേവതാമപഹൃത്യ

കോപി നിശചരൻ

ദൃഷ്ടശാഖി വിരോധനംബരമുൽപ-

പാത തദൈവ താ-

മുഗ്രാമശരാഗമേ വിസസഞ്ജ

രാമ ഹാര ഹരേ.

വൃം- പുഷ്പിതദൃമാഷിഞ്ഞവിദ്യമാധനം(അ. പ. സ. എ)
പുഷ്പനിഷ്ഠനാ മരകുട്ടത്തെ നോക്കിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുന്നുവൻ.(രഘുനാ
യകവിശേഷണം). രഘുനായകം(അ. പ. സ. എ) ശ്രീരാമൻ.
പുഷ്പസായകദേവതാം(അ. പ്രീ. ദ്വി. എ). സീതയെ. അപഹൃ
ത്യ=(പ്രബുദ്ധനും അമ്പ്ര) അപഹരിച്ചിട്ട്. കോപി=കു. അപി കം
(കിം ശബ്ദം. പ. പ്ര. ഏ). അപി=(അമ്പ്ര). കം ശരപി=കരു.
നിശചരൻ=രക്ഷസ്സ്. ദൃഷ്ടശാഖി=ശല്യജനൻ, നിരോധൻ. അം
ബരം=(അ. ന. ദ്വി. എ) ആകാശത്തെ. ഉൽപപാതം=(പ്രീ. ഖിം.
പ. പ. പ്ര. പ. എ) ഉൽപതിച്ചു (ഉയന്നു). തദൈവം=തദാ, ഏവ
(അമ്പ്ര) അല്പാഹാരനോ. താംക(തമമഞ്ജം. പ്രീ. ദ്വി. എ) അവ
ളെ ഉഗ്രാമശരാഗമം(അ. ന. സ. എ) ചേക്കുമായ രാമബാണം
ഏറ്റാല്പാഹി. വിസസഞ്ജം=(പ്രീ. ഖിം. പ. പ. പ്ര. പ. എ) വി
സഞ്ജിച്ചു. വിദ്യ. രഘുനായകം, പുഷ്പിതദൃമാഷിഞ്ഞവിദ്യമാധനം, ദൃഷ്ട
ശാഖി. വിരോധൻ. കം അപി. നിശചരൻ. പുഷ്പസായകദേവതാം.
അപഹൃത്യ. അംബരം. ഉൽപപാതം. തദാ. ഏവ. ഉഗ്രാമശരാഗ
മേ. താം. വിസസഞ്ജ എന്ന് അനാചാരം. രഘുനായകൻ പുഷ്പിതദൃ
മാഷിഞ്ഞവിദ്യമാധനനായിരിക്കുന്ന സുകയത്തിൽദൃഷ്ടശാഖിയായി
രിക്കുന്നവിരോധൻ എന്നൊരു നിശചരൻ പുഷ്പസായകദേവതയായ
(സീതയെ) അപഹരിച്ചിട്ട് അംബരത്തെ ഉൽപതിച്ചു. അല്പാഹാര
നോഉഗ്രാമശരാഗമത്തിൽ അവളെ വിട്ടുകയും ചെയ്തു. എന്തോ.

൪. സോമസൂര്യമെയും ധരിച്ചൊരു

വിശ്വപാപ്തസന്നിഭൻ

വീരലക്ഷണരാജാവെഴുതി
 തോളിൽ വെച്ചതും വിധേയ
 വാളുകൊണ്ടു മുറിച്ചു തൽക്കര-
 ഭൂമിയിൽ പതിപ്പിച്ചുടൻ
 വാനിലാക്കിയവനെയും ശിവാഭര-
 ഹമ ഹരേ ഹരേ.

വ്യാ.— സോമസ്വർണ്ണം=ചന്ദ്രനും ആദിത്യനും. വിസ്തൃപദ്യതസ
 നിഭൻ=വിസ്തൃപദ്യതത്തിന്റേ തുല്യൻ. വീരലക്ഷണരാജാവെഴു-
 ത്ത (അ. പ. ചി. ഭി.) വിരനായ ലക്ഷണനെയും രാമനെയും, വി-
 ധേയം (ഇ. പ. സ. ഏ) നമിക്കുന്നത്. തൽക്കരം=താവന്റെ കരം.
 ഭൂമി=ഭൂമി. വാൻ=വെട്ടും. രാമലക്ഷണരാജാവിനെ തോളിലെടുത്ത്
 ഉയർത്തുന്ന വിരയനെ ഇതാഹ്വയം സൂത്രപദ്യവാരെ തരിച്ച് ഉയ-
 രിപ്പിക്കുന്നു വിസ്തൃപദ്യം=വായം എന്നു വ്യാഖ്യാനിച്ചിരിക്കുന്നതി-
 നാൽ ഉപദേശിക്കുന്നു.

മ. പ്രാണധാരണമാത്രവാൻ ശരഭംഗ
 മരേണി കൈമിലി-
 പ്രാണനാഥസമംഗമേ പരലോക-
 മാപ സുഖദായകം
 പ്രിണനായി നടന്നു ദണ്ഡുക-
 വാസിനാം യമിനാം ധന-
 ബ്ധാണപാണിഗെസ്തപവാസ-
 മവാപ രാമ ഹരേ ഹരേ.

വ്യാ.— പ്രാണധാരണമാത്രവാൻ=പ്രാണനെ ധരിക്കുക എന്ന
 ഉമാത്രം ഉള്ളവൻ. (ശരഭമുള്ള ശരീരവ്യാപാരങ്ങളെല്ലാം വെടി-
 യായിരിക്കുവാൻ എന്ന സാരം) ശരഭം=മാമുനി=ശരഭംഗനെന്ന
 മന്ദകി കൈമിലിപ്രാണനാഥസമംഗമേ=(അ. പ. സ. ഏ) കൈ

മിഥി (വിത)യുടെ പ്രാണനാഥ (ജന്മാവ്)ന്റെ സമാഗമത്തിൽ. പരാജയം (അ. ച. മി. എ) പരാജയം. ആചാരം (മി. മിഴ്. പ. പ. പ്ര. ച. എ) പ്രാപിച്ചു. സുഖമാനം-സുഖത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നതായ (പരാജയം എന്നതിന്റെ വി ശേഷം). അതായത് നിത്യനന്ദമെന്നതായ രാജം. പ്രീണനം (അ. ന. ച. എ) സന്തോഷം നൽകുന്നതിനായിക്കൊണ്ട്, ഭണ്ഡകവാസിനാം. യമിനാം (അ. ന. ച. ച. ച) ഭണ്ഡകവാസിയായ യമസി കൂടെ. ധനുഷ്യാണപാണി (ഇ. ച. പ്ര. എ) നീലം അന്നം കയ്യിലെടുത്തവനായിട്ട്. (രാമചിരേഷണം). അഗസ്ത്യവേദം (അ. ച. മി. എ) അഗസ്ത്യമന്ത്രിയുടെ ആശ്രമത്തെ. അവാപം (മി. മിഴ്. പ. പ. പ്ര. ച. എ) പ്രാപിച്ചു. പ്രാണധാരണമാത്രമാനായ ശരംശമാമി. മൈഥിലിപ്രാണനാഥസമാഗമത്തിൽ സുഖമാനമായ പരാജയം ഉൾപ്പെട്ടു. ഭണ്ഡകവാസികളായ യമികളുടെ പ്രീണനത്തിനായിക്കൊണ്ട് ധനുഷ്യാണപാണിയായിട്ട് നമസ് അഗസ്ത്യവേദത്തെ പ്രാപിച്ചു. എന്ന് അനന്തരം.

ന. രാമചക്ഷുണദേശോത്സവം
കൈതുകുന്ദാരിമണ്ഡലം
കാണത്തിന്നടുത്തു വന്നു നിറഞ്ഞു
നിന്ന നിറഞ്ഞു
ലോചനങ്ങൾ തണുത്തു കരമ
സമാധാനമെങ്കിലും
മാനസബലിഞ്ഞുപോയ ശിവ
രാമ രാമ ഹരേ ഹരേ,

പു. രാമ...കൈതുകുന്ദം (അ. ന. ച. എ) രാമചക്ഷുണനാമം പരമാനന്ദത്തിന് അല്പമുണ്ടായത്. മനീഷ്യമന്ത്രിയെന്നും. നിറഞ്ഞുവന്നിരിക്കുന്നു. ലോചനങ്ങൾ കണ്ണുകൾ. കരമ...വിശ്വാസം (അ. ന. ച. എ) ചാമദേശത്തുവന്ന രാമനെ കണ്ടപ്പോൾ മാനസങ്ങൾ മനസ്സുകൾ. കാഴ്ചക്കാരന്റെ മുമ്പാകെ അപേക്ഷിച്ചു മുമ്പുവന്നു.

മന്ത്രിയുടെ ദുഃഖനിവേദനത്തെ അടുത്ത പട്ടം കൈമാറ്റം ചെയ്തു

൭. “വിക്രമാംബുനിയേ! രാജ്യത്തേ!
 ലക്ഷ്മണാഗ്രജ! രക്ഷസാം
 വിക്രമങ്ങളോരോന്നു വെവ്വെറെ
 കേൾക്കേ നീ കരുണാകര!
 ദുഷ്ടതയ്ക്കുദീനമെന്നതു തന്നെ
 നീ നിനക്കാജ്ഞ ഭൂ-
 ചക്രലോകമിതൊക്കെയിങ്ങനെ
 രാമ രാമ ഹരേ ഹരേ.”

വ്യാ— വിക്രമാംബുനിയേ=(ഇ. പ. ൩൦. ൧൧) രാമൻ ഒരുത്ത
 വന്നൊരുത്തോവ!. രാജ്യത്തേ=(ഇ. പ. ൩൦. ൧൧) രാജ്യത്തെത്തിൽ
 വെച്ച ശ്രേഷ്ഠനായുള്ളോവ!. ലക്ഷ്മണാഗ്രജ=(ഇ. പ. ൩൦. ൧൧) രാ
 മ! രാക്ഷസം=(ഇ. ന. ൩. ൧൧) രാക്ഷസന്മാരെ. വിക്രമങ്ങൾ=
 അക്രമങ്ങൾ. കരുണാകര=(ഇ. പ. ൩൦. ൧൧) ദയനീധിയായു
 ള്ളോവ!. ദുഷ്ടത=പാപം. ഇ=(രാജ്യ). മലിതം=എന്റ
 ത്ത്. (എന്റ പാപം നിമിത്തമാണ് എനിക്കിങ്ങിനെ വന്നത്
 എന്നു നീ വിചാരിക്കരുതെന്നു സാരം). ദുഷ്ടലോകം=ദുഷ്ടസ്ഥ
 ലത്തിലുള്ള സ്ഥല എന്നും. ഇങ്ങനെയെന്നു ആകുന്നു. എനിക്ക് സം
 ഭവിച്ചതുപോലെതന്നെ രാക്ഷസന്മാരെ ഉപദ്രവം അനുഭവിച്ച
 നവരാണ് എന്നു സിദ്ധം.

രാമൻ ഉപരിമോദം അനുഭവിച്ച സംഭവിച്ച ഉപദ്രവങ്ങളെ
 രാജ്യത്തെ പറയുന്ന വിധങ്ങളെ അദ്ദേഹിവിവരിക്കുന്നു:-

൧. “ഉണ്ണി! രാമവ! നീയടുത്തടുത്തിങ്ങ
 പോരിക ബാലക!
 കണ്ണൊരിത്രമെനിക്കു കാണ,
 വയസ്സുനേകമതിതുമായ്

എണ്ണകിൽത്തമല്ല രാമ! പിടിച്ചു

രാക്ഷസഭക്തിരം

ഉണ്ണി ഒണ്ണകിനാടി കാണിതു

രാമ രാമ ഹരേ ഹരേ”

വ്യാ.— ഉണ്ണി! രാമ! എന്ന് അതിവൃദ്ധനായ മുനി വാത്സ
 ല്യമായിത്തന്നെ ചൊല്ലുന്ന സംഭവമാണ്. ഇത്രം അല്പംപോലും
 ചോദ്യം ചെയ്യുക അനുചരന്മാരും. പണ്ടോക്കുറങ്ങുകയില്ല. കറങ്ങാ
 എന്ന പ്രയോഗിക്കുകയൊണ്. അതികേൾക്കിയതാണ്. ശതരത്ന
 ന്. രാക്ഷസർ ചിത്രരായാ ചന്ദ്രനാൽ ഭക്തിപ്പെട്ടു. ഉണ്ണിഒണ്ണകി
 നാടി=ഉണ്ണിയുടെ ഒണ്ണ്, (പടി) അധിനം, (ചരം) മുതലായതാണ്.
 ഉണ്ണിയിരിക്കുന്ന ബ്രഹ്മരൂപിയായ ഉണ്ണി. രാ. പൂർണ്ണചോദ്യ
 ി കണ്ണുവെട്ടിയതിന്റെ ചോദ്യം. അതിൽ മുങ്ങപ്പെട്ടു പിരിയുന്നതായി
 യ മേലുപയോഗം. അതിൽ ചമയക്കാരാകുന്ന ഒണ്ണാധരിക്കാറുണ്ടല്ലോ.
 രാക്ഷസർ ഭക്തി ചെയ്തു ഉണ്ണിയുടെ ആസ്ഥാനത്തെത്തന്നെ മനസ്സിൽ
 കാണിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

ന്. “ഹന്ത! രാക്ഷസകന്തമേറ്റു മടിയ-

ഭന്ത മടന്തപായ്

ചിന്തനീയമിതെന്തു രാമ! മടിയ-

വേദന മെനിയേ

മനമരാഗമിതായി മരമ-

ഗന്ത്രമകന്നൊടിക്കര-

പന്തരാജസമാഗമേ ഹരി രാമ

രാമ ഹരേ ഹരേ.”

വ്യാ.— ഹന്ത=(അയ്യോ) കഷ്ടം. രാക്ഷസകന്ത=രാക്ഷസന്മാര
 ത്തെ കന്തം. മടിയഭന്തം=എന്റെ ചെല്ലം. ചിന്തനീയം=ആലോ
 ചിക്കത്തക്കതാണ് ഇതും=(ഇതും ശബ്ദം ന. പ്ര. എ) ഇത് ഇ=(അ

വ്യ) ഭദ്രിയവേദനം=എന്റെ അറിയിപ്പിക്കൽ (ആവലാധി). മനഃ
രഗാമിപാപതുക്കുപ്പതുക്കെ നടക്കുന്നവൻ. ('മഹാരഗാമിയായി'
എന്നാണു വേണ്ടതു്) (അൻ എന്നു വിശേഷ്യം ചേർത്തപ്പതിക്കു
ന്നു) മരകഗുരൂപ=എന്റെ ശരീരം. ഏകൻ=ഒരു രാക്ഷസൻ.
അന്തരാളസമഗമം=(അ. പ. സ. ഏ) ഒരു തിരക്കിനിടയിൽ പൊ
ട്ടുപ്പാർ. രാക്ഷസന്മാരുടെ കന്തം ഏറ്റം എന്റെ പല്ലു പോയി.
ഇതു ഞാൻ പറഞ്ഞു മനസ്സിലാക്കാതെത്തന്നെ ആലോചിച്ചുപരിയാ
മല്ല. ഭരിക്കൽ രാക്ഷസന്മാരുടെ ഇടയിൽ അകപ്പെട്ടപ്പോൾ ഒ
ത്തുൻ എന്റെ ഭോഷ ഭദ്രിയകളുത്തരതിന്നാൽ എനിക്കിപ്പോൾ
നേരെ നടക്കാൻ വയ്യാതെ കൂനിച്ചനി നടക്കേണ്ടതായി വന്നിരിക്കു
ന്നു: എന്നാണു് ഒരു മഹഷിയുടെ ആവലാധി.

൧൦. "ഭണ്ഡപാണിരിവരത്ര വരുന്നത

രക്ഷസൻ മടിയത്തുടൻ

ഒന്നുകൊണ്ടു കമച്ചു നമ്മുടെ കണ്ണു

മൊന്നു പൊടിഞ്ഞുപോയ്

ചണ്ഡ ഭാനുകലാവതംസ! ഭദ്രിയ

ണ്ണമിതിൽപ്പരം

ഭണ്ഡതാഡനമെത്ര? രഘവ!

രഥ രഥ ഹോ ഹോ."

വ്യം- ഭണ്ഡപാണി=(ഇ. പ. ബ്ര. എ) രാജൻ. ഇവ=(അ
വ്യ) എന്നു പറയെ. അത്ര=(അവ്യ) ഇവിടെ. ഒണ്ണു=വടി. കമ
ച്ചു=അടിച്ചു. ചണ്ഡഭാനുകലാവതംസ=(അ. പ. സ. ഏ) സൂര്യ
വംശത്തിന്നു് അലങ്കാരമായിട്ടുള്ളവൻ: ഭണ്ഡതാഡനം=വടിക്കൊ
ണ്ടുള്ള അടി. കണ്ണു പൊടിയതു മാത്രമല്ല എനിക്കുള്ള ഒണ്ണും. വടി
കൊണ്ടുള്ള അടിയും ഞാൻ വളരെ അനുഭവിക്കേണ്ടി വന്നു. എന്നാ
യിരുന്നു മഹോദയ മുനിയുടെ സങ്കടം.

എ. "ഉത്തരനാകിയ രാവണൻ പുന-

രൂക്ഷകൂടെ മുടക്കിനാൻ

വാക്കു കേൾക്കിലതിരപ്പാഴും മമ

മുത്രവാതമുടൻ വരും

സാക്ഷി ദൈവമൊഴിഞ്ഞു മരൊറു

ഭൂതരില്ല നമുക്കു കേൾ

തിക്കു നമ്മുടെ സങ്കടങ്ങളെ

മാമ രാമ ഹമേ ഹമേ."

വൃ.- ഉത്തര = ഉത്തരനാകിയ. മ = (മ. സ്തംഭം, ക. ഹ.) എന്നിക്ക്. മുത്രവാതം = മുത്രവാതം. സാക്ഷി = എല്ലാം സാക്ഷ്യമായി അറിയാനുള്ള. മരദൈവം = മരദൈവം. ഭൂതരില്ല = ഭൂതരില്ല. നമുക്കു = നമുക്കു. കേൾ = കേൾക്കുക. മാമ രാമ ഹമേ ഹമേ = മാമ രാമ ഹമേ ഹമേ.

എ. ഗർവ്വഹീനമിവണ്ണമഗ്നിസരണ-

മമുനിവാക്കിനാൻ

ശർവ്വഹാലവിലോചനോപമ-

ലോചനൻ രാമനായകൻ

സർവ്വരാജസവിരവംശമധ-

പ്രതിജ്ഞയുമാറ്റു ചെയ-

യ്ക്കുവാളുതമേകിനാൻ ഹമി

മാമ രാമ ഹമേ ഹമേ.

വൃ.- ഗർവ്വഹീനം = അഭിമാനമില്ലാത്ത (പ്രി. വി). അഗ്നി സരണമാകുമ്പോൾ മമുനിവാക്കിനാൻ = മമുനിയെപ്പോലെ (അഗ്നി, മമുനി,

നിഗ്രഹാനുഗ്രഹശക്തി മുതലായ ഗുണങ്ങളെക്കൊണ്ട് അധിപം
 കൃത്യത്തിൽ മഹാക്ഷിമായുടെ വാക്കേറിയതും. ശബ്ദം.....ലോകനാ-
 ശിവന്റെ നെറിയെപ്പോലെ കണ്ണുപോലെയുള്ള കണ്ണുകൾ ഉള്ളതിനാൽ
 യാൻ. ഇതു ശൈലാലയത്തിന്റെ അനുഭാവമായ 'ഉഗ്രത'യുടെ ചി-
 ന്നമാകുന്നു. ശബ്ദം.....പ്രതിഭാസം സകല രക്ഷാസമീപമാകെയും
 പശ്ചാത്താപമുള്ളി കൊണ്ടാകുമെന്നുള്ള ശബ്ദം. ആതുരതയ്ക്കു
 വേഗത്തിൽ. ഉച്ചരാകാശം=ഭൂമിക്ക് യാചിക്കത്തക്കതായ ഒരു ദി-
 നം. "അതൃതംപ്രാപ്തംചിതം" എന്നു മന. രാവണവധം നാവി-
 തമാണെങ്കിലും സർവ്വരക്ഷാസമീപവധം അഭാവം. എന്നു.

പ്രഥ. ശാസ്ത്ര ചരപമഗന്ധ്യമമുനി-

വാക്കിനാലിയുധീയതം

വാക്യമുദാഹരിതകൃതം നിമുപകാശം

വാങ്ങി രാജ്യത്തമൻ

മാർഗ്ഗങ്ങളെക്കണ്ടു മുനി-

മാർഗ്ഗനീയപദാംബുജൻ

മാർഗ്ഗമേനകൊണ്ടു രക്ഷസ-

നാശനായ ഹിരേ ഹിരേ.

പ്രാ. ശാസ്ത്ര ഗവേഷണം=വൈഷ്ണവമായ വിദ്യ. (ശാസ്ത്രം-
 കൊമ്പ്) കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയത് എന്ന് അവയവാനന്ദം അഗസ്ത്യൻ
 മുനിവാക്കിനാൽ=അഗസ്ത്യൻ മഹാക്ഷിയുടെ വാക്കിൻപ്രകാരം. ഇദ്ദേഹ-
 യുടെ=ആവനാഴിയോടുകൂടിയത്. (ശാസ്ത്ര ഗവേഷണവിശേഷങ്ങൾ)
 ആത്മ അഭിവാദനങ്ങൾ ആവനാഴിയാണെന്നു രക്ഷസന്മാർക്കറിയാ-
 യെന്നു. അരിരക്ഷം=ശത്രുക്കളിൽനിന്നുള്ള രക്ഷ. നിമുപകാശം=ത-
 ന്റെ കൈവശത്തിൽ. മാർഗ്ഗങ്ങളും=അവകൾ. മുനിക്കാർഗ്ഗനീയീ-
 പദാംബുജൻ=മുനിമാരോട് അനേകംകുറച്ചവരാണ് യോഗ്യമായ പ-
 ദാംബുജങ്ങളോടുകൂടിയവൻ. മാർഗ്ഗമേ=വഴിയേ. രക്ഷസനാശനാ-
 യം=(അ. ന. 21. 49) രക്ഷസന്മാരെ നശിപ്പിക്കുവാനായി കൊണ്ടു.

ഘർ തീർത്ഥഭൃതജലപ്രവാഹ മഹാ-
 നദീനികടേ ചിരം
 ചിത്രപഞ്ചവടീവനേ വരവണ്ണ-
 സത്ഥനി മെത്തമേൽ
 തീർത്ഥമാടി മനഃപ്രസാദമരം
 വരത്തി നിജപ്രിയം
 പാഞ്ചുവക്രമണച്ച പുൽകി
 രമിച്ച രാമ ഹരേ ഹരേ.

പുറം തീർത്ഥം.....നികടം=(അ. ന. ന. ഏ) തീർത്ഥഭൃതം(പരി-
 ശുദ്ധം) ആയ ജലപ്രവാഹം(നീർമാഴ്ച)മുള്ള മഹാനദി(ശോഭാവ-
 രിയുടെ) നികടം(സമീപത്തിൽ) ചിരം=കുറച്ചുകാലം ചിത്രപഞ്ച-
 വടീവനം=(അ. ന. സ. ഏ) മനോഹരമായ പഞ്ചവടീ എന്ന വന-
 ത്തിൽ. വരവണ്ണസരമനി=(ന. ന. സ. ഏ) നല്ല പണ്ണശാല-
 തിൽ. മനഃപ്രസാദം=മനസ്സിനു കെളിവ്. അരംഭവശത്തിൽ.
 നിജപ്രിയം=(ഭ. ശ്രീ. ദി. ഏ) തന്റെ ഭാര്യയെ. പാർത്ത്യം =
 കണ്ണ്. വക്രം=മുഖം. അണച്ചു=പുൽകി. രമിച്ചു=ഭാര്യയോടുമു-
 ടിസ്സലമായി വസിച്ചു എന്നു താൽപര്യം. രാമായണത്തിൽ വിസ്താ-
 രമായി വർണ്ണിച്ചിട്ടുള്ള പഞ്ചവടീവാസത്തെ ഇവിടെ ചുരുക്കിയി-
 രിക്കുന്നു.

ഘ. സീതയായൊരു കല്പവല്ലി പടർന്ന
 രാമസുരദമ-
 ജ്ജായതത്തിൽ വസിച്ചു രാമനി-
 പക്ഷിമണ്ഡലമാദരാൽ
 രാവണാകമഹാതപത്തിനൊരാത-
 പത്രമുദാരവാ-
 ങ്ഗമാധുരീഫലമാസപദിച്ചു മദിച്ചു
 രാമ ഹരേ ഹരേ.

ഗ്രാ- കല്പവല്ലി=അചിങ്ങനവയ്ക്ക് അഭിഷേകം നൽകുന്നതായി ദേവദാസകന്തു ചില വൃത്തങ്ങളും, വള്ളികളുണ്ടെന്നു പുരാണാദികളിൽ പ്രസിദ്ധമാകുന്നു. സീതയെകുന്ന കല്പവല്ലി എന്നു രൂപകം. രാമസുരഭിമയമായഹരമാകുന്ന കല്പവൃക്ഷത്തിന്റെ തണൽ, മാമുനി പക്ഷിമണ്ഡലം=മഹാക്ഷിമാരകുന്ന പക്ഷികളുടെ കൂട്ടം. ആദരാത്=പ്രിയീയോടു കൂടി. രാവണാർക്കഹരത്വം=രാവണനാകുന്നസൂര്യന്റെ വലുതായ വെയിൽ. ആത്മപത്രം=കുട. ഉദാരവാങ്ങ് മായുരീഹരം=ഉൽകൃഷ്ടമായ വാക്കുകളുടെ മായുര്മാകുന്ന വാഴം. ആസ്ഥിതികം=അനുഭവീതം. മരിക്കുകമതിമാനു രസിക്കുക. മണ്ഡൂരാനന്ദസൂര്യന്റെ ദൃഷ്ടവുമായ വെയിലോടു ഏരിപൊരിസങ്കാരം അനുഭവിച്ചിരുന്ന പക്ഷികൾ, മായുര്മുഖം ചാഴങ്ങൾ നിറമണ്ഡ്, മനോഹരമായ വള്ളി ചുറ്റിപ്പടന്നു തഴച്ചു നില്ക്കുന്ന ഒരു മഹാവൃക്ഷത്തിലെത്തിയാൽ അതിന്റെ തണലിലിരുന്നു മധുരഫലങ്ങളെ ആസ്ഥിച്ച് മരിക്കുന്ന തുറോലെ ദൃഷ്ടനായ രാജാന്റെ ദൃഷ്ടവുമായ അശ്രമങ്ങളോടു ആശ്വര്യമുള്ള വഴി കാണാതെ വലഞ്ഞിരുന്ന മഹാക്ഷിവും, രാമൻ പാശാവാടിയിലെത്തിയപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തെ ആശ്രയിച്ച് അദ്ദേഹത്തിന്റെ സാന്നിധ്യവാക്കുകളുടെ മായുരും ആസ്ഥിച്ച്, ഇനി രാജാന്റെ ഉപദ്രവം നശിക്കൽക്കകയില്ലെന്നാച്ച് പരാജനപ്പെട്ടു എന്നു നിശ്ചയം. അലങ്കാരരൂപകം.

ഗുണ. രാമ രാമ ഹരേ ഹരേ രാമുനാഥ

നാഥ ദയാനീധ

ജാനകീരമണാരവിന്ദവിലോചനാ!

പരി പാഹിരം

രാമനീലാലനാഭീരാമ മനോ-

ഭിരാമ രമാപതേ

രാമ ചന്ദ്ര ജയിക്ക നീ ശിവരാമ

രാമ ഹരേ ഹരേ.

പ്രമുഖ-വ്യക്തികളിൽ പതിവുപോലെത്തന്നെ കവിയുടെ മേൽ പ്രാധാന്യം. ഹരി-വിജയം. ജനകീയതയുടെ-സീതാവല്ലഭൻ. പതിവായി-പ്ര. പ. മ. എ) പാലിക്കുന്നു. പ്രാധാന്യം. മാം-അമ്മയ്ക്ക്. പ. എ) എന്നെ. നീലയന്നംമിതമന്ത്രികൾ-കർമ്മ-പാലിക്കുന്നു. മഹാപതി-ലക്ഷ്മീവല്ലഭൻ (വിജയം) 'മല്ലിക' വൃത്തം. "രംഗം അഭരണമിടുന്നതായതായി കല്ലിക" എന്നു ചങ്ങനാശ്ശേരി.

ആരംഭം കഴിഞ്ഞു.



ശ്രീരാമവർഗ്ഗനാമലി.

കൊച്ചി ഭാഷാപരിഷ്കരണകമ്മിറ്റിയിൽനിന്നു

പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിട്ടുള്ള പുസ്തകങ്ങൾ:—

വില ക. ണ. പ.

1. ഇപ്പാൻ (ഇപ്പാൻരാജ്യത്തെ സകല വിവരങ്ങൾ അടങ്ങിയത്) 0 10 0
2. ചന്ദ്രമാസൻ (കുരു സരസനാടകം) 0 10 0
3. കിർമ്മീരവധം ആട്ടകഥ (വ്യാഖ്യാനസഹിതം) 0 5 0
4. ഉത്തരാസ്ഥയംവരം ആട്ടകഥ ,, 0 4 0
5. ഭാഗവതം ഇരുപത്തുനാലുവൃത്തം (വ്യാഖ്യാനത്തോടും അവതാരികയോടും കൂടിയത്) 0 12 0
6. ഗൌരീചരിതം-ഭാഷാപ്രഖ്യാനം (സംസ്കൃതം) 0 5 0
7. ചാണക്യസൂത്രം കിളിപ്പാട്ട് (വ്യാഖ്യാനത്തോടും പ്രസ്താവനയോടും കൂടിയത്) 0 12 0
8. കാലകേയവധം ഇളക (വ്യാഖ്യാനവും പ്രസ്താവനയുമുള്ളത്) 0 8 0
9. തോരണയുദ്ധം പഠന, ഇന്ത്യയിലെ കണ്ടുകിട്ടിയ ഒരു പഴയ സംസ്കൃതഗ്രന്ഥം (അവതാരികയോടും വ്യാഖ്യാനത്തോടും കൂടിയത്) 0 10 0
10. രാമായണം ഇരുപത്തുനാലുവൃത്തം (സംസ്കൃതമേത വ്യാഖ്യാനത്തോടും അവതാരികയോടും കൂടിയത്) 0 8